

پایان نامه ی کارشناسی ارشد رشته ی حقوق گرایش جزا و جرم شناسی

بررسی حقوقی - جرم شناختی نگهداری سگ و سگ گردانی

استاد راهنما:

دکتر رشید قدیری بهرام آبادی

استاد مشاور:

دکتر سعید صفی شلمزاری

پژوهشگر:

مریم شهریاری

بهمن ماه ۱۴۰۱

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه حقوق

پایان نامه خانم مریم شهریاری جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته حقوق گرایش جزا و جرم شناسی با عنوان: بررسی حقوقی-جرم شناختی نگهداری سگ و سگ گردانی در تاریخ با حضور هیأت داوران زیر بررسی و با نمره
مورد تصویب نهایی قرار گرفت.

۱. استاد راهنمای پایان نامه دکتر رشید قدیری بهرام آبادی با مرتبه علمی استادیار امضاء

۲. استاد مشاور پایان نامه دکتر سعید صفی شلمزاری با مرتبه علمی استادیار امضاء

۳. استاد داور پایان نامه دکتر الهام حیدری با مرتبه علمی استادیار امضاء

۴. استاد داور پایان نامه دکتر میثم نعمت الهی با مرتبه علمی امضاء

دکتر میترا شاطری

معاون پژوهشی و تحصیلات تکمیلی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات
و نوآوری های ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه
متعلق به دانشگاه شهرکرد است.

چکیده

پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی، در کشور ما برخلاف وصف اسلامیت آن و به تقلید از کشورهای غربی؛ روز به روز در حال افزایش است و این حیوان چهارپا به مثابه همدم، دوست، شیء زینتی و حتی فرزند تلقی می‌شود. این درحالی است که یکی از موازین و احکام دین اسلام، نجاست سگ است. هرچند در سال‌های اخیر درباره پدیده مورد بحث، اظهارنظرهای متفاوتی شده لکن هنوز قانونی قاطع و محکم در این زمینه به تصویب نرسیده است. آخرین اظهارنظر در این خصوص، اعلام وصول طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک، در صحن مجلس است که البته این طرح هنوز تصویب نشده است و به گفته برخی از نمایندگان، در اولویت کار مجلس نیست. این بی‌توجهی قانون‌گذار و خلاء قانونی باعث شده است که نگهداری از این حیوان به یک حق غیر قابل انکار برای حامیان آن، تبدیل شود.

در پژوهش حاضر، نگارنده درصدد است تا با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای، میدانی، گفتگو با افراد متخصص و استفاده از دانش آنها دریابد که این پدیده از نظر حقوقی و جرم شناختی در ایران، دارای چه وضعیتی است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که ورود فرهنگ همزیستی با حیوانی چون سگ در حریم خانواده معلول عللی است که می‌بایست ریشه‌های آن را در ویژگی‌های جسمانی، شخصیت روانی و محیط زندگی افراد جستجو کرد. البته مطالعه عوامل ایجاد این پدیده، امری نسبی و با لحاظ شرایط عینی جامعه صورت می‌پذیرد و وجود احتمال ضرر و لزوم دفع آن، آسیب‌های ناشی از رواج این پدیده از قبیل آسیب‌های بهداشتی، روان شناختی و آسیب‌های احتمالی به خود حیوان، توجه به ارزش‌های انسانی، تأمین امنیت جانی و روانی شهروندان در مواجهه با این پدیده و نیز مواجهه درست با هر تقلید و تهاجم فرهنگی؛ تصویب قانونی قاطع و محکم در این خصوص را می‌طلبد. در این پژوهش، نگارنده در قالب سه فصل به موضوع مورد بحث پرداخته است. در فصل اول، گسترش پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی و نیز نظریات موافقان و مخالفان در برخورد با این پدیده، در فصل دوم ابعاد حقوقی این پدیده از جهت سیر تحولات قانون گذاری در این خصوص از گذشته تا به امروز، موضع کشورهای مختلف و نیز نگرش اعتقادی و مذهبی نسبت به این پدیده و در فصل سوم ابعاد جرم شناختی این پدیده از جهت عوامل ایجاد و آسیب‌های ناشی از این پدیده؛ بیان شده اند.

کلیدواژه‌ها: حقوقی؛ جرم شناختی؛ نگهداری سگ؛ سگ گردانی.

فهرست مطالب

فصل اول - کلیات و مبانی پژوهش	8
۱-۱ کلیات	8
۱-۱-۱ مقدمه	8
۱-۱-۲ بیان مسئله	9
۱-۱-۳ اهمیت پژوهش	11
۱-۱-۴ اهداف پژوهش	12
۱-۱-۵ سؤالات پژوهش	12
۱-۱-۵-۱ سؤال اصلی	12
۱-۱-۵-۲ سؤالات فرعی	12
۱-۱-۶ فرضیات پژوهش	12
۱-۱-۶-۱ فرضیه اصلی	12
۱-۱-۶-۲ فرضیات فرعی	12
۱-۱-۷ تعاریف واژه‌ها و اصطلاحات پژوهش	13
۱-۱-۷-۱ نگهداری سگ	13
۱-۱-۷-۲ سگ گردانی	13
۱-۱-۷-۳ حیوانات مضر و خطرناک	13
۱-۱-۷-۴ نجاست	13
۱-۲ مبانی نظری و پیشینه پژوهش	13
۱-۲-۱ مبانی نظری	13

فهرست مطالب

۱-۲-۱- نظر موافقان نگهداری سگ و سگ گردانی	13
۱-۲-۲- نظر مخالفان نگهداری سگ و سگ گردانی	15
۲-۲-۱- پیشینه پژوهش	16
۳-۱- ظهور و گسترش پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی در ایران	17
۱-۳-۱- انواع سگ	17
۱-۳-۲- ارتفاع از سگ	17
۱-۳-۳- گسترش پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی در واقعیت	18
۱-۳-۴- گسترش تبلیغات مربوط به نگهداری سگ و سگ گردانی در فضای مجازی و رسانه‌ها	18
فصل دوم- بررسی حقوقی نگهداری سگ و سگ گردانی	22
۱-۲- سیر تحولات قانون‌گذاری، نقش و اقدامات نهادها در خصوص نگهداری سگ و سگ گردانی	22
۱-۱-۲- سیر تحولات قانون‌گذاری در خصوص نگهداری سگ و سگ گردانی	22
۱-۱-۱-۲- آیین نامه اجرای قانون تملک آپارتمان‌ها	22
۱-۱-۲- آیین نامه جلوگیری از مرض هاری و امور خلافی	24
۱-۱-۲-۳- طرح الحاق ماده ۶۸۸ مکرر به کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی	24
۱-۱-۲-۴- قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲	25
۱-۱-۲-۵- طرح الحاق یک ماده به قانون مجازات اسلامی در سال ۱۳۹۳	27
۱-۱-۲-۶- طرح جداسازی محل گردش حیوانات خانگی از محل بازی کودکان	27
۱-۱-۲-۷- طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک	29
الف) دیدگاه موافقان طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک	32
ب) دیدگاه مخالفان طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک	32

فهرست مطالب

36	۲-۱-۲ نقش و اقدامات نهادها در خصوص نگهداری سگ و سگ گردانی.....
36	۲-۱-۲-۱ نقش و اقدامات نیروی انتظامی.....
37	۲-۱-۲-۲ نقش و اقدامات شهرداری ها و شوراهای.....
38	۲-۱-۲-۳ نقش و اقدامات شورای عالی انقلاب فرهنگی.....
38	۲-۴-۲ نقش و اقدامات ستاد امر به معروف و نهی از منکر.....
39	۲-۱-۲-۵ نقش و اقدامات دادگاهها.....
40	۲-۱-۳ شکایات بابت نگهداری سگ و سگ گردانی و نمونه پرونده های مطروح.....
40	۲-۱-۳-۱ شکایات بابت نگهداری سگ و سگ گردانی.....
44	۲-۱-۳-۲ نمونه پرونده های مطروح در این خصوص.....
47	۲-۲ موضوع کشورهای مختلف به پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی.....
47	۲-۲-۱ موضوع کشورهای عرب و مسلمان.....
47	۲-۲-۱-۱ بحرین.....
48	۲-۲-۱-۲ امارات.....
49	۲-۲-۱-۳ قطر.....
49	۲-۲-۲ موضوع کشورهای غربی و غیر مسلمان.....
49	۲-۲-۲-۱ انروز.....
50	۲-۲-۲-۲ فرانسه.....
51	۲-۲-۲-۳ آلمان.....
51	۲-۲-۲-۴ آمریکا.....
52	۲-۲-۲-۵ ژاپن.....

فهرست مطالب

52	۳-۲ نگرش اعتقادی و مذهبی به پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی.....
53	۳-۲-۱ نجاست سگ در قرآن.....
53	۳-۲-۲ نجاست سگ در روایات.....
54	۳-۳-۲ نجاست سگ در فتاوی مراجع.....
54	۳-۳-۲-۱ فتاوی مراجع شیعه.....
55	۳-۳-۲-۲ فتاوی مراجع اهل سنت.....
55	۳-۲-۴ نجاست انواع سگ‌ها.....
55	۳-۲-۵ حقوق سگ در شریعت اسلام.....
56	۳-۲-۶ نگهداری سگ در خانه از منظر اسلام.....
58	فصل سوم- بررسی جرم شناختی نگهداری سگ و سگ گردانی.....
58	۳-۱ عوامل ایجاد پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی.....
58	۳-۱-۱ عوامل جسمی و فردی.....
58	۳-۱-۱-۱ توارث و اثرات آن.....
59	۳-۱-۱-۲ تأثیر جنس و سن.....
60	۳-۱-۲ عوامل روحی و روانی.....
61	۳-۱-۲-۱ بررسی سلامت روان صاحبان سگ‌های خانگی.....
62	۳-۱-۲-۲ علت‌های روان‌شناختی نگهداری سگ.....
62	الف) پر کردن خلاء تنهایی.....
62	ب) میل به دوست داشته شدن.....
62	ج) تسکین اختلالات و مشکلاتی از قبیل افسردگی و اضطراب.....

فهرست مطالب

63	۳-۱-۳ عوامل اجتماعی یا بیرونی و اثرات محیط.....
63	۳-۱-۳-۱ محیط خانوادگی.....
63	الف) عدم استحکام ارتباطات خانوادگی.....
64	ب) منفعل بودن یا بی تفاوتی در تربیت فرزندان خانواده.....
64	ج) عدم تمایل به فرزند آوری.....
64	۳-۱-۳-۲ عوامل اقتصادی.....
65	۳-۳-۱-۳ عوامل فرهنگی.....
65	الف) مد و مدگرایی.....
66	ب) تقلید از فرهنگ غرب و خودباختگی.....
66	ج) تأثیر رسانه‌های ارتباط جمعی.....
67	۳-۱-۳-۴ قانون.....
68	۳-۱-۳-۵ دین.....
68	الف) محیط.....
68	ب) تهاجم دینی.....
69	ج) ناکارآمد دیدن دین.....
69	۳-۲ آسیب‌های ناشی از نگهداری سگ و سگ گردانی.....
69	۳-۲-۱ آسیب‌های اجتماعی.....
69	الف) انحرافات جنسی.....
69	ب) صدمات جبران‌ناپذیر به رشد اجتماعی افراد.....
70	ج) طلاق.....

فهرست مطالب

70	د) آلودگی صوتی.....
70	ه) نارضایتی‌ها و سلب آسایش‌ها.....
70	و) تهدید نسل آوری و کاهش جمعیت.....
70	۳-۲-۲ آسیب‌های اقتصادی.....
71	۳-۲-۳ آسیب‌های بهداشتی.....
71	الف) امکان بروز آلرژی و حساسیت.....
71	ب) بیماری‌های پوستی.....
72	ج) بیماری‌های قابل انتقال از سگ به انسان.....
73	۳-۲-۴ آسیب‌های روان‌شناختی.....
73	الف) آسیب‌های روان‌شناختی وارده به شهروندان.....
74	ب) آسیب‌های روان‌شناختی وارده به صاحب و یا نگهدارنده سگ.....
75	۳-۲-۵ آسیب‌های عاطفی.....
75	۳-۲-۶ آسیب‌های جانی.....
76	الف) قتل.....
76	ب) نقص عضو، شکستگی یا از کار افتادگی عضو.....
77	ج) فقدان یا نقص یکی از حواس یا منافع یا زوال عقل.....
77	۳-۲-۷ آسیب‌های احتمالی به سگ.....
77	الف) آسیب‌های ناشی از جراحی‌های زیبایی در سگ.....
78	ب) آسیب‌های ناشی از عقیم کردن سگ.....
79	ج) آسیب‌های ناشی از تغییر زیست سگ‌ها.....

فهرست مطالب

81	نتیجه گیری و پیشنهادات.
81	یافته های تحقیق.
81	بیان محدودیت ها.
82	ارائه پیشنهادات.
83	منابع و مآخذ.

فصل اول

کلیات و مبانی پژوهش

۱-۱ کلیات

۱-۱-۱ مقدمه

سگ، حیوانی که این روزها، حرف و حدیث‌های زیادی بر سر زبان‌ها انداخته است. موجودی چهار پا که خلاف وصف اسلامیت کشور ما، جای خود را در خانواده‌ها باز کرده است. به‌طوری‌که با افزایش زندگی آپارتمان نشینی، اقدام به نگهداری از سگ در یک مجتمع، می‌تواند مشکلات زیادی برای خود، همسایگان و حتی حیوان به وجود آورد. از این مشکلات می‌توان به سروصدا و پارس کردن‌های بی‌وقفه سگ، سلب آسایش و آرامش خود و دیگران، انتقال بیماری‌هایی مثل عفونت‌ها و آلرژی‌ها از سگ به انسان، صدمه و آسیب از جانب سگ به دیگر همسایگان و... اشاره نمود.

از سوی دیگر، از آن جایی که سگ به‌عنوان یک حیوان نیاز به گردش و جست و خیز دارد، صاحبان سگ مجبورند برای اینکه این حیوان بی‌گناه هوایی به سرش بخورد، آن‌ها را راهی اماکن عمومی از جمله پارک‌ها، کوچه و خیابان کنند. این در حالی است که در ورودی اکثر پارک‌ها، تابلو ورود حیوانات ممنوع نصب شده است. این اقدام صاحبان سگ، واکنش‌های متفاوتی از سوی سایر شهروندان به دنبال دارد. عده‌ای بی‌تفاوت از این موضوع گذر می‌کنند و عده‌ای دیگر احساس ناامنی، نارضایتی، ترس و وحشت دارند.

اما آیا نگهداری از سگ و سگ گردانی، در کشور ما جرم انگاری شده است؟ در پاسخ به این پرسش، اداره کل حقوقی قوه قضاییه در تاریخ ۱۳۹۹/۰۷/۱۵ نظر صریح خود را بیان داشته و با تاکید بر اصل قانونی بودن جرم و مجازات، این رفتارها را جرم ندانسته مگر اینکه به گونه‌ای باشد که مشمول قوانین کیفری شود.

این در حالی است که بسیاری از کشورهای مسلمان و غیر مسلمان، نگهداری از سگ و سگ گردانی را ضابطه‌مند نموده و برای هر یک از مراحل آن، قوانین سخت گیرانه ای تصویب کرده اند.

واقعیت امر آن است که کسی نمی‌گوید سگ‌ها را نباید دوست داشت بلکه سگ‌ها هم مخلوق خداوند هستند اما اگر کمی واقع بینانه به این مسئله نگاه کنیم، درمی‌یابیم مسئله نگهداری از سگ و سگ گردانی، هم جنبه حیوان آزاری دارد و هم انسان آزاری. مسئله نامیمون و نوظهوری که در کشور ما، روزه‌روز در حال افزایش است.

لذا به نظر می‌رسد فارغ از نیاز جامعه به بهره‌مندی از قوانین مشخص و حتی سختگیرانه برای نگهداری از سگ و گربه باید برای حل این مسئله هم به صورت ریشه‌ای فکر شود و قبل از تصویب قوانین باید دید چرا تا این اندازه جامعه ما به میزان قابل توجهی به نگهداری از حیوانات خانگی به خصوص سگ و مقوله‌ای به نام سگ گردانی روی آورده است و چرا تا این اندازه با این مسئله به صورت هیجانی برخورد می‌شود.

۱-۲ بیان مسئله

یکی از معضلات سالیان اخیر، نگهداری سگ و گردانیدن آن در معابر عمومی است. با افزایش زندگی آپارتمان نشینی و لزوم حفظ آرامش، از ساکنان مجتمع‌های مسکونی انتظار می‌رود تا به یک سری از قوانین و مقررات پایبند باشند تا علاوه بر خود، برای سایر همسایگان نیز زندگی توأم با آرامش به ارمغان بیاورند.

اما برخی از اشخاص با این دیدگاه که "النَّاسُ مُسَلِّطُونَ عَلَىٰ أَمْوَالِهِمْ"، در آپارتمان‌ها و منزل خود اقدام به نگهداری از انواع سگ می‌کنند. نگهداری از انواع سگ در آپارتمان‌ها به جهت زندگی اشتراکی اشخاص با هم و لزوم حفظ آرامش و آسایش از یک جهت و صدای حیوان که معمولاً قابل کنترل از سوی مالک آن نیست، منتهی به نارضایتی ساکنین در آپارتمان می‌گردد.

از سوی دیگر، از این جهت که سگ نیاز به گردش و جست و خیز دارد، باید اذعان داشت که گردانیدن سگ از سوی مالکان آن اکثراً در مناطق و معابر عمومی از جمله کوچه، خیابان، پارک و... اتفاق می‌افتد.

به عبارت دیگر نگهداری از سگ و گردانیدن آن به تفریح جدید برخی افراد تبدیل شده است. این افراد عموماً دم از حقوق حیوانات می‌زنند و برای نجاست سگ، ارزش زیادی قائل نمی‌باشند.

علاوه بر این از کوچک‌ترین دستاویزها برای اثبات سلیقه‌شان استفاده می‌کنند:

- مگر می‌شود سگ با این وفاداری‌اش نجس باشد؟
- در قرآن از نجاست سگ سخنی به میان نیامده است.
- قرآن با نام بردن از سگ اصحاب کهف، از این حیوان تمجید کرده است.

نکته قابل تأمل این جا است که این افراد در ایران به عنوان یک کشور اسلامی زندگی می‌کنند. رسمیت و حاکمیت دین اسلام در ایران اقتضا می‌کند که موازین و احکام این دین در امور حقوقی، اجتماعی و... حاکم باشد. یکی از موازین و احکام دین اسلام، نجاست سگ است. سگ در دین اسلام موجودی نجس [نجس العین] است. در اثبات این سخن، از پیامبر (ص) و امامان معصوم (ع) روایات متعددی به ما رسیده است. از جمله این روایات می‌توان اشاره نمود به؛

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي يَعْفُورٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) قَالَ: إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَخْلُقْ خَلْقًا أَنْجَسَ مِنَ الْكَلْبِ. (حرعاملی، ۱۴۱۴ق، ج ۳، ص ۴۱۳)

عبدالله بن ابی یغفور از امام صادق (ع) نقل می‌کند: همانا خداوند نیافرید خلقی را که نجس‌تر از سگ باشد. اما آیا نگهداری سگ و سگ گردانی در ایران جرم است؟ درباره این موضوع در سال‌های اخیر اظهار نظرهای متفاوتی شده است. با این حال اداره حقوقی قوه قضاییه نسبت به این موضوع، بر اصل قانونی بودن جرم و مجازات تأکید داشته و نظر خود را بیان داشته است.

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه، مورخ ۱۳۹۶/۰۶/۲۹ بیان می‌دارد؛ صرف سگ گردانی در اماکن عمومی، پارک‌ها و معابر و یا حمل آنها در خودرو براساس قوانین کیفری، به‌عنوان رفتار قابل کیفر پیش‌بینی نشده است.

با عنایت به مطلب اخیر، به نظر می‌رسد در رابطه با نگهداری سگ و سگ گردانی قانونی وجود ندارد. البته نمی‌توان گفت در قانون هیچ اشاره‌ای به این موضوع نشده است اما آن‌قدر این اشارات محدود و کم است که نمی‌شود از آن به عنوان نقص یاد کرد و باید از خلاء یا نبود قانون استفاده کرد. (قابل دسترسی در <https://www.magiran.com>)

با این حال، یکی از اتفاقات قانونی در این رابطه مربوط به جلسه صبح روز ۱۴۰۰/۰۴/۲۰ است که اعضای شورای شهر تهران با ۱۲ رأی موافق از تصویب یک فوریت طرح جداسازی محل گردش حیوانات خانگی از محل بازی کودکان در بوستان‌های شهر تهران خبر دادند اما هنوز جزئیات این طرح به تصویب نرسیده، دو گروه به مخالفت با آن پرداخته‌اند.

به گفته یکی از اعضای کمیسیون فرهنگی-اجتماعی شورای شهر تهران: «برخی به دلیل نوع تربیت و فرهنگ خانوادگی به شدت با حضور سگ‌ها در معابر مخالفاند و آن را قبول ندارند. از سویی بخشی دیگر از جامعه باز هم به دلیل فرهنگ و تربیت خانوادگی موافق آزاد بودن حیوانات در همه معابر شهری هستند و معتقدند نباید محدودیتی برای حیوانات پیش‌بینی کرد.» (قابل دسترسی در <https://www.farsnews.ir>)

مضاف بر آن در تابستان ۱۴۰۰ کمپین‌های متعددی در جهت مطالبه ایجاد محدودیت برای نگهداری حیوانات علی‌الخصوص سگ در شبکه‌های اجتماعی به راه افتاد. در ادامه این روایت‌ها و مطالبات، تعدادی از نمایندگان و کمیسیون‌های مجلس با تأکید بر ضرورت تحقق مطالبه بخش گسترده‌ای از مردم و اذعان به وجود خلاء قانونی در این موضوع، برای تصویب طرحی کارشناسی‌شده و دقیق در جهت تأمین امنیت جانی و روانی شهروندان در برابر پدیده نگهداری از حیوانات خانگی اعلام آمادگی کردند. این اعلام آمادگی برای تدوین قانون جامع درباره نگهداری از حیوانات، منتج به اعلام وصول طرح «صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک» در صحن مجلس شد.

این طرح که در قالب الحاق موادی به قانون مجازات اسلامی [کتاب پنجم تعزیرات] تدوین شده است با وضع مجازات‌های قابل توجهی قصد دارد، پدیده نگهداری از حیوانات خانگی را به‌عنوان موضوعی ضداجتماعی تبدیل به ناهنجاری رسمی کند تا نهادهای انتظامی و قضایی بتوانند با استناد به آن با پدیده نگهداری از حیوانات خانگی مقابله کنند. به گفته نماینده مردم قم و رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی: «انگیزه تدوین چنین طرحی، سه نکته است. نکته نخست بیماری است که به انسان‌ها منتقل می‌شود. نکته دومی که باعث شد

بنده این طرح را طراحی کنم و به امضای تعداد زیادی از نمایندگان عزیز برسانم، بحث مزاحمتی بود که برای مردم ایجاد می‌شود.

مورد سومی که باعث شد بنده این طرح را دنبال کنم موضوع تغییر سبک زندگی ایرانی-اسلامی است؛ یعنی در حال حاضر در یک فرایند نرم سبک زندگی‌ها کاملاً دارد غربی می‌شود، تقییدات کنار می‌رود و مشکلات جدی ایجاد می‌کند.» (قابل دسترس در <https://www.tabnak.ir>)

با همه این اوصاف، در حال حاضر در کشور ما نگهداری سگ و سگ گردانی، روزبه‌روز در حال افزایش است. رواج این پدیده علاوه بر زیان‌آور بودن برای سلامت عمومی، یک معضل فرهنگی-اجتماعی و تقلیدی کورکورانه از فرهنگ مبتذل غربی است. (همان)

علی‌رغم اعلام وصول "طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک" در صحن مجلس، آصفری عضو کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها چنین گفته است: «این ضرورت در مورد اینکه بالاخره موارد قانونی در این زمینه وجود داشته باشد، هست ولی این موضوع اولویت‌دار نیست و فعلاً ما اولویتی برای وضع قانون در مورد سگ‌های ولگرد و خانگی نداریم.»

پدیده مورد بحث علاوه بر آنکه همچنان به‌عنوان قانونی قاطع و محکم به تصویب نرسیده است، با دیگر علوم از جمله علوم تجربی به جهت انتشار و انتقال بیماری‌های مشترک میان انسان و حیوان، علوم روان‌شناسی به جهت آسیب‌های روان‌شناختی و عاطفی و... مرتبط است.

با عنایت به مطالب مذکور، در این پژوهش نگارنده بر آن است از منظر جرم‌شناسی، علت گرویدن مردم کشور ما به‌عنوان یک کشور اسلامی به نگهداری از سگ و سگ گردانی را ریشه‌یابی کرده و از سایر علوم نیز بهره گیرد. هم‌چنین با توجه به نیاز جامعه به بهره‌مندی از قوانین مشخص و حتی سخت‌گیرانه، نسبت به این مشکل گامی میسر در جهت تصویب طرح اخیر در این راستا بردارد تا حداقل ساز و کار مشخصی برای حضور سگ‌ها چه در آپارتمان‌ها و چه در اماکن عمومی در نظر گرفته شود.

امید است با تلاش نگارنده "طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک" در اولویت مجلس قرار گرفته و مورد تصویب قرار گیرد و کم‌کاری‌های گذشته جبران شود.

۱-۳ اهمیت پژوهش

نگهداری سگ و سگ گردانی، یکی از پدیده‌های رو به رواج و نوظهوری است که به تقلید از کشورهای غربی و به دلیل بی‌توجهی قانون‌گذار و سایر مسئولین، کم‌کم دارد به یک حق غیر قابل انکار برای حامیان آن تبدیل می‌شود.

این در حالی است که پدیده فوق، منتهی به آسیب‌های اجتماعی مثل سلب آسایش، آسیب‌های بهداشتی مثل سرایت انواع و اقسام بیماری‌های مسری و مشترک میان انسان و حیوان، آسیب‌های جانی مثل ایراد جرح و دیگر آسیب‌ها می‌شود.

علی‌رغم اینکه اخیراً طرح "صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک" در صحن مجلس وصول گردیده است لکن مادامی که قانونی قاطع و محکم در این زمینه به تصویب نرسد، نمی‌توان برخورد و واکنش مجازات‌گونه‌ای با این قبیل اعمال داشت.

۱-۱-۴ اهداف پژوهش

- ۱- یک دید عینی تر و عمومی تر از پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی.
- ۲- تحلیل نگاه دارندگان و گردانندگان سگ، نگهداری سگ و سگ گردانی، همچنین نقد طرز کار و عملکرد نظام کیفری در این خصوص.
- ۳- یک بینش پربارنده با دستاوردهای پژوهش های جرم شناختی و راه های ارائه شده از طرف آن تا در مقررات مصوب لحاظ شود.
- ۴- گامی میسر در جهت تصویب طرح "صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک" برداشته شود و جامعه را وادار کند تا در برابر نگهداری سگ و سگ گردانی، به عنوان یک پدیده نوظهور، بی اعتنا و بی تفاوت باقی نماند و این پدیده در ایران به عنوان یک کشور اسلامی، کاهش یابد.

۱-۱-۵ سؤالات پژوهش

۱-۵-۱-۱ سؤال اصلی

نگهداری سگ و سگ گردانی از نظر حقوقی و جرم شناختی در ایران دارای چه وضعیتی است؟

۱-۵-۱-۲ سؤالات فرعی

- ۱- با عنایت به اصل "قانونی بودن جرم و مجازات"، آیا اقدامات نیروی انتظامی در جهت جلوگیری از وسعت مشکل به همراه داشتن سگ و سگ گردانی، واجد وصف قانونی است؟
- ۲- با در نظر گرفتن وصف اسلامی بودن کشور ما و با توجه به آموزه های دین مبین اسلام، آیا مقوله ی نگهداری از سگ و سگ گردانی در ایران از لحاظ شرع مقدس مقبول است؟

۱-۱-۶ فرضیات پژوهش

۱-۶-۱-۱ فرضیه اصلی

تاکنون در رابطه با نگهداری سگ و سگ گردانی در ایران، قانون مشخصی تدوین نشده است. هرچند در سالیان اخیر در کشور ما، با رواج فرهنگ مبتذل غربی و سهل انگاری متولیان فرهنگی، شمار افرادی که با انواع سگ انس گرفته و سرگرم می شوند رو به افزایش است. افزایش این پدیده نامیمون و نوظهور آسیب هایی از قبیل بهداشتی، اقتصادی، جانی و عاطفی را به دنبال خواهد داشت. با این حال فرهنگ اسلامی کشور ما، سلامت فرد و اجتماع و... وجود احتمال ضرر و لزوم دفع آن در این مقوله را می طلبد.

۱-۶-۱-۲ فرضیات فرعی

- ۱- هر رفتاری که برخلاف قانون توسط مأمورین انتظامی صورت گرفته و در قوانین عنوان جزایی داشته باشد، قابل تعقیب و مجازات است. لذا اقدامات نیروی انتظامی در جهت جلوگیری از وسعت مشکل نگهداری سگ و سگ گردانی، در صورتی واجد وصف قانونی است که در قانون ذکر شده باشد.
- ۲- مقوله نگهداری از سگ و سگ گردانی در ایران، از لحاظ شرع مقدس مقبول نبوده و مورد کراهت و مزمت قرار گرفته است.

۷-۱-۱ تعریف واژه‌ها و اصطلاحات پژوهش

با توجه به لزوم گویایی و ساده نویسی، در پژوهش پیش‌رو محقق به تعریف تعدادی واژه و اصطلاح پرداخته است.

۱-۷-۱-۱ نگهداری سگ

فرهنگ عمید نگهداری را نگاه داشتن، محافظت، پرستاری و سگ را پستانداری اهلی از راسته گوشت‌خواران با حس شنوایی و بویایی بسیار قوی که برای پاسبانی خانه، نگهبانی گله، کمک به شکارچیان و عملیات جستجو از آن استفاده می‌شود، تعریف کرده است. (عمید، ۱۳۸۹)

در پژوهش حاضر مراد از نگهداری سگ، نگاه داشتن و پرستاری از این حیوان چهارپا به‌عنوان حیوان خانگی است.

۲-۷-۱-۱ سگ گردانی

در پژوهش حاضر مراد از سگ گردانی، هر نوع بیرون آوردن سگ از منزل است.

۳-۷-۱-۱ حیوانات مضر و خطرناک

در فرهنگ عمید، مضر به ضرر رساننده و زیان‌آور و خطرناک به پرخطر تعریف شده است. (همان) بنابراین حیوانات مضر و خطرناک به جانوران زیان‌آور و پرخطر اطلاق می‌شود.

در پژوهش حاضر مراد نگارنده از حیوانات مضر و خطرناک، جانوران زیان‌آور و پرخطری است که به جسم و روان انسان آزار و آسیب وارد می‌کنند.

۴-۷-۱-۱ نجاست

راغب اصفهانی در مفردات می‌نویسد که نجاست به معنی هرگونه پلیدی است و در دو گونه است؛ پلیدی حسی و پلیدی باطنی. طبرسی در تفسیر مجمع‌البیان می‌نویسد: به هر چیزی که سرشت انسان از آن متنفر است نجس گفته می‌شود. (مکارم شیرازی، ۱۳۷۴، صص ۳۴۸ و ۳۴۹)

در پژوهش حاضر مراد نگارنده از نجاست، پلیدی ذاتی است و اشاره به اصطلاح فقهی آن دارد.

۲-۱-۱ مبانی نظری و پیشینه پژوهش

در گفتار پیش رو نخست موضع موافقان و مخالفان پدیده مورد بحث مورد بررسی قرار می‌گیرد و سپس به پیشینه پژوهشی آن پرداخته می‌شود.

۱-۲-۱ مبانی نظری

۱-۲-۱-۱ نظر موافقان نگهداری سگ و سگ گردانی

از زمان‌های گذشته تا امروز، نگهداری از حیوانات خانگی در بین انسان‌ها رایج بوده است اما در سال‌های اخیر، شاهد افزایش روز افزون نگهداری از سگ و سگ گردانی در کشورمان، ایران، بوده ایم. گرچه سابقاً نگهداری از این حیوان چهارپا مربوط به طبقه بالای جامعه و افراد با خانه‌های بزرگ، ویلا و باغ بود ولی اکنون این مسئله به طبقه متوسط و ضعیف جامعه و دارندگان آپارتمان‌ها هم سرایت کرده است. این نگهداری به مرور زمان و از

گذشته تاکنون دچار تغییراتی شده است. تغییراتی که سگ را به مثابه همدم، دوست، شیء زینتی، داروی ضد افسردگی و فرزند تبدیل کرده است.

از دید حامیان و موافقان نگهداری سگ و سگ گردانی، سگ حیوان بسیار باوفایی است و باعث می شود آدمی احساس تنهایی نکند چرا که پیچیدگی و پیشرفت فناوری و تکنولوژی باعث شده تنهایی به نوعی به بحران عصر حاضر تبدیل شود. ایشان سگ را به عنوان یک دوست دوست داشتنی تلقی می کنند که همیشه کنارشان هستند، مایه آرامش بوده و از امراض روحی جلوگیری می کنند و حتی افسردگی را از بین می برند. حامیان و موافقان این مسئله، معتقدند بر اساس مطالعات تعامل با حیوانات سطح هورمون کورتیزول [هورمون استرس] را کاهش داده و سروتونین [هورمون شادی] خون را افزایش می دهد.

ایشان معتقدند که سگ عضوی از خانواده آن ها است و با تأکید بر قاعده تسلیط [الناسُ مُسَلِّطُونَ عَلَى اَمْوَالِهِمْ] اقدام به نگهداری از انواع سگ در منزل خود می کنند. از نگاه ایشان سگ حیوان بی گناه، وفادار، دوست داشتنی و ارزشمندی است که باید مورد حمایت ما انسان ها قرار گیرد و حکم نجاستش خلاف واقع است تا جایی که برای اثبات سخن خود، خاطر نشان کرده اند در قرآن به نجاست سگ اشاره نشده و حتی قرآن با نام بردن از سگ اصحاب کهف، از این حیوان تمجید کرده است.

موافقان نگهداری سگ، هرگونه تهدید سلامت و بهداشت انسان ها از جانب سگ را بهانه جویی تلقی کرده و با در نظر گرفتن بهداشت و واکسیناسیون حیوانات، آن را رد می نمایند. آن ها با چشم پوشی بر اصل ۴۰ قانون اساسی [هیچ کس نمی تواند اعمال حق خویش را وسیله اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد]، به ضرب المثل «چهار دیواری، اختیاری» متوسل می شوند. در واقع ایشان نگهداری از سگ و سگ گردانی را یک حق غیر قابل انکار تلقی می کنند. تا جایی که گرچه پس از مطالبات بسیاری از شهروندان برای برخورد با نگهداری از سگ و سگ گردانی و حواشی این روزهای سگ گردانی در فضای مجازی از قبیل اشتراک فیلم هایی از حمله ی سگ ها به افراد و همزیستی سگ و انسان، در تاریخ ۲۰ تیرماه ۱۴۰۰ طرح جداسازی محل گردش حیوانات خانگی از محل بازی کودکان در بوستان های شهر تهران مطرح و تصویب شد ولی در جریان تصویب این طرح، افراد حیوان دوست این طرح را محدودیتی برای حضور حیوانات در فضای عمومی دانستند.

همچنین به دنبال اعلام وصول طرح «صیانت از حقوق عامه مقابل حیوانات مضر و خطرناک»، جمعی از فعالان حمایت از حیوانات، نامه ای به محمد باقر قالیباف، رئیس مجلس نوشته و از او خواسته اند که مانع تصویب این طرح شوند. در این نامه به اشکالات جدی این طرح اشاره شده است. از جمله این که، عمده ترین دلیل گرداندن حیوانات با وسیله نقلیه، برای تردد به دامپزشکی است. همچنین با اجرای چنین قانونی امداد رسانی به حیوانات آسیب دیده میسر نخواهد بود، افراد زیادی در کشور از جمله دامپزشکان و متخصصان، کارشناسان، پرورش دهندگان و سایر مشاغل که به طور مستقیم و غیرمستقیم در زمینه تجارت حیوانات خانگی به فعالیت مشغولند بیکار خواهند شد و با توجه به تعداد زیاد حیوان دوستان، تصویب این قانون موجب نارضایتی عمومی خواهد شد. (قابل دسترسی در <https://www.voanews.com>)

۲-۱-۲-۱ نظر مخالفان نگهداری سگ و سگ گردانی

در مقابل موافقان و حامیان نگهداری سگ و سگ گردانی، بخش عمده‌ای از مردم در مواجهه با این پدیده ی ضداجتماعی دچار خشم و انزجار می‌شوند. ایشان با تأکید بر ضرورت تحقق مطالبه ی بخش گسترده‌ای از مردم مبنی بر «جلوی گرداندن سگ‌های خانگی در پارک‌ها را بگیرید»، اذعان به وجود خلاء قانونی در این موضوع و بیان روایت‌هایی از آسیب‌های جانی و روانی وارده به انسان‌ها خواستار مقابله ی حکومت و جامعه در مواجهه با این پدیده ی زیان‌بار هستند.

بنا به باور مخالفان، تغییر در سبک زندگی، تبدیل ساختار خانواده ایرانی از سنتی به مدرنیته، کاهش امکان فرزند آوری در زوجین، پر کردن خلاء تنهایی، شکاف فرهنگی، تمایل به حس تملک و سرپرستی، همه و همه منجر به ورود فرهنگ همزیستی با حیوان در حریم خانواده شده است. این درآمیختگی همزیستی، تقلیدی نابه‌جا و ناآگاهانه از فرهنگ غربی و معضل جامعه ی امروزی ایران است. به دنبال همزیستی و انس افراد با سگ در زندگی شخصی و خانواده‌ها، ارتباطات اجتماعی و تعاملات انسانی مورد غفلت قرار می‌گیرد و گسستی در بنیان خانواده و فرهنگ اجتماعی ایجاد می‌شود. (بیاتی، ۱۴۰۰، صص ۸ و ۷)

ورود سگ به ساختار خانواده به گونه‌ای شده است که روابط اعضای خانواده با یکدیگر تحت تأثیر قرار می‌گیرد. به طور مثال وقتی یکی از اعضای خانواده از مسافرت برمی‌گردند، قبل از اینکه جویای حال اعضای خانواده شوند اول سراغ سگ‌شان می‌روند. در این بین پارس کردن‌های بی‌وقفه سگ در محل نگهداری باعث ایجاد مزاحمت، از دست دادن تحمل، بدخواهی، سلب آسایش و آرامش و اختلال در تمرکز افراد برای انجام فعالیت‌های روزانه می‌شود.

از طرف دیگر این موضوع کم کم دارد به وسیله‌ای برای شوآف، تجمل‌گرایی، فخرفروشی، مدگرایی، هویت یابی و توجه پذیری تبدیل می‌شود. با نگاهی واقع‌بینانه به این مسئله درمی‌یابیم این‌ها همه نوعی حیوان آزاری و نقض حقوق حیوانات و نقض حقوق سایر افراد اجتماع هستند.

مسئله دیگری که مخالفان این پدیده زیان‌بار مطرح می‌کنند، بحث بهداشت و سلامت انسان و جامعه است. ایشان با تأکید بر ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی، دفع غیر بهداشتی فضولات این حیوان چهارپای نجس را تهدیدی علیه بهداشت عمومی تلقی می‌کنند. ایشان بر این باورند که سگ می‌تواند ناقل بسیاری از بیماری‌ها به انسان باشد. از جمله این بیماری‌ها می‌توان به عفونت قارچی، هاری و آلرژی اشاره کرد.

بنا به اعتقاد مخالفان بعضی انسان‌ها در کنار سگ‌ها بنا به دلایل متعددی احساس راحتی نمی‌کنند. برخی از این افراد با توجه به احکام شریعت، سگ را حیوانی نجس دانسته و انتفاع از آن را جز در موارد عقلایی از قبیل نگهداری، شکار و جرم یابی غیر عقلانی و فاقد ارزش مادی و معنوی می‌دانند. برخی دیگر فوبیای حیوانات دارند. در برخی موارد، فوبیای حیوانات ممکن است با حملات وحشتزدگی یا پانیک همراه شود و مشکلات شدیدی از جمله سکت قلبی را برای فرد به وجود آورد. ترس غیر منطقی از حیوانات سیری مزمن دارد و در صورتی که اقدامات درمانی صورت نگیرد، ممکن است روابط بین فردی، عملکرد شغلی و اجتماعی را به کلی مختل کند.

(قابل دسترسی در <https://www.iribnews.ir>)

همچنین مخالفان معتقدند هیچ تضمینی برای رفتار عادی سگ در موقعیت‌های مختلف بالاخص موقعیت‌های استرس‌زا وجود ندارد. در چنین موقعیت‌هایی سگ ممکن است به فرد مورد نظر حمله کند، او را گاز بگیرد، به او آسیب وارد کند و حتی در بدترین حالت منجر به مرگ او شود.

مخالفان خواستار تأمین امنیت جانی و روانی در مقابل سگ‌های خانگی، وضع و تصویب قانونی جامع و کامل در خصوص نگهداری از این حیوان و گرداندن آن در اماکن عمومی، برقراری ارتباطات اجتماعی مؤثر به عنوان جایگزین این پدیده، توجه به ارزش‌های انسانی، مواجهه درست با هر تقلید و تهاجم فرهنگی در رسانه‌ها هستند.

۱-۲-۲ پیشینه پژوهش

در خصوص نگهداری سگ و سگ گردانی از منظر حقوقی و جرم‌شناختی تاکنون هیچ کتاب و پایان‌نامه‌ای نگاشته نشده است لکن در مقالات پژوهشی به برخی از جوانب این موضوع پرداخته شده است که نگارنده در ادامه به آن‌ها اشاره می‌کند.

در پژوهشی با عنوان «واکاوی جامعه‌شناختی پیامدهای گرایش به سگ گردانی در سنجه جرم‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس در برخورد با این پدیده»، خلاء قانونی درباره ی این پدیده را تصدیق شده است و با توجه به یافته‌های پژوهش مذکور، به منظور رفع نارسایی‌های نظام کیفری ملی در مواجهه با حیوانات مضر و خطرناک و صیانت از حقوق عامه، الحاق چهار ماده واحده به قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) را پیشنهاد شده است. (بیاتی پیشین، ۱۴۰۰، ص ۱۳)

در پژوهشی با عنوان «وضعیت فقهی نجاست و نگهداری از سگ در مذاهب اسلامی»، این نتیجه به دست آمده است که فقها در مورد نجاست سگ اختلاف نظر دارند و جمهور مذاهب اهل سنت به نجس و ناپاک بودن سگ و مالکیه به پاک بودن آن قائل هستند. (جمالی و ذوالفقارطلب، ۱۳۹۹، ص ۴)

در مقاله ای تحت عنوان «ارائه مدل مفهومی برای بررسی اثرات نگهداری حیوان خانگی بر عملکرد فردی» تأثیر نگهداری حیوانات خانگی بر عملکرد بیان شده است و به این نتیجه رسیده‌اند که نگهداری حیوان خانگی نقش تعدیل گر در تعاملات انسانی داشته و در صورت انزوای شدید فرد، زمینه بازگشت او به ارتباطات انسانی را تسهیل می‌نماید. (بنی هاشم نژاد، هاشمیان و تیمورتاشلو، ۱۳۹۸، ص ۹)

در پژوهشی دیگر با عنوان «سبک زندگی اسلامی: رواج نگهداری سگ در جامعه اسلامی_ایرانی و بررسی ابعاد آن» این نتیجه اتخاذ گردیده است که با توجه به مضرات نگهداری سگ، باید طبق عقل از این کار اجتناب کنیم. (رادمرد، ۱۳۹۷، ص ۱۰)

در پژوهشی با عنوان «رابطه نگهداری انواع حیوانات خانگی با ویژگی‌های شخصیتی و سلامت روانی صاحبان حیوانات» این نتیجه به دست آمده است که دلایل نگهداری حیوانات در ایران و سایر کشورها، متفاوت است و در ایران سلامت روان صاحبان حیوانات خانگی در مقایسه با افراد فاقد حیوان، پایین‌تر است و بعد سازش‌پذیری صاحبان سگ از صاحبان گربه، پرند و سایر حیوانات پایین‌تر است. (اکبری زردخانه، رستمی و ممقانی، ۱۳۹۰، ص ۴)

۱-۳ ظهور و گسترش پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی در ایران

در گفتار پیش رو ابتدا انواع سگ از جنبه کاربردی آن‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد، سپس به انواع انتفاع عقلایی از این حیوان پرداخته می‌شود و نهایتاً محقق به گسترش پدیده ناهنجار نگهداری سگ و سگ گردانی در واقعیت، فضای مجازی و رسانه‌ها می‌پردازد.

۱-۳-۱ انواع سگ

در یک تقسیم‌بندی سگ‌ها تقسیم می‌شوند به:

۱. سگ‌های شکاری

۲. سگ‌های گله

۳. سگ‌های نگهبان

۴. سگ‌های گارد و محافظ

۵. سگ‌های آپارتمانی (خانگی)

سگ‌های شکاری؛ سگ‌هایی هستند که با انسان‌ها یا برای انسان‌ها شکار می‌کنند. این دسته از سگ‌ها انواع مختلفی دارند. از خصوصیات اصلی سگ‌های شکاری می‌توان به شنوایی و بینایی قوی و قدرت بسیار بالا اشاره نمود.

سگ‌های گله، سگ چرا، سگ چوپان یا سگ کار نوعی سگ است که یا برای مراقبت از گله آموزش دیده‌است یا متعلق به نژادهایی است که برای گله داری تولید شده‌اند. با استفاده از این سگ‌ها، دام‌ها از حمله جانوران وحشی و گوشت‌خوار محافظت می‌شوند.

سگ‌های نگهبان؛ یکی از رایج‌ترین کاربردهای سگ، نگهبانی است. وظیفه ی سگ‌های نگهبان، محافظت از قلمرو و تأمین امنیت یک مکان است.

سگ‌های گارد و محافظ؛ وظیفه ی این سگ‌ها، مراقبت از افراد و تأمین امنیت آن‌ها است. سگ‌های آپارتمانی (خانگی)؛ از این نوع سگ، در خانه‌ها با هدف داشتن همدم، دوست و... نگهداری می‌شود. (اللهیار ترکمن، ۱۳۹۶، ص ۹۴)

۱-۳-۲ انتفاع از سگ

سگ از آن جهت که جزء مخلوقات خداوند است، منافع ی دارد و برای استفاده ی انسان خلق شده است. با وجود نجاست سگ، اصل اولی در مورد انواع انتفاعات از این حیوان بنا به مقتضای اصاله‌الاباحه و اصل حلیت، جواز است لکن باید این نکته را مد نظر داشت که انتفاع باید عقلایی باشد نه توهمی. (قابل دسترسی در <https://www.porseman.com>)

اکنون نگارنده به برخی از انواع استفاده و انتفاع از سگ می‌پردازد.

۱. امور پزشکی؛ برخی از قوای سگ‌ها از انسان‌ها قوی‌تر است مثل حس بویایی به طوری که سیستم بویایی سگ سه برابر بزرگتر از سیستم بویایی انسان است. سگ‌ها از بوی بدن، بالا و پایین بودن قند خون را تشخیص می‌دهند همچنین بعضی سگ‌ها می‌توانند سرطان و حمله ی قلبی را نیز تشخیص دهند.

۲. جرم‌یابی؛ سگ‌ها در نیروی پلیس برای ردیابی مواد مخدر، مواد منفجره، کالاهای غیر قانونی، تعقیب مجرمین، یافتن خون و بقایای جسد و نیز شناسایی مواد تسریع‌کننده در حریق عمدی استفاده می‌شوند. (طالبیان، ۱۳۹۷، ص ۱۱)

۳. نگهبانی؛ گاهی برای تأمین امنیت و محافظت از یک مکان مثل منزل، باغ، مزرعه و ... از سگ‌ها استفاده می‌شود.

۱-۳-۳ گسترش پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی در واقعیت

رابطه تعاملی و عاطفی انسان با حیوان، یک تاریخ بسیار دیرینه‌ای دارد اما در طول تاریخ، این رابطه دستخوش تغییراتی شده است. استفاده گذشتگان ما از سگ محدود به ویژگی‌های مثبت این حیوان از قبیل نگهبانی منزل و گله بوده است و امروزه علت‌های بسیاری پای این حیوان را به خانه، بستر، سفره و اماکن عمومی باز کرده است.

طبق آمار در سال ۸۸ حدود یک میلیون سگ خانگی شناسنامه‌دار در ایران نگهداری می‌شده است. این عدد در سال ۹۷ به حدود ۴/۵ میلیون رسیده است. (قابل دسترس در <https://www.saednews.com>) و اثبات افزایش آن در سال‌های بعد چیزی نیست که نیاز به آمار و اطلاعات داشته باشد [هرچند که در خصوص حیوانات خانگی، آمار دقیقی به تفکیک سال وجود ندارد] البته حضور حداکثری سگ‌ها در محیط زندگی انسان، کوچه‌ها، خیابان‌ها، پارک‌ها و دیگر اماکن عمومی گویای این نکته است. سگ‌هایی که آزادانه در سطح شهر همراه صاحب و یا نگهدارنده خود می‌چرخند و گردش می‌کنند. پدیده‌ای که موجب ایجاد آسیب‌های بسیاری می‌شود باین حال این نوع نگهداری از این حیوان و گرداندن آن در اماکن عمومی رواج یافته است و کم‌کم به عرف جامعه تبدیل می‌شود. عرفی که باعث سلب آسایش، ایجاد مزاحمت و حتی بروز حوادث ناگواری خواهد شد و همچنین در فوریت مجلس قرار ندارد!

پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی، بدواً مخصوص طبقه مرفه جامعه بوده اما در سال‌های اخیر طبقه متوسط جامعه نیز به این پدیده، تمایل پیدا کرده است. این طبقات با تأکید بر سه ویژگی سگ که عبارت‌اند از: ۱. تربیت‌پذیری سگ ۲. وفاداری آن ۳. رام و اهلی کردن ساده آن، اقدام به نگهداری سگ در خانه کرده و با این حیوان مثل یکی از اعضای خانواده رفتار می‌کنند.

۱-۳-۴ گسترش تبلیغات مربوط به نگهداری سگ و سگ گردانی در فضای مجازی و رسانه‌ها

امروزه برنامه سست کردن بنیان مستحکم خانواده، صدور ارزش‌های جامعه غربی، از بین بردن اعتقادات و باورهای دینی مردم ایران و تزریق بی‌هویتی بسیار پیشرفته‌تر و دقیق‌تر پیش می‌رود و این رسالت بر دوش ابزاری از قبیل شبکه‌های ماهواره‌ای، فضای مجازی و رسانه‌ها نهاده شده است. (حسن پور، عبدالرحمانی و علیزاده، ۱۳۹۷، ص ۱۹)

رواج نگهداری از حیوانات خانگی در ابزار یادشده، یکی از آسیب‌های کنترل نشده تکنولوژی است که صدمات جبران‌ناپذیری در الگوهای رفتاری افراد می‌گذارد و منجر به دوری از ارتباطات جمعی و کم رنگ شدن روابط عاطفی می‌شود. این پدیده مذموم با فرهنگ اسلامی و ایرانی ما هم‌خوانی ندارد و روز به روز شاهد افزایش چشمگیر آن در فضای مجازی و رسانه‌ها هستیم.

شبکه‌های ماهواره‌ای به‌ویژه رسانه‌های فارسی‌زبان خارج نشین برای حمایت از نگهداری سگ و سگ گردانی و سست کردن بنیان خانواده ایرانی، پویش‌های مردمی ذیل عنوان «سگ فحش نیست»، «سگ وفادارتر از انسان است» و «حیوان ستیزی را قانونی نکنید» به راه انداختند و با وقاحت تمام سگ‌بازی را ترویج می‌دهند. پویش‌هایی که نسل جوان امروز را دچار معضل می‌کنند.

این شبکه‌ها هم‌زیستی با سگ را عاملی آرام‌بخش برای انسان معرفی می‌کنند و این موضوع به یکی از موضوعات اصلی برای تولید خبرشان تبدیل شده است اما واقعاً پشت این همه هیجان و حساسیت نسبت به موضوع سگ به‌عنوان حیوان خانگی چیست؟ آیا می‌توان به سیاست مقابله با دین، اشاره کرد؟ به نظر محقق سیاست مقابله با دین توسط شبکه‌های معاند فارسی‌زبان دور از ذهن نیست زیرا اینها آزار حیوانات را ریشه در فرهنگ دینی و اسلامی مردم ایران معرفی می‌کنند و به مردم القا می‌کنند که دین نسبت به آزار حیوانات بی‌تفاوت است. اما آیا در واقعیت چنین چیزی وجود دارد؟ خیر! در بخش حقوق سگ در اسلام درمی‌یابیم که این حیوان در دین اسلام دارای حقوقی است.

با اندکی تأمل می‌توان دریافت ترویج هم‌زیستی و هم‌نشینی با سگ توسط این شبکه‌ها، چیزی جز ضربه زدن به احکام دین و بنیان خانواده نیست و این نسخه‌ای است که اینها برای مردم ایران پیچیده اند و اقدام به صدور ارزش‌های جامعه غربی می‌کنند و این باور را به مردم می‌خورانند که نگهداشتن حیوان را به بچه‌دار شدن ترجیح می‌دهند. این هدفی است که این شبکه‌ها در راستای رسیدن به آن سعی دارند که گوی سبقت را از یکدیگر برابند.

این شبکه‌های معاند از تکنیک طرح ناگهانی استفاده می‌کنند یعنی؛ در یک بازه زمانی معین، در حجم وسیعی نگهداری سگ و سگ گردانی را به تصویر می‌کشند و هنگامی که مخاطب با حجم انبوهی از پخش این تصاویر و فیلم‌ها مواجه می‌شود، ناخودآگاه تحت تأثیر قرار می‌گیرد. به‌عنوان مثال در یک برنامه، مجری در کنار یک سگ برنامه را اجرا می‌کند؛ در برنامه‌ای دیگر با پخش تصاویر و فیلم‌هایی از سگ‌های ولگرد، از این حیوان حمایت می‌کنند و در برنامه‌ای دیگر روانشناسی از تأثیر نگهداری سگ بر جنبه روحی و روانی مردم صحبت می‌کند. این برنامه‌ها آن‌قدر پیش می‌روند تا یکی از رسالت‌های این شبکه‌ها که عادی‌سازی زندگی کردن با حیوانات است؛ محقق شود.

در تأیید این سخن همین بس که تاکنون در اثبات انتقال بیماری‌هایی مثل عفونت‌ها و آلرژی‌ها از سگ به انسان، مطالب علمی بسیاری منتشر شده است اما آیا تا به حال، یکی از این مطالب در این شبکه‌ها منتشر شده است؟ پاسخ روشن است؛ خیر! این شبکه‌ها نه تنها این مطالب علمی را پوشش نمی‌دهند بلکه آسیب‌های ناشی از هم‌زیستی با سگ را رد و انکار می‌کنند.

اما سؤال محقق از آن دسته از عزیزانی که تحت تأثیر این رسانه‌ها، سگ نگهداری می‌کنند این است که؛ چرا این همه تبلیغ برای نگهداری از سگ صورت می‌گیرد؟ مگر اینها ادعای حیوان دوستی ندارند پس چرا از دیگر حیوانات صحبت نمی‌کنند؟ آیا جز سگ، حیوان دیگری وجود ندارد؟ آیا هم‌آغوشی با سگ، هم‌بستر شدن و غذا خوردن با آن هم مصداق حیوان دوستی است؟ آیا این کارهای غیرعقلانی هم به نفع سگ است؟ آیا تا به حال از خودتان پرسیده‌اید که دین از نجس شمردن سگ، چه سودی می‌برد؟ آیا به حکمت و فلسفه احکام دینی شک

و تردیدی وارد است؟ و در آخر آیا منزلت و شأن یک انسان این قدر پایین است که با یک سگ هم آغوش و هم‌بستر شود و حتی با آن استحمام کند؟

در فضای مجازی برخی سایت‌ها نیز به جای تبلیغ فرهنگ اسلامی، نگهداری سگ را تبلیغ و ترویج می‌کنند لذا نیاز به وضع قوانین مکمل در کنار قانون مقابله با نگهداری سگ و سگ گردانی، برای جلوگیری از این فعالیت‌ها با هدف از بین بردن زمینه‌های نگهداری سگ و سگ گردانی؛ احساس می‌شود.

به عنوان مثال در سایت دیوار و شیپور، خرید و فروش سگ، قلاهد و غذای سگ به راحتی انجام می‌شود و حتی در اینستاگرام نیز صفحه‌های مختلفی در این خصوص وجود دارند و افرادی که در زمره طبقه متوسط جامعه هستند برای اینکه خود را شبیه به طبقه بالا و مرفه جامعه کنند، اقدام به نشر تصاویر و فیلم‌هایی می‌کنند که از داشتن حیوان خانگی علی‌الخصوص سگ، حکایت می‌کند و به یک پرستیژ اجتماعی تبدیل شده است. در همین برنامه صفحاتی با عنوان آموزش و تربیت سگ، مؤسسه پایان بی‌پناهی حیوانات و... دیده می‌شود که حتی اقدام به برگزاری دوره‌های آموزش نگهداری از این حیوان کرده و از این طریق به کسب درآمد رسیده‌اند.

صفحات شخصی اینستاگرام می‌تواند راهی برای نشر و انتقال فرهنگ ایرانی-اسلامی و فرهنگ بومی کشورمان به سراسر جهان باشد اما با جستجو در این صفحات با جشن تولد و حتی سفارش سنگ قبر برای سگ‌ها مواجه می‌شویم. اقدامی که به نوعی پز دادن و دور نماندن از قافله سایر کاربران محسوب می‌شود.

در همین فضای مجازی، تصاویر و فیلم‌های ورزشکاران، بازیگران و دیگر هنرمندان در کنار حیوان خانگی‌شان به وفور دیده می‌شود و با ابراز علاقه به حیواناتشان، ذائقه اکثر مردم را تغییر می‌دهند و در ترویج این پدیده، تأثیری نامبارک داشته‌اند که قابل چشم‌پوشی نیست و به درون جامعه نیز رخنه کرده است. در واقع واکنش ایشان به حیواناتشان و تغییر ذائقه اکثر مردم در سبک زندگی، رابطه مستقیمی دارد. به عنوان مثال مدتی قبل یکی از بازیگران با انتشار عکسی از سنگ قبر یک سگ این‌طور نوشت: «پگی خانوم پس از ۱۴ سال رفت!» اما قضیه همین جا ختم نمی‌شود! بازیگر دیگری با انتشار عکس سگش این‌طور نوشت: «امشب تولد خنگول من بانی بود.»، بازیگر دیگری نیز سگش را این‌طور خطاب می‌کند: «بانو! دختر بنده... دختر بابا» (قابل دسترس در <https://www.tasnimnews.com>) و نمونه‌های فراوانی از اینها که چیزی جز تبلیغ و ترویج این پدیده نیستند.

این افراد نه تنها در صفحه‌های خصوصی‌شان در فضای مجازی بلکه در فیلم و سریال‌ها نیز اقدام به این عمل می‌نمایند. مثال بارز آن پخش سریال‌های نمایش خانگی است که اتفاقاً از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی هم مجوز می‌گیرند و نگهداری از سگ و دیگر حیوانات خانگی را رواج می‌دهند.

در رسانه‌ها نیز رعایت حقوق سگ‌ها و مضرات زیست محیطی آن‌ها مورد غفلت واقع شده است درحالی‌که نهادهای فرهنگی و سازمان صداوسیما می‌توانند در مورد معضل نگهداری سگ و سگ گردانی، برنامه‌های پرمخاطبی تولید کنند.

در رسانه‌های غیررسمی داخلی مراکز فروش حیوانات خانگی تبلیغ می‌شود و می‌توان گفت این تبلیغ و ترویج ریشه در عدم تصویب قانون در این حوزه دارد زیرا ما قانونی صریح و جامع در رابطه با سگ گردانی و متعلقات آن نداریم. نمی‌شود که در رسانه‌های غیررسمی مراکز فروش حیوانات خانگی، تبلیغ شود و در رسانه‌های رسمی

حمایت از تصویب قانونی برای سگ گردانی صورت گیرد. با فرض چنین چیزی، تعادلی بین این دو رسانه وجود نخواهد داشت و دונگانگی به وجود می‌آید.

دکتر جعفر شاه‌رخی، جامعه‌شناس و مدرس علوم اجتماعی، در خصوص جلوه جذاب هم‌نشینی انسان و حیوان در انیمیشن‌های کودکان دهه شصت تا امروز چنین گفته است: «تعامل کاراکتر انسانی با سگ در انیمیشن‌ها جلوه جذابی از این هم‌نشینی در ذهن مخاطب القا کرده و او قطعاً در آینده سعی دارد این خلأ جذاب را در زندگی خود پر کند، ولی چه فایده که این اتفاق به پیدایش معضل اجتماعی در خانواده‌ها ختم می‌شود.» (قابل دسترس در <https://www.sobhtoos.ir>)

باید بپذیریم رسانه کشور ما در تبلیغ و ترویج فرهنگ هم‌زیستی سگ با انسان، نقش به سزایی داشته است لذا بایستی برای جلوگیری از گسست‌های اجتماعی و حل معضلات فرهنگی، رفتار رسانه نسبت به پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی توسط کارشناسان مورد بررسی قرار گیرد زیرا باید این نکته را مدنظر قرار داد که برای مقابله با این پدیده ناهنجار اجتماعی که فرهنگ جامعه و بنیان مستحکم خانواده را هدف قرار داده است و سبک زندگی غرب را ترویج می‌دهد، تنها وضع قوانین و برخورد قهری با صاحبان و نگهدارندگان سگ مثر ثمر نخواهد بود و انجام کار فرهنگی و روشن‌سازی آحاد مردم جهت مقابله با این پدیده، احساس می‌شود.

فصل دوم

بررسی حقوقی نگهداری سگ و سگ گردانی

در فصل پیش رو نگارنده بر آن است که به بررسی سیر تحولات قانون گذاری در خصوص پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی بپردازد و نیز از آنجایی که حقوق کشور ما، ایران، از موازین فقهی و اسلام تبعیت می کند؛ به بررسی پدیده مورد بحث از نظر فقهی پرداخته شده است.

۲-۱ سیر تحولات قانون گذاری، نقش و اقدامات نهادها در خصوص نگهداری سگ و سگ گردانی

در گفتار پیش رو ذیل دو بخش، نخست به سیر تحولات پدیده مورد بحث و سپس به اقدامات و نحوه عملکرد نهادهای مختلف نسبت به این پدیده پرداخته می شود.

۲-۱-۱ سیر تحولات قانون گذاری در خصوص نگهداری سگ و سگ گردانی ۲-۱-۱-۱ آیین نامه اجرایی قانون تملک آپارتمان ها

با افزایش زندگی آپارتمان نشینی و اقبال عمومی مردم برای نگهداری از حیوان خانگی، نگهداری سگ در خانه به یکی از اصلی ترین مشکلات و معضلات همسایگان در آپارتمان ها تبدیل شده است.

قانون گذار به صراحت در تبصره ماده ۳ آیین نامه اجرایی قانون تملک آپارتمان ها، راجع به این موضوع تعیین تکلیف کرده است. [ماده ۳ آیین نامه اجرایی قانون تملک آپارتمان ها: قسمت هایی از ساختمان و اراضی و متعلقات آنها که به طور مستقیم و یا غیرمستقیم مورد استفاده تمام شرکاء می باشد، قسمت های مشترک محسوب می گردد و نمی توان حق انحصاری بر آنها قائل شد.

تبصره - گذاردن میز و صندلی و هر نوع اشیاء دیگر و همچنین نگهداری حیوانات در قسمت های مشترک ممنوع است.

قسمت های مشترک در ملکیت مشاع تمام شرکاء ملک است، هر چند که در قسمت های اختصاصی واقع شده باشد و یا از آن قسمت عبور نماید.]

با عنایت به این ماده قانونی، مستفاد می‌گردد که نگهداری حیوانات خانگی مثل سگ در نقاط مشترک بین ساکنان و همسایگان آپارتمان و مجتمع مسکونی ممنوع است و در صورت تخطی هر یک از ساکنان، بقیه همسایه‌ها می‌توانند علیه وی شکایت کنند.

طبق ماده ۴ همین آیین‌نامه نیز قسمت‌های مشاع یا مشترک بیان شده‌اند. [ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی قانون تملک آپارتمان‌ها: قسمت‌های مشترک مذکور در ماده ۳ قانون تملک آپارتمان‌ها عبارت‌اند از:

الف- زمین زیربنا خواه متصل به بنا باشد یا بنا به وسیله پایه روی آن قرار گرفته باشد.

ب- تأسیسات قسمت‌های مشترک از قبیل چاه آب و پمپ، منبع آب مرکز حرارت و تهویه، رختشوی‌خانه، تابلوهای برق، کنتورها، تلفن مرکزی انبار عمومی ساختمان، اطاق سرایدار در هر قسمت بنا که واقع باشد، دستگاه آسانسور و محل آن، چاه‌های فاضلاب لوله‌ها از قبیل (لوله‌های فاضلاب، آب، برق، تلفن، حرارت مرکزی، تهویه مطبوع، گاز، نفت، هواکش‌ها، لوله‌های بخاری) گذرگاه‌های زباله و محل جمع‌آوری آن و غیره.

پ- اسکلت ساختمان.

تبصره- جدارهای فاضل بین قسمت‌های اختصاصی مشترک بین آن قسمت‌ها است مشروط بر اینکه جزء اسکلت ساختمان نباشد.

ت- درها و پنجره‌ها، راهروها، پله‌ها و پاگردها که خارج از قسمت‌های اختصاصی قرار گرفته‌اند.

ث- تأسیسات مربوط به راه پله از قبیل وسائل تأمین‌کننده روشنایی، تلفن و وسائل اخبار و همچنین تأسیسات مربوط به آنها به استثنای تلفن‌های اختصاصی، شیرهای آتش‌نشانی، آسانسور و محل آن، محل اختتام پله و ورود به بام و پله‌های ایمنی.

ج- بام و کلیه تأسیساتی که برای استفاده عموم شرکاء و یا حفظ بنادر آن احداث گردیده است.

ح- نمای خارجی ساختمان.

خ- محوطه ساختمان، باغ‌ها و پارک‌ها که جنبه استفاده عمومی دارد و در سند اختصاصی نیز ثبت نشده باشد. [اما سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود این است که؛ همان‌طور که بیان شد در این ماده قانونی، قانون‌گذار نگهداری حیوان خانگی مثل سگ را در قسمت‌های مشترک یا مشاع ممنوع کرده اما راجع به این موضوع در قسمت‌های اختصاصی آپارتمان سکوت کرده است پس تکلیف این قسمت‌ها چه می‌شود؟ با توجه به صراحت قانون‌گذار در خصوص ممنوعیت نگهداری حیوان خانگی مثل سگ در قسمت‌های مشترک یا مشاع و سکوت ایشان راجع به قسمت‌های اختصاصی آپارتمان و مجتمع مسکونی، به نظر می‌رسد اگر یکی از ساکنان در واحد اختصاصی خود اقدام به نگهداری سگ کند؛ اصل بر این است که مرتکب جرمی نشده است مگر اینکه سایر همسایگان بتوانند اثبات کنند که نگهداری سگ حتی در واحد اختصاصی نیز باعث سلب آسایش و آرامش سایر همسایگان و ساکنان شده و یا به موجب ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی قائل به تهدید علیه بهداشت عمومی و ایجاد بیماری شوند. [ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده): هر اقدامی که تهدید علیه بهداشت عمومی شناخته شود از قبیل آلوده کردن آب آشامیدنی یا توزیع آب آشامیدنی آلوده، دفع غیربهداشتی فضولات انسانی و دامی و مواد زاید، ریختن مواد مسموم‌کننده در رودخانه‌ها، زباله در خیابانها و کشتار غیر مجاز دام، استفاده غیرمجاز فاضلاب خام یا پس آب تصفیه‌خانه‌های فاضلاب برای مصارف کشاورزی

ممنوع می‌باشد و مرتکبین چنانچه طبق قوانین خاص مشمول مجازشدیدتری نباشند به حبس تا یک سال محکوم خواهند شد.

لذا از مجموع مطالب مذکور چنین برمی‌آید که؛ چنانچه یکی از ساکنان مجتمع مسکونی یا آپارتمان مدعی شود که نگهداری سگ حتی در واحد اختصاصی و شخصی صاحب حیوان، موجب سلب آسایش و آرامش یا به عبارتی باعث ایجاد مزاحمت می‌شود و یا به بهداشت عمومی خدشه وارد می‌کند و با ارائه مستندات و دلایل بتواند ادعای خویش را ثابت نماید، مرتکب (صاحب حیوان) مجرم شناخته می‌شود.

سؤال دیگری که مطرح می‌شود این است که؛ با تصور نگهداری سگ در آپارتمان و واحد اختصاصی و صرف عبور و مرور این حیوان از مشاعات آپارتمان، آیا ماده مذکور قابلیت استناد خواهد داشت یا خیر؟ به نظر محقق با توجه به ماده مذکور، صرف عبور و مرور این حیوان از مشاعات آپارتمان ممنوع نیست مگر اینکه شاکی بتواند ادعای خود دال بر عدم رعایت بهداشت و سلب آسایش و آرامش هنگام عبور و مرور حیوان از مشاعات آپارتمان را ثابت نماید.

البته بهترین راه صحبت، مصالحه بین طرفین و حل مسالمت‌آمیز این مسئله است اما اگر این اقدام نتیجه‌بخش نبود شاکی می‌تواند به مراجع قضایی ذی‌صلاح دادخواست رفع مزاحمت دهد. در ادامه پژوهش تحت عنوان «شکایات بابت نگهداری سگ و سگ گردانی» به این موضوع پرداخته می‌شود.

۲-۱-۱-۲ آیین‌نامه جلوگیری از مرض هاری و امور خلافی

در تاریخ ۲۴ خردادماه ۱۳۱۸، آیین‌نامه جلوگیری از مرض هاری و امور خلافی بر ماده ۲۷۶ قانون مجازات کیفر عمومی ۱۳۰۴ وضع شده بود. این آیین‌نامه مشتمل بر ۱۶ ماده و با توافق وزارت دادگستری و وزارت کشور تنظیم گردیده بود. طبق آن تهیه گردنبند فلزی یا چرمی توسط صاحبان سگ‌های شهری، گردن‌آویز فلزی با کنده کاری نام و نشان صاحب سگ و پوزه‌بند در گذرها و اماکن عمومی در نظر گرفته شده بود. در این آیین‌نامه در مورد نگهداری از سگ و سگ گردانی در گذرها و اماکن عمومی به طور مفصل گفته شده بود و حبس یک تا هفت روز و یا پرداخت سه تا پنجاه ریال به عنوان ضمانت اجرای آن محسوب می‌شد. پس از نسخ قانون مجازات کیفر عمومی، آیین‌نامه مذکور نیز نسخ و غیرقابل استناد گردید.

۲-۱-۱-۳ طرح الحاق ماده ۶۸۸ مکرر به کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی

در اسفندماه ۱۳۸۹، طرح الحاق ماده ۶۸۸ مکرر به کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی با امضای ۳۹ نماینده در صحن علنی مجلس اعلام وصول شد.

در مقدمه توجیهی این طرح، چنین آمده است: «یکی از معضلاتی که در سالیان اخیر در کشور اسلامی‌مان بروز پیدا کرده و متأسفانه به‌صورت علنی در شهرهای بزرگ دیده می‌شود، نگهداری از حیوانات مضر به‌خصوص سگ و گرداندن آنها در خیابان‌ها و معابر عمومی است. این مسئله به‌خصوص در کلان‌شهرهایی مانند تهران نیز مشاهده می‌شود. رواج سگ گردانی و نگهداری از آن علاوه بر مضرات بسیار زیاد بهداشتی و زیان آور بودن برای سلامت عمومی، یک معضل فرهنگی-اجتماعی و نوعی تقلید کورکورانه از فرهنگ مبتذل غربی است. لذا جهت جلوگیری از روند فزاینده سگ گردانی در معابر و نگهداری از آن در آپارتمانها و منازل طرح زیر تقدیم مجلس شورای اسلامی می‌گردد.»

در این طرح گرداندن حیوانات خطرناک و حیوانات مضر برای سلامت عمومی در اماکن، معابر عمومی و وسائط نقلیه جرم انگاری شده بود. البته این طرح به تصویب مجلس نرسید.

۲-۱-۱-۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲

در حقوق ایران، با عنایت به یکی از اصول بنیادین کیفری «قانونی بودن جرائم و مجازات‌ها» [این اصل در ماده ۲ قانون مجازات اسلامی (هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است، جرم محسوب می‌شود). و اصل ۳۶ قانون اساسی (حکم به مجازات و اجرای آن باید تنها از طریق دادگاه صالح و به موجب قانون باشد). مورد اشاره قرار گرفته است.] و قاعده «قبح عقاب بلا بیان»، نگهداری سگ و سگ گردانی بایستی در قانون جرم انگاری شده باشد و تنها در صورت پیش‌بینی قانون‌گذار می‌توان صاحب، نگه‌دارنده و یا گرداننده سگ را مجازات نمود. لذا با توجه به آنچه گفته شد، نیک است بدانیم آیا این پدیده ناهنجار در این قانون جرم انگاری شده است یا خیر؟ آنچه واضح و مبرهن است این است که در هیچ‌کدام از مواد قانون مجازات اسلامی، صراحتاً به این پدیده نامیمون اشاره نشده است لکن موادی وجود دارند که از تفسیر آنها می‌توان به جرم بودن این پدیده در برخی موارد، اشاره کرد. این مواد عبارت‌اند از:

۱- ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)؛ یکی از موادی که در خصوص ممنوعیت نگهداری سگ می‌توان به آن استناد کرد، این ماده است. طبق این ماده مجازات نگهداری و گرداندن سگ در صورتی که علیه بهداشت عمومی تهدید شناخته شود؛ حبس تا یک سال در نظر گرفته شده است. لذا در صورتی که کسی مدعی تهدید بهداشت عمومی از طریق نگهداری سگ و گرداندن آن است، بایستی ادعای خود را ثابت نماید.

با عنایت به ماده مذکور، مستفاد می‌گردد؛

طبق ماده ۱ آیین‌نامه بهداشت مصوب ۱۳۷۱، بهداشت محیط عبارت است از کنترل عواملی از محیط زندگی که به‌گونه‌ای روی سلامت جسمی، روانی و اجتماعی انسان تأثیر می‌گذارند و عنصر مادی جرم تهدید علیه بهداشت عمومی، با عبارت «هر اقدامی» آورده شده است پس مصادیق مذکور در این ماده تمثیلی بوده و احصاء نشده‌اند بنابراین مدعی ارتکاب این جرم در خصوص نگهداری و گرداندن سگ علاوه بر دفع غیربهداشتی فضولات این حیوان، می‌تواند به افزایش سرایت بیماری‌های مشترک بین انسان و حیوان و نیز آلوده کردن اماکن و معابر عمومی اشاره کند.

۲- ماده ۵۲۲ و ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی؛ در این دو ماده به ضمان ناشی از تقصیر در نگهداری سگ، اشاره شده است. بر اساس ماده ۵۲۲، در صورتی که صاحب، نگه‌دارنده و یا گرداننده سگ از احتمال حمله آن آگاه است، بایستی آن را حفظ کند و اگر در اثر تقصیر او، سگ به دیگری صدمه وارد کند؛ ضامن است و در صورتی که از حمله سگ آگاه نبوده و عدم آگاهی‌اش ناشی از تقصیر نبوده است، ضامن نیست. [ماده ۵۲۲ قانون مجازات اسلامی: متصرف هر حیوانی که از احتمال حمله آن آگاه است باید آن را حفظ نماید و اگر در اثر تقصیر او، حیوان مزبور به دیگری صدمه وارد سازد، ضامن است. ولی اگر از احتمال حمله حیوان آگاه نبوده و عدم آگاهی ناشی از تقصیر او نباشد، ضامن نیست.

تبصره ۱- نگهداری حیوانی که شخص توانایی حفظ آن را ندارد، تقصیر محسوب می‌شود.

تبصره ۲- نگهداری هر وسیله یا شیء خطرناکی که دیگران را در معرض آسیب قرار دهد و شخص قادر به حفظ و جلوگیری از آسیب رسانی آن نباشد، مشمول حکم تبصره (۱) این ماده است]

در ماده ۵۲۳ نیز به صدمه از سوی سگ اشاره شده است و متن ماده در توصیف این حادثه و تعیین ضامن، واضح و بی‌نیاز از توضیح اضافه است. [ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی: هرگاه شخصی با اذن کسی که حق اذن دارد، وارد منزل یا محلی که در تصرف اوست، گردد و از ناحیه حیوان یا شیئی که در آن مکان است صدمه و خسارت ببیند، اذن دهنده ضامن است، خواه آن شیء یا حیوان قبل از اذن در آن محل بوده یا بعداً در آن قرار گرفته باشد و خواه اذن دهنده نسبت به آسیب رسانی آن علم داشته باشد خواه نداشته باشد.

تبصره - در مواردی که آسیب مستند به مصدوم باشد مانند آنکه واردشونده بداند حیوان مزبور خطرناک است و اذندهنده از آن آگاه نیست و یا قادر به رفع خطر نمی‌باشد، ضامن منتفی است.]

۳- ماده ۵۰۱ قانون مجازات اسلامی؛ در این ماده جنایات وارد شده توسط سگ‌ها مورد اشاره قرار می‌گیرد. طبق این ماده هرگاه صاحب، نگهدارنده و یا گرداننده سگ، حیوان مزبور را به سوی شخصی برانگیزد و یا هر کار دیگری که موجب هراس وی شود، انجام دهد؛ مسئول جنایت وارده است. خواه این جنایت منتهی به مرگ شود و یا منتهی به صدمه. [ماده ۵۰۱ قانون مجازات اسلامی: هرگاه کسی به روی شخصی سلاح بکشد یا حیوانی مانند سگ را به سوی او برانگیزد یا هر کار دیگری که موجب هراس او می‌گردد مانند فریاد کشیدن یا انفجار صوتی انجام دهد و بر اثر این ارباب، شخص بمیرد یا مصدوم گردد حسب مورد بر اساس تعاریف انواع جنایات به قصاص یا دیه محکوم می‌شود.]

۴- ماده ۶۱۸ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)؛ در این ماده، اخلال در نظم و سلب آسایش و آرامش عمومی مورد اشاره قرار گرفته است. شاید بتوان چنین گفت که نگهداری سگ و سگ گردانی، حرکت غیرمتمتعاری تلقی شود که به نظم و آسایش و آرامش آحاد مردم خلل وارد می‌کند.

در متن ماده به صیغه جمع کلمه مردم، اشاره شده است لکن سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود، این است که؛ آیا برهم زدن نظم و سلب آسایش و آرامش حتی یک نفر به واسطه نگهداری سگ و سگ گردانی، می‌تواند مشمول این ماده قرار گیرد؟ محقق در پاسخ به این سؤال، قائل به دو قول است؛ نخست آنکه می‌توان گفت کلمه مردم، افاده نوع می‌کند بنابراین برهم زدن نظم و سلب آسایش و آرامش حتی یک نفر هم می‌تواند به نتایج مذکور در ماده بیانجامد و دوم آنکه قول مخالف، مفعول جرم را بیش از یک نفر می‌داند. البته به نظر محقق قول دوم صحیح‌تر به نظر می‌رسد.

مواد فوق‌الذکر، از دو منظر قابل بحث هستند؛ یکی از باب استفاده کاملاً به‌جا و معقول در موارد مقتضی یعنی اینکه باید تلاش شود یک ماده قانونی، درست در جای خودش مورد استفاده و استناد قرار گیرد. به‌عنوان مثال به درستی می‌توان در موردی که یک سگ، جنایتی را به دیگری وارد کرد یا در نگهداری سگ تقصیری صورت گرفت، به مواد مربوط استناد نمود. دیگری، از باب استفاده نابجا و غیرمتمعارف از یک ماده قانونی برای پر کردن خلاء و فقدان قانون لازم، است. به عنوان مثال می‌توان به اخلال در نظم یا سلب آسایش و آرامش عمومی از طریق سگ گردانی اشاره نمود. صرف‌نظر از صحت و سقم موضوع، قدر مسلم این است که افراد جامعه، تمامی موارد سگ گردانی را سالب آسایش و آرامش نمی‌دانند. لذا بر مبنای همین قضاوت عرف نیز نمی‌توان و نباید

سگ گردانی را سالب آسایش و آرامش جامعه دانست. به دیگر بیان، بهتر است در چنین مواردی، قانون‌گذار فعالانه ورود نماید و خلاء و فقدان قانون را برطرف نماید. در این صورت سردرگمی‌ها و بلا تکلیفی‌ها پایان می‌یابد.

۲-۱-۱-۵ طرح الحاق یک ماده به قانون مجازات اسلامی در سال ۱۳۹۳

در آبان ماه ۱۳۹۳، ۳۲ نماینده طرحی به شماره ثبت ۵۳۲ با عنوان «الحاق یک ماده به قانون مجازات اسلامی» به مجلس شورای اسلامی ارائه کردند. در این طرح گرداندن سگ در انظار و اماکن عمومی یا معابر، خرید و فروش سگ‌های خانگی و نگهداری آن در خانه جرم؛ انگاری شده بود و مجازات مفروض برای ارتکاب این جرائم عبارت بودند از: جزای نقدی از ده تا یکصد میلیون ریال، تا ۷۴ ضربه شلاق و ضبط حیوان مذکور.

بر اساس این طرح، حیوانات ضبط شده به باغ وحش، جنگل یا بیابان منتقل می‌شوند و تا پایان انتقال، تمام هزینه‌های نگهداری بر عهده صاحب آنها خواهد بود. نمایندگان مجلس در طرح خود مأموران نیروی انتظامی، مزرعه‌داران، باغداران، گله‌داران و شکارچیان دارای مجوز که در راستای شغل خود از سگ استفاده می‌کنند، از این قانون مستثنا کرده‌اند. این طرح نیز همانند طرح ۱۳۸۹ به جایی نرسید و مسکوت ماند.

۲-۱-۱-۶ طرح جداسازی محل گردش حیوانات خانگی از محل بازی کودکان

علی‌رغم ممنوعیت ورود حیوانات به بوستان‌های شهر تهران، تقریباً در تمام بوستان‌ها حیوان گردانی صورت می‌گیرد. این در حالی است که ممکن است برخی از شهروندان به هر دلیلی از قبیل ترس، آلرژی، عقاید مذهبی، حضور در کنار حیوانات را نپسندند.

در ۲۰ تیر ماه ۱۴۰۰، در صحن شورای شهر تهران، اعضای شورا به بررسی و گفتگو در خصوص یک فوریت طرح «جداسازی محل گردش حیوانات خانگی از محل بازی کودکان در بوستان‌های شهر تهران» پرداختند. این طرح با ۱۲ رأی موافق به تصویب اعضای شورای شهر تهران رسید.

پیشنهاددهندگان این طرح، قائل به این نظر بودند که در حال حاضر به دلیل افزایش ورود حیوانات خانگی به بوستان‌های پایتخت، بسیاری از شهروندان علی‌الخصوص کودکان برای حضور در بوستان‌ها با چالش مواجه‌اند لذا برای تأمین سلامت و آرامش کودکان بایستی جایی امن برای بازی‌شان فراهم کنیم. بااین‌حال این طرح با مخالفت دو گروه مواجه شد؛

الف) گروه نخست: دوستداران حیوانات و طرفداران حضور بی‌حد و اندازه سگ‌ها که طرح مصوبه مذکور را محدودیتی برای حضور حیوانات در فضای عمومی و نافی حقوق آنها می‌دانستند. به نظر نگارنده، این افراد بسیار هیجان‌زده رفتار می‌کنند و از لطامات جبران‌ناپذیر حضور سگ‌ها در فضای عمومی و تغییر زیست این حیوان غافل شده‌اند و صرفاً مدافع حقوق آنها به‌عنوان مخلوق خدا هستند و شاید نمی‌دانند در بسیاری از کشورها از قبیل آمریکا، آلمان، سوئد و ژاپن قوانین بسیار سخت‌گیرانه‌ای برای حضور سگ‌ها در محیط بازی کودکان وجود دارد.

ب) گروه دوم: مخالفان حضور حیوانات در فضای عمومی که این طرح را به نوعی به رسمیت شناختن حضور حیوانات در فضای عمومی و زدن مهر تأییدی بر قانونی شدن سگ گردانی، قلمداد می‌کنند. این افراد پس از این اقدام شورای شهر، در شبکه‌های اجتماعی هشتگی با عنوان «#سگگردانیممنوع» راه انداختند و تصاویری از حمله سگ‌ها به کودکان منتشر کردند و حتی به صاحبان سگ‌ها نیز توهین کردند.

به نقل از حسن خلیل آبادی، عضو کمیسیون فرهنگی شورای شهر تهران: «شورا این طرح را بیشتر برای حل مناقشه میان مخالفان حضور حیوانات در پارک‌ها و کسانی که اصرار داشتند همه‌جا حیوانات را همراه خود ببرند، مطرح کرد. هنوز فرهنگ حضور حیوانات در کنار انسان‌ها در کشور ما جا نیفتاده است درحالی‌که این زندگی مسالمت‌آمیز و همراهانه در روستاهای ما وجود دارد. برخی به دلیل نوع تربیت و فرهنگ خانوادگی به شدت با حضور سگ‌ها در معابر مخالفاند و آن را قبول ندارند. از سویی بخشی دیگر از جامعه باز هم به دلیل فرهنگ و تربیت خانوادگی موافق آزاد بودن حیوانات در همه معابر شهری هستند و معتقدند نباید محدودیتی برای حیوانات پیش‌بینی کرد. همین تفاوت دیدگاه بود که شورا تلاش کرد با این طرح به آن پایان دهد و درواقع احترام به هر دو دیدگاه بود زیرا این موضوع با احترام به هر دو دیدگاه قابل حل است و نباید این موضوع به خشونت و برخوردهای فیزیکی کشیده شود. حیوان دوستی و فرهنگ رفتار با حیوانات باید در آموزش‌های مدارس دیده شود. کودکان ما باید با نوع صحیح رفتار با حیوانات آشنا شده، از بیماری‌های مشترک آگاه شوند و از سویی صاحبان حیوانات نیز به مواردی که به سلامت سایر شهروندان و امنیت آنها لطمه می‌زند توجه کنند. در دنیا می‌بینید حیوانات چگونه آسوده بدون ترس در کنار انسان‌ها قدم می‌زنند و پرندگان کف خیابان بدون آنکه از انسان‌ها بترسند دانه می‌خورند اما در کشور ما، کمتر چنین تصاویری را می‌بینیم و آن هم به دلیل برخورد اشتباه انسان‌ها است. ما باید در این زمینه فرهنگ‌سازی کنیم و هر دو گروه نیز باید از خود خویشتن‌داری به خرج داده و دیدگاه‌های مخالف خود را بپذیرند.» (قابل دسترس در <https://www.imna.ir>)

نیک است بدانیم که این طرح صرفاً مربوط به ممنوعیت سگ گردانی در محیط بازی کودکان است و نمی‌توان در خصوص ممنوعیت سگ گردانی در اماکن و معابر عمومی به آن استناد کرد.

اما سؤالی که در این خصوص مطرح می‌شود، این است که؛ چرا باید سگ را از محیط بازی کودکان دور کرد؟ در پاسخ به این سؤال تعدادی از مضرات حضور سگ‌ها در محیط بازی کودکان به طور مختصر بیان می‌شود.

۱- آلرژی؛ همه حیوانات مو دار باعث حساسیت یا آلرژی بعضی از انسان‌ها می‌شوند. این حساسیت یا آلرژی از خود حیوان مثل سگ، ناشی نمی‌شود بلکه آنچه در پشم و موی آنهاست؛ باعث بروز واکنش حساسیتی می‌شود. در سگ‌ها نیز قارچ و پوست مرده به دام افتاده در موی آنها، ادرار، بزاق دهان، عرق و مانند اینها می‌تواند باعث بروز حساسیت یا آلرژی شود. هنگامی که صاحب، نگه‌دارنده و یا گرداننده سگ اقدام به گرداندن این حیوان در محیط بازی کودکان می‌نماید، ممکن است بعضی از کودکان به این حیوان حساسیت داشته باشند و از آنجایی که پوست مرده این حیوان تا مدت‌ها می‌تواند باعث بروز حساسیت یا آلرژی شود، برای کودکان خطرناک است. لذا بهترین راه حل از بین بردن حساسیت یا آلرژی به سگ‌ها، این است که تا حد ممکن از قرار گرفتن در معرض آنها جلوگیری شود.

۲- ترس و هراس؛ بعضی از کودکان از سگ‌ها می‌ترسند و در کنار سگ‌ها احساس راحتی نمی‌کنند. گاهی این ترس به دلیل جثه سگ، پارس کردن‌های بی‌وقفه و مداوم و یا حرکت ناگهانی سگ است و گاهی به دلیل سینوفوبیا یا فوبیای سگ. کودکان دارای فوبیای سگ، ترسی شدید، افراطی و مداوم از سگ دارند و در صورتی که با سگ‌ها مواجه شوند؛ زندگی آنها مختل گردیده و عملکرد و کیفیت زندگی‌شان با تهدید مواجه می‌شود. به

عنوان مثال گاهی اوقات دیده می‌شود که سگی در محیط بازی کودکان گردانده می‌شود و کودک، می‌ترسد و از محیط بازی فاصله می‌گیرد و نمی‌خواهد به آنجا برگردد.

در چنین موقعیتی، عقل سلیم حکم می‌کند که کودکان بایستی محیط بازی امنی داشته باشند تا بتوانند بدون ترس و هراس از حیوانی مثل سگ، در آسایش و آرامش بازی کنند.

۳- انگل توکسوکارا؛ با توجه به اینکه در سال‌های اخیر، تعداد سگ‌های محیط پیرامون انسان‌ها در کشور ما افزایش یافته، در نتیجه میزان آلودگی خاک به تخم توکسوکارا نیز افزایش پیدا کرده است.

توکسوکارا نوعی انگل از خانواده کرم‌های گرد و محل زندگی آن، روده سگ و گربه است. در صورتی که یک کودک، به طور اتفاقی تخم این کرم را ببلعد؛ نوزاد در روده آزاد شده و استقرار آن در اندام‌ها منجر به تحریک و التهاب بافت می‌گردد. کبد، ریه و سیستم اعصاب مرکزی بیشتر از سایر اندام‌ها تحت تأثیر این انگل قرار می‌گیرند. علائم شدید بالینی ناشی از این بیماری بیشتر در کودکان ۲ تا ۷ ساله مشاهده می‌شود و شانس ابتلای کودکان به این بیماری به دلیل تماس با خاک زمین‌های بازی و یا تماس با سگ و گربه و لگرد بیشتر است. (اسلامی راد، ۱۳۹۷، ص ۲)

هنگامی که سگ در محیط بازی کودکان، گردانده می‌شود؛ تخم این انگل منتشر شده و می‌تواند خاک و زمین را آلوده کند ولو اینکه حیوان دارای این نوع انگل، هیچ علامتی از عفونت نداشته باشد. معمول است که در زمین‌های بازی، کودکان انگشت خود را پس از برخورد با خاک و زمین به چشم، دهان یا بینی خود می‌زنند و یا در موارد نادری کودک تمایل به خوردن خاک دارد که در این صورت، این انگل به راحتی وارد بدن کودک می‌شود و بدن او را آلوده می‌کند.

با عنایت به مطالب مذکور، دور کردن این سگ نجس العین از محیط بازی کودکان با هدف ارتقای سطح سلامت جامعه، اقدامی عاقلانه و منطقی به نظر می‌آید.

۴- گازگرفتگی؛ ممکن است در شرایط عادی، رفتار سگ خانگی کاملاً دوستانه باشد اما شما وضعیتی را تصور کنید که کودکی از سگ می‌ترسد و در حال جیغ زدن است و یا کودک کنجکاو دیگری بیش از اندازه به سگ نزدیک می‌شود، لمسش می‌کند و حتی موهای سگ را می‌کشد؛ آیا در این شرایط استرس‌زا هم تضمینی برای رفتار عادی و دوستانه سگ وجود دارد؟ اینکه گفته شود سگ خانگی دوست‌داشتنی، زیبا و آموزش‌دیده است، تضمینی برای رفتار عادی و دوستانه سگ در این شرایط استرس‌زا محسوب نمی‌شود.

به نظر نگارنده، با عنایت به مطالب فوق و با توجه به مطالبات قریب به اتفاق جامعه مبنی بر ساماندهی حضور سگ‌ها در پارک‌ها، اماکن و معابر عمومی و خلاء قانون و مقرره‌ای در این خصوص، طرح مذکور شاید بتواند به تنش بین شهروندان در مورد حضور سگ‌ها در پارک‌ها و بوستان‌ها پاسخ دهد اما هنوز هم کافی نیست و بایستی فکری به حال این معضل شود و قانون درستی تصویب شود.

۲-۱-۷ طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک

پس از شروع موج مطالبات در خصوص ایجاد محدودیت برای نگهداری سگ و گسترده‌گی این مطالبات مبنی بر «جلوی گرداندن سگ‌های خانگی در پارک‌ها را بگیرد» تعدادی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی برای تدوین و تصویب طرحی در برابر پدیده نگهداری از حیوانات خانگی اعلام آمادگی کردند و طرحی با نام «صیانت

از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک» با هدف قانونمندسازی نگهداری از حیوانات مضر و خطرناک و نیز دفاع از حقوق مردم در برابر خطرات و آسیب‌های ناشی از حیوانات، به مجلس معرفی گردید. این طرح در قالب الحاق چهار ماده به قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم، تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) تدوین شده و به امضای ۷۵ نفر از نمایندگان رسیده است. در این طرح نمایندگان برآنند تا پدیده ضداجتماعی نگهداری از حیوانات خانگی را به ناهنجاری رسمی، تبدیل کرده و این وضعیت اسفناک را کنترل نمایند تا نهادهای انتظامی و قضایی بتوانند با استناد به این طرح، با این پدیده مقابله کنند.

انگیزه تدوین و دلایل توجیهی این طرح به شرح ذیل تشریح شده است:»

الف) تحت تأثیر قرار گرفتن روابط اعضای خانواده به دنبال نگهداری سگ در خانه: نگهداری سگ در خانه، رابطه اعضای خانواده را تحت تأثیر قرار می‌دهد و برخی از اعضای خانواده عشق و علاقه‌ای که به نگهداری از سگ دارند، به ارتباطات خانوادگی‌شان ندارند.

ب) سرایت بیماری‌هایی از طریق حیوان به انسان: در حال حاضر مراکز درمانی و پزشکی با بیماری‌های متنوعی که از حیوان به انسان منتقل می‌شوند؛ روبرو هستند و اذعان داشته‌اند که در این خصوص کودکان و زنان باردار در معرض خطرات بیشتری هستند.

ج) تبدیل این موضوع به یک حالت رقابتی و وسیله‌ای برای تفریح و تفاخر: به عقیده ایشان، این موضوع کم‌کم دارد به یک حالت چشم و هم‌چشمی و رقابتی تبدیل می‌شود و حیوانات خانگی به وسیله تفریح و تفاخر تبدیل شده‌اند.

د) اختصاص بخش زیادی از هزینه‌های سبد زندگی برخی از خانواده‌ها به این موضوع: در زمینه نگهداری از حیوانات خانگی، مراکز بهداشتی و درمانی متعددی وجود دارند و هزینه‌های سنگینی بابت اینها پرداخت می‌شود. آرایشگاه، استحمام خاص و خیاطی نیز برای این حیوانات در نظر گرفته شده است و بخشی از بضاعتی که باید برای رفاه افراد جامعه استفاده شود؛ در این زمینه تلف می‌شود.

ه) مزاحمت برای مردم، احساس ناامنی و ترس ناشی از نگهداری حیوانات خانگی برای سایر شهروندان: در حال حاضر در برخی از مجتمع‌های مسکونی سگ نگهداری می‌شود و این موضوع سبب شده است که همسایگان احساس آرامش نکنند و در موارد متعددی نیز سگ ترس و هراسی ایجاد کرده که برای عموم مردم آزاردهنده است و حقوق آنها تضییع می‌شود.

و) تغییر سبک زندگی ایرانی-اسلامی: به عقیده ایشان، در حال حاضر در یک فرایند نرم؛ سبک زندگی ایرانی اسلامی رو به غربی شدن است؛ عقاید مذهبی کنار می‌رود و مشکلات جدی به وجود می‌آیند. (قابل دسترس در <https://www.tasnimnews.com>)

در ادامه محقق به بررسی این طرح می‌پردازد.

در ماده ۶۸۸ مکرر ۱ این طرح برای افعال مذکور، جریمه نقدی معادل ۱۰ تا ۳۰ برابر حداقل حقوق کارگری و نیز ضبط حیوان مربوطه، در نظر گرفته شده است. [ماده ۶۸۸ مکرر ۱: واردات، تولید، تکثیر، پرورش، خرید و فروش، حمل و نقل و گردانیدن اعم از پیاده و یا با وسیله نقلیه و نگهداری حیوانات وحشی، نامتعارف، مضر و خطرناک، از قبیل: کروکودیل (تمساح)، لاک‌پشت، مار، سوسمار، گربه، موش، خرگوش، سگ و سایر حیوانات

نجنس‌العین و میمون ممنوع می‌باشد و هر یک از مرتکبین، به جزای نقدی معادل ۱۰ تا ۳۰ برابر حداقل حقوق کارگری (که سالانه توسط دولت و اتحادیه‌های مربوطه تعیین و اعلان می‌گردد) و نیز ضبط حیوان مربوطه محکوم می‌گردند. [بر اساس اعلام شورای عالی کار حداقل حقوق و دستمزد سال جاری کارگران ۴ میلیون و ۱۷۹ هزار تومان (بدون حق مسکن، حق اولاد و بن کارگری) است لذا باید گفت جریمه موردنظر در این طرح به ۴۱ میلیون و ۷۹۰ هزار تومان تا ۱۲۵ میلیون و ۳۷۰ هزار تومان می‌رسد. اما اینکه چرا حداقل حقوق کارگری در متن این ماده، مبنای تعیین جریمه قرار گرفته است؛ موضوعی عجیب و ناراحت‌کننده است.

در تبصره ۱ این ماده استثناهای این طرح بیان شده‌اند. [تبصره ۱: هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، نیروهای مسلح، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، مراکز و آزمایشگاه‌های تحقیقاتی، علمی، تخصصی، دارو و واکسن‌سازی دولتی و یا غیردولتی دارای مجوز رسمی از دستگاه‌های ذی‌ربط مانند وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، سازمان محیط زیست و سازمان دامپزشکی به تناسب مأموریت‌ها و نیازهای علمی و تحقیقاتی خود از شمول این قانون مستثنی می‌باشند و همچنین روستا نشینان، عشایر و گله‌داران، صرفاً در محدوده فعالیت و متناسب با نیازهای زندگی خود می‌توانند از سگ نگهبان استفاده نمایند.

سایر اشخاص حقیقی و حقوقی و متقاضی استفاده از حیوانات یاد شده، درخواست مکتوب خود را به دادستانی استان و یا شهرستان مربوطه جهت بررسی و اقدام مقتضی در کمیته مذکور در تبصره ۲ این ماده تقدیم می‌نمایند. [و در تبصره ۲ همین ماده نیز تشکیل کمیته‌ای در راستای بررسی درخواست اشخاص حقیقی و حقوقی یا متقاضی استفاده از حیوانات موضوع این قانون و تعیین تکلیف حیوانات ضبط‌شده و رهاشده در سطح جامعه، مورد اشاره قرار گرفته است. [تبصره ۲: در راستای اجرای این قانون کمیته‌ای با مسئولیت دادستانی هر شهرستان و با عضویت نمایندگان ذی‌ربط شهرداری، نیروی انتظامی، دانشگاه علوم پزشکی، (اداره بهداشت و درمان) سازمان حفاظت محیط زیست، سازمان دامپزشکی، نماینده تام‌الاختیار فرماندار برای بررسی و تعیین تکلیف موارد ذیل تشکیل می‌گردد:

۱. بررسی درخواست اشخاص حقیقی و حقوقی یا متقاضی استفاده از حیوانات موضوع این قانون، تأیید یا رد ضرورت و لزوم استفاده متقاضی از حیوانات مورد تقاضا و صدور مجوز استفاده برای متقاضیانی که تقاضای آنان مورد تأیید قرار گرفته است.

۲. تعیین تکلیف در خصوص حیوانات ضبط شده و مصادره‌ای و یا حیوانات رهاشده در سطح جامعه. [ماده ۶۸۸ مکرر ۲ مربوط به نگهداری حیوانات مذکور در این طرح، در خانه و گنجاندن بند مربوط به ممنوعیت نگهداری از این حیوانات در اجاره‌نامه توسط اتحادیه صنف مشاورین املاک است. همچنین ضمانت اجرای ناشی از تخلف از این ماده، مجازات مذکور در ماده ۶۸۸ مکرر ۱ لحاظ شده است. [ماده ۶۸۸ مکرر ۲: اتحادیه صنف مشاورین املاک موظف است حداکثر ۳ ماه پس از ابلاغ رسمی این قانون، ممنوعیت نگهداری حیوانات موضوع این قانون را جهت اطلاع و رعایت مؤجرین و مستاجرین، در قراردادهای اجاره گنجانیده و ذکر نماید. در صورتی که هر یک از دفاتر مشاورین املاک، بعد از زمان مقرر یادشده، این موضوع را رعایت نکنند، مستنکف از قانون تلقی و برای هر بار تکرار تخلف، به مجازات ذکر شده در ماده ۶۸۸ مکرر ۱ محکوم می‌شوند.

تبصره: چنانچه مؤجرین در عقد قرارداد از قید ممنوعیت نگهداری حیوانات موضوع این قرارداد، در مورد اجاره خودداری نماید و مستاجرین مرتکب نگهداری حیوانات یادشده در ملک مورد اجاره شوند، هر یک از مؤجرین و مستاجرین مستقلاً به جزای نقدی ذکر شده در ماده ۶۸۸ مکرر ۱ محکوم می‌شوند.

در سومین ماده الحاقی این طرح، شکایت از همسایه بابت نگهداری حیوانات مذکور و نیز امکان شکایت مخفیانه در صورت تمایل به عدم افشای هویت، مورد اشاره قرار گرفته است. [ماده ۶۸۸ مکرر ۳: چنانچه هر یک از شهروندان از نگهداری حیوانات موضوع این قانون توسط همسایگان، گزارش یا شکایت نمایند، دستگاه قضائی و نیروی انتظامی به عنوان ضابط قضائی، موظف به رسیدگی و اعمال این قانون می‌باشند و اگر فرد گزارشگر یا شاکی، خواستار عدم افشای هویت خویش باشد، دستگاه قضائی موظف است ضمن حفظ هویت فرد موصوف موضوع گزارش را بدون نیاز به پیگیری شاکی و گزارشگر، رسیدگی و مورد اعمال این قانون قرار دهد.]

در آخرین ماده نیز مجازات حمل و گردانیدن حیوانات موضوع این طرح با وسایل نقلیه بیان شده است. [ماده ۶۸۸ مکرر ۴: در صورت حمل و گردانیدن حیوانات موضوع این قانون با وسایل نقلیه، علاوه بر مجازات نقدی مالک یا حامل حیوان، راننده خودرو نیز به جزای نقدی تعیین شده در این قانون محکوم و خودروی مربوطه نیز علاوه بر جریمه توسط پلیس به مدت ۳ ماه توقیف می‌گردد.]

نیک است بدانیم که در طرح مورد بحث، مطلقاً مجازات حبس پیش‌بینی نشده و گفته شده است تا زمانی که مشکلات مربوط به بیکاری، گرانی، تورم و مسکن حل نشود، این طرح در اولویت کار مجلس نیست.

الف) دیدگاه موافقان طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک

دلایل موافقان این طرح را می‌توان به شرح ذیل برشمرد؛

۱. مشکلات جسمی و روانی؛ نگهداری حیوانات خانگی مضر و خطرناک می‌تواند منجر به آسیب‌ها و مشکلات جسمی از قبیل سقط جنین در زنان باردار، سکت و زمین خوردن شود و حتی گاهی منجر به آسیب‌ها و مشکلات روانی از قبیل فوبیا، ترس و هراس نیز می‌شود.

۲. مشکلات بهداشتی؛ به عقیده موافقان این طرح، نگهداری حیوانات باعث افزایش سرایت بیماری‌های مشترک انسان و حیوان خواهد شد.

۳. تغییر سبک زندگی؛ بنا به باور موافقان این طرح، با نگهداری حیوانات خانگی مضر و خطرناک و استفاده نامعقول از آنها؛ سبک زندگی ایرانی و اسلامی کشور ما به سمت غربی شدن می‌رود و منجر به گسست روابط اعضای خانواده با یکدیگر می‌شود.

۴. ایجاد مزاحمت و مختل شدن آسایش و آرامش مردم و همسایه آزاری؛ نگهداری این نوع از حیوانات منجر به برهم زدن آرامش روانی بسیاری از مردم و ایجاد اختلاف بین آنها می‌شود. به‌عنوان مثال زمانی که مستأجر اقدام به نگهداری از حیوانی می‌نماید؛ ممکن است بین او و موجر و یا او و سایر همسایگان اختلاف به وجود آید.

ب) دیدگاه مخالفان طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک

پس از اعلام وصول طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک، انتقادات فراوانی نسبت به این طرح صورت گرفت و مخالفان با راه‌اندازی کارزاری، ایرادات این طرح را متذکر شده‌اند. برای این کارزار تاکنون ۱۱۹ هزار و ۷۰۲ امضا جمع‌آوری شده است. متن این کارزار به شرح ذیل است؛

«جناب آقای دکتر قالیباف

رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

سرکار خانم رفیعی

رئیس محترم فراکسیون محیط زیست مجلس شورای اسلامی

با سلام

مدتی پیش طرحی موسوم به «طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک» به مجلس ارائه شده که دارای اشکالات جدی است. خواهشمندیم ضمن بررسی اشکالات که در ادامه به تفصیل عنوان خواهد شد به طور کلی این موضوع را مدنظر قرار دهید که با وجود مشکلات فراوان در جامعه و لزوم توجه و تقدم گذاری به حل معضلات معیشتی و ریشه یابی و مبارزه با عوامل فساد، رانت و قاچاق و... درگیر کردن نیروهای انتظامی و دستگاه قضایی به بررسی خانه های مردم جهت ضبط حیوانات خانگی شان در این برهه زمانی امری عجیب است. این طرح دارای اشکالات جدی است که به ترتیب عنوان می شود:

۱. تعریف حیوانات وحشی، مضر و خطرناک صحیح نبوده و حیوانات نام برده شده در این لیست هم سطح نیستند. خرگوش جزو حیوانات اهلی و سازگار است. گربه جزو حیواناتی است که ائمه (ع) توصیه به نگهداری از آنها در خانه کرده اند، سگ برای بسیاری از منازل نقش نگهبان داشته و لاک پشت و سوسمارهای گیاه خوار آزاری برای سایرین نداشته و نایبستی جزو حیوانات وحشی و مضر و خطرناک طبقه بندی شوند.

۲. با توجه به اینکه افراد بسیاری در طی سال ها اقدام به نگهداری از حیوانات کرده اند، ممنوعیت ناگهانی نگهداری از حیوانات ممکن است باعث رهاسازی گسترده حیوانات در محیط شهری و یا خارج شهری شود که باعث بروز مشکلات عدیده زیست محیطی خواهد شد.

۳. عمده ترین دلیل گرداندن حیوانات در وسیله نقلیه برای تردد به مراکز دامپزشکی است. چنانچه تردد در وسایل نقلیه ممنوع اعلام شود بسیاری از افراد تمایلی به مراجعات دامپزشکی نخواهند داشت که در نتیجه باعث افزایش بیماری و تهدید سلامت جامعه خواهد شد.

۴. نگهداری از حیوانات خانگی خصوصاً گربه به لحاظ روان شناسی باعث بهبود سلامت روانی فرد و کاهش آثار افسردگی می شود. با توجه به شرایط جامعه و شیوع بالای مشکلات روانی، ممنوعیت نگهداری از حیوانات باعث تشدید مشکلات روانی جامعه خواهد شد.

۵. با اجرای چنین قانونی امداد رسانی به حیوانات آسیب دیده بی سرپرست میسر نخواهد بود، چراکه نیاز به تردد با وسیله نقلیه و انتقال به مراکز دامپزشکی وجود دارد؛ لذا این قانون مغایر با تعلیمات دین مبین اسلام مبنی بر مهربانی با حیوانات است.

۶. افراد زیادی در کشور اعم از دامپزشکان، متخصصان، کارشناسان، پرورش دهندگان و سایر رده ها به طور مستقیم و یا غیرمستقیم مشغول به فعالیت تجاری در زمینه حیوانات خانگی هستند. تصویب چنین قانونی منجر به موج بیکاری گسترده ای در سطح کشور خواهد شد که با توجه به مشکلات معیشتی و درصد بالای بیکاری موجود، این قانون باعث تشدید مشکلات کشور خواهد شد.

۷. سال‌هاست رشته دستیاری بیماری‌های داخلی دام کوچک جزو رشته‌های تخصص دامپزشکی در دانشگاه‌های کشور است که به مطالعه بیماری‌های سگ و گربه می‌پردازد. در صورت تصویب چنین قانونی فارغ‌التحصیلان این رشته که تعداد زیادی هم دارند با عمر رفته و هزینه‌های کرده چه باید کنند؟

۸. با توجه به تعداد بالای دوستداران حیوانات، تصویب و اجرای چنین قانونی باعث نارضایتی عمومی خواهد بود. خواهشمندیم با توجه به موارد مذکور، دستورات لازم را برای لغو این طرح و یا اصلاح آن ابلاغ فرمایید.

با تشکر» (قابل دسترس در <https://www.khazarnegar.ir>)

با توجه به کارزاری که مورد اشاره قرار گرفت؛ دلایل مخالفان طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک، به شرح ذیل است؛

۱. ارائه نشدن تعریفی صحیح از حیوانات مضر و خطرناک؛ مخالفان طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک، عنوان طرح را نوعی حیوان ستیزی می‌دانند. ایشان بر این باورند که همه حیوانات مذکور در متن این طرح را نمی‌توان در یک سطح قرار داد. به عقیده ایشان گربه، خرگوش و لاک‌پشت حیوانات اهلی هستند و نمی‌توانند در کنار مار و سوسمار قرار گیرند.

۲. عدم ضابطه‌ای مشخص برای تعیین حیوانات مضر و خطرناک؛ مخالفان معتقدند بایستی ضابطه‌ای دقیق و مشخص برای تعیین حیوانات مضر و خطرناک وجود داشته باشد و اطلاق عنوان مضر و خطرناک به همه این حیوانات، دارای اشکال است. ایشان این‌طور استدلال کرده‌اند که حیوانی مثل سگ، گونه‌های مختلفی دارد و برخی از گونه‌های آن نه تنها مضر و خطرناک نیستند بلکه برای استفاده معقول انسان‌ها از قبیل نگهبانی نیز استفاده می‌شوند.

۳. نادیده انگاشتن حقوق شهروندان و وضعیت زندگی حیوانات؛ به عقیده مخالفان، تصویب این طرح باعث ایجاد فضای ناامن و جاسوس گونه‌ای می‌شود، به حریم خصوصی شهروندان تجاوز شده و علاقه آنها به نگهداری حیوانات، مورد غفلت قرار می‌گیرد. همچنین اطلاق عنوان «مضر و خطرناک» به حیوانات، آینده پرخطری برای این حیوانات ترسیم می‌کند؛ آینده‌ای که بسیار نگران‌کننده است. از طرف دیگر پس از اعلام ممنوعیت نگهداری حیوانات، رهاسازی گسترده حیوانات؛ مشکلات و اختلالات محیط زیستی را به دنبال دارد.

۴. مسائل اقتصادی؛ مخالفان معتقدند بررسی‌های اقتصادی و کارآفرینی روی این طرح صورت نگرفته است. به عقیده ایشان، اجرای چنین طرحی آسیب‌های جدی به فعالیت و اشتغال دامپزشکان، کارشناسان پرورش‌دهندگان حیوانات خانگی خواهد زد و در این لحظات بحرانی و نفس‌گیر بیکاری، بسیاری از این افراد بیکار خواهند شد.

در کنار دلایل مخالفان، برخی پیشنهادها نیز برای نیل به رفع مشکلات این طرح ارائه شده است. این پیشنهادها عبارت‌اند از؛

۱. تعیین ضابطه‌ای دقیق و مشخص برای اطلاق عنوان «مضر و خطرناک» به حیوانات

۲. دامپزشکان، کارشناسان و پرورش‌دهندگان حیوانات خانگی به‌عنوان مدافع صنفی در حوزه خود، عمل نمایند.

۳. به جای حذف صورت مسئله، با پذیرفتن حضور و نگهداری حیوانات خانگی؛ ساز و کار قانونی برای این پدیده اندیشیده شود و اقدامات حمایتی از حقوق حیوانات لحاظ شود.

۴. اجباری بودن قلاده برای سگی که به گردش برده شده است؛ قلاده باید متناسب با نژاد و جثه سگ باشد.

۵. اجباری کردن بحث واکسیناسیون و انگل‌زدایی در سگ‌ها و اجباری بودن چکاپ شش‌ماهه سگ‌ها

۶. ایجاد محدوده خاص در پارک‌ها برای سگ‌گردانی

۷. تعیین ساعت خاص برای سگ‌گردانی در روز و شب

۸. ایجاد فضای امن و مناسب برای سگ‌ها، صاحبین و مردم عادی جهت زندگی آرام در کنار هم

۹. اجباری کردن آموزش سگ‌ها و اهدای مدرک دوره مربوط

شایان توجه است که طرح مورد بحث، در تاریخ ۱۷ اردیبهشت ۱۴۰۱ در دستور کار کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی قرار گرفت اما هنوز جزئیات آن مشخص نشده است.

با عنایت به سیر تحولات قانون‌گذاری در خصوص نگهداری سگ و سگ‌گردانی، نتایج ذیل برداشت می‌گردد؛

۱. فقدان یک قانون منسجم و یکپارچه در خصوص نگهداری سگ و سگ‌گردانی؛ همان‌طور که گذشت، نمی‌توان گفت در قانون هیچ اشاره‌ای به این موضوع نشده است اما آن‌قدر این اشاره‌ها محدود و کم هستند که نمی‌شود از آن به‌عنوان نقص یاد کرد و باید از خلاء و نبود قانونی منسجم و یکپارچه در این خصوص یاد کرد. این در حالی است که بسیاری از کشورهای مسلمان حاشیه خلیج فارس، علیرغم فاصله گرفتن از اغلب ضوابط شرعی و اسلامی؛ برای این پدیده منفور و نوظهور قوانین و ضمانت‌اجراهای سختی را در نظر گرفته‌اند. بدون تردید مجلس شورای اسلامی به‌عنوان قانون‌گذار بایستی پاسخگوی خلاء قانونی در این خصوص باشد و حفظ امنیت اجتماعی و بهداشت عمومی و نیز حفظ حقوق شهروندی ایجاب می‌کند که مجلس شورای اسلامی، طرح «صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک» را در فوریت قرار دهد و با تمام توان این تأخیر بدون عذر را جبران کند.

۲. قابلیت پیگرد قانونی و کیفری؛ هرچند قابلیت پیگرد قانونی و حتی کیفری نگهداری سگ و سگ‌گردانی به تأخیر افتاده است؛ لیکن این امر به‌هیچ‌وجه نافی مذمومیت و قابلیت پیگرد این پدیده نیست. به دیگر بیان، نمی‌توان چنین تأخیری را ناشی از تسامح و تساهل دانست و خیلی راحت از کنار این موضوع گذشت. بنا به باور محقق، زمان آن رسیده است که کاستی‌ها، تسامحات و کم‌کاری‌های گذشته جبران شود و اقدامات فوری و ضروری در این خصوص صورت گیرد.

۳. ماهیت و میزان مجازات مؤثر؛ با عنایت به آنچه گذشت؛ به نظر می‌رسد یکی از مهم‌ترین مسائل پیش روی قانون‌گذار، ماهیت و میزان مجازات مؤثری است که برای مرتکبین نگهداری سگ و سگ‌گردانی؛ در نظر گرفته می‌شود. قانون‌گذار می‌بایست تمامی اصول و مبانی کیفر شناختی و جامعه‌شناختی و نیز تمامی ابعاد کیفر‌گزینی را در تعیین مجازات مدنظر قرار دهد. از همین رو، قانون‌گذار باید مصالح جامعه را در نظر گیرد و مجازاتی معقول و متناسب تعیین کند؛ مجازاتی که آسایش و آرامش از دست رفته جامعه را باز گردانند، به اندازه کافی ارعاب و بازدارندگی داشته باشند و مانع ادامه و یا تکرار چنین پدیده مذمومی شوند.

۴. استناد به مواد قانونی غیر مرتبط در جهت رفع اشکال ناشی از فقدان قانون در خصوص نگهداری سگ و سگ گردانی

۲-۱-۲ نقش و اقدامات نهادها در خصوص نگهداری سگ و سگ گردانی

۲-۱-۲-۱ نقش و اقدامات نیروی انتظامی

نگهداری سگ در مجتمع‌های مسکونی و حضور سگ‌ها در اماکن و معابر عمومی موجب آزار، اذیت و ناامنی بسیاری از مردم می‌شود. در پی مطالبات بسیاری از شهروندان در خصوص برخورد با نگهداری سگ و سگ گردانی و تماس با سامانه ۱۱۰، طرح برخورد با سگ گردانی در دستور کار پلیس قرار گرفته است. فرماندهان نیروی انتظامی تهران بزرگ، نگاه مثبتی به نگهداری از سگ و سگ گردانی نداشته‌اند. در تأیید این سخن به بخشی از سخنان ایشان اشاره خواهیم کرد.

اسماعیل احمدی مقدم، فرمانده نیروی انتظامی سال ۱۳۹۱، گفته بود: «حمل سگ و حیوانات به‌طور کلی باید دارای ضوابط خاص باشد و برای این موضوع از خودروهای مخصوص استفاده شود. ما جامعه‌ای اسلامی هستیم و سگ نیز حیوانی نجس است و نباید در معابر وجود داشته باشد. بنابراین پلیس با کسانی که اقدام به حمل سگ در معابر عمومی کنند، برخورد خواهد کرد و هماهنگی‌های نیروی انتظامی تهران بزرگ نیز در این باره صورت گرفته است.» (قابل دسترسی در <https://www.hakimemehr.ir>)

حسن رحیمی، فرمانده وقت نیروی انتظامی تهران بزرگ، در مورد سگ گردانی در اماکن و معابر عمومی گفته است: «مکان‌های عمومی جای سگ گردانی و رفت‌وآمد با حیوانات نیست و با متخلفان برخورد جدی خواهد شد. حمل سگ در داخل خودروی شخصی نیز ممنوع است. سگ گردانی باعث ایجاد ترس و دلهره در شهروندان می‌شود و ما به‌عنوان پناهگاه مردم، خود را موظف به رسیدگی به درخواست‌ها و مطالبات مردم در خصوص سگ گردانی؛ می‌دانیم.» (قابل دسترسی در <https://www.khabaronline.ir>)

در ادامه برخورد پلیس پایتخت با افراد سگ گردان، در ۲۲ تیرماه ۱۴۰۰ ویدئویی در شبکه‌های اجتماعی منتشر شد. در این ویدئو، مرد جوانی یک سگ در آغوش گرفته است و مأموران انتظامی رفتاری توأم با خشونت با وی داشتند، او را کتک زدند و سرباز گشت کلانتری به روی او اسلحه کشیده است. البته پلیس پایتخت این اقدام سرباز را غیرحرفه‌ای دانست.

اما این نقل‌قول‌ها و برخوردها فقط منحصر به پایتخت نیست و در دیگر استان‌های کشور نیز، فرماندهان نیروی انتظامی از برخورد پلیس با معضل سگ گردانی خبر دادند.

در استان گیلان، با عنایت به اینکه پدیده سگ گردانی به لحاظ سلب آسایش و آرامش مردم و تهدید علیه بهداشت عمومی، جرم محسوب می‌شود؛ گردانندگان سگ متخلف به شمار می‌آیند و به مراجع قضایی معرفی می‌شوند. در این استان، شکایات متعددی در خصوص گازگرفتگی سگ‌ها، ایجاد جراحت و رعب و وحشت در کودکان و سگ گردانی صورت گرفته است و اینها به‌خودی‌خود مصداق تضییع حقوق شهروندی هستند.

در استان زنجان، با توجه به اینکه سگ گردانی در اماکن و معابر عمومی برای سایر شهروندان، ایجاد مشکل می‌کند؛ مسئله سگ گردانی از جمله مسائل امنیت اخلاقی دانسته شده است و در صورت مشاهده، در نوبت اول اقدام به تذکر و گرفتن تعهد و در نوبت‌های آتی متخلف به مراجع قضایی ارجاع داده می‌شود.

در استان اصفهان، پس از کشته شدن یک شهروند جوان برای دفاع از دو کودک در چاقوکشی سگ گردان و مطالبه فزاینده شهروندان برای مقابله با سگ گردانی، صرف جریمه برخورد با خودروهای حامل حیوانات خانگی نظیر سگ؛ بازدارنده قلمداد نشده و رایزنی با مقامات قضایی این استان در راستای تنبیه و مجازات گردانندگان سگ در دستور کار قرار گرفته است.

در استان خراسان رضوی و علی‌الخصوص در مشهد، پس از انتشار گزارش میدانی مبنی بر قرق پارک‌ها توسط افراد سگ گردان، لکنت زبان دختری خردسال در پی پارس کردن‌های بی‌وقفه و مداوم یک سگ و افزایش گلایه‌های مردم نسبت به سگ گردانی، دستور برخورد قاطع توسط مأموران پلیس امنیت اخلاقی فرماندهی انتظامی این استان با این پدیده صادر شد. در این استان در صورت مشاهده سگ گردانی، حیوان به مقر پلیس منتقل و با فرد سگ گردان نیز برخورد می‌شود.

در استان یزد، ضمن تأکید به ضرورت برخورد با افراد سگ گردان به‌عنوان مخлан امنیت اجتماعی، رصد خریدوفروش این حیوان در فضای مجازی هم در دستور کار قرار گرفته است. در استان فارس، با توجه به اینکه سگ، حیوانی نجس است؛ طرح ممنوعیت سگ گردانی در اماکن و معابر عمومی اجرایی می‌شود و پلیس امنیت اخلاقی و پلیس راهور با سگ گردانی برخورد می‌کنند. در دیگر استان‌های کشور نیز، وضعیت به همین منوال است و در برخورد با افراد سگ گردان اقداماتی از سوی پلیس انجام می‌گیرد.

و اما سؤالی که مطرح می‌شود این است که؛ با عنایت به اصل "قانونی بودن جرم و مجازات"، آیا اقدامات نیروی انتظامی در جهت جلوگیری از وسعت مشکل به همراه داشتن سگ و سگ گردانی، واجد وصف قانونی است؟ هرچند حسن رحیمی، فرمانده وقت نیروی انتظامی تهران بزرگ، بر این باور است که در قانون اجازه حیوان گردانی داده نشده است و در این خصوص هیچ خلاء قانونی وجود ندارد اما حسب نظریه مشورتی اداره کل قوه قضاییه، مورخ ۱۳۹۹/۰۷/۱۵ هر رفتاری که برخلاف قانون توسط مأمورین انتظامی صورت گرفته و در قوانین فاقد عنوان جزایی باشد، قابل تعقیب و مجازات است. لذا اقدامات نیروی انتظامی در جهت جلوگیری از وسعت مشکل نگهداری سگ و سگ گردانی، در صورتی واجد وصف قانونی است که در قانون ذکر شده باشد. همچنین طبق نظریه مشورتی اداره کل قوه قضاییه، مورخ ۱۳۹۶/۰۹/۲۶ صرف همراه داشتن سگ در اماکن و معابر عمومی و گرداندن آن در صورتی که سگ نامتعارف نباشد و موجب ترس و یا ایجاد مزاحمت در شهروندان نشود، در قوانین کیفری به‌عنوان رفتار قابل کیفر پیش‌بینی نشده است. به عنوان مثال در صورتی که سگ گردانی در اماکن و معابر عمومی منجر به سلب آسایش و آرامش شهروندان شود؛ تجاوز و تضییع حقوق شهروندی محسوب و به موجب ماده ۶۱۸ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم، تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مرتکب به مجازات مندرج در این ماده محکوم می‌شود و در غیر این صورت مشمول این ماده نخواهد بود. گرچه در همه موارد، چنین نیست؛ لذا باید راهکاری دقیق و قانونی تعیین شود.

۲-۱-۲ نقش و اقدامات شهرداری‌ها و شوراهای

در بند ۱۵ ماده ۵۵ قانون شهرداری، به وظایف شهرداری‌ها در خصوص پدیده ناهنجار و نامیمون نگهداری سگ و سگ گردانی اشاره شده است؛ [ماده ۵۵ قانون شهرداری: وظائف شهرداری به شرح زیر است:

...

۱۵ - جلوگیری از شیوع امراض ساریه انسانی و حیوانی و اعلام این گونه بیماریها به وزارت بهداشت و موسسات بهداشتی و دامپزشکی و شهرداریهای مجاور هنگام بروز آنها و دور نگاهداشتن بیماران مبتلاء به امراض ساریه و جمع‌آوری حیوانات بلاصاحب و دفع حیوانات مریض و مضر و ولگرد و ممانعت از چرا و گردش چارپایان و احشام در شهر و دفع و اتلاف حشرات] اما آیا به موجب همین ماده قانونی، شهرداری به ممانعت از گردش سگ‌ها در شهر اقدام نموده است یا خیر؟! به نظر محقق این وظیفه شهرداری مورد غفلت واقع شده است و عملاً چنین چیزی از شهرداری‌ها دیده نمی‌شود.

شورای پنجم شهر تهران، در ۲۰ تیرماه ۱۴۰۰ یک فوریت طرح «جداسازی محل گردش حیوانات خانگی از محل بازی کودکان در بوستان‌های شهر تهران» به تصویب رساند.

یکی از اعضای منتخب شورای ششم شهر تهران، این طرح را کارشناسی نشده و صرفاً سیاسی دانست. ایشان بیان داشته است: «ما از دوستان در شورای پنجم و فرمانداری تقاضا داریم این موضوع را متوقف کند چراکه فقط بی‌جهت تولید هزینه خواهد کرد و نتیجه‌ای هم نخواهد داشت.»

طرح موردبحث شورای پنجمی‌ها، سبب اطمینان خاطر شهروندان نگران نشد چراکه بسیاری از شهروندان معتقدند تصویب این طرح نه تنها کارساز نیست بلکه جنبه نمایشی دارد و نتیجه مؤثری نخواهد داشت.

این در حالی است که اعضای شورای ششم شهر تهران، پرداختن به موضوع سگ گردانی را نیازمند بررسی جامع، کامل و با در نظر گرفتن همه جوانب می‌دانند و درصدد اخذ تصمیمی کم‌خلل هستند.

۲-۱-۲ نقش و اقدامات شورای عالی انقلاب فرهنگی

شورای عالی انقلاب فرهنگی، وظیفه بررسی و تحلیل شرایط و جریان‌های فرهنگی، ارزشی و اجتماعی جامعه به‌منظور تعیین نقاط قوت و ضعف و ارائه راه‌حل‌های مناسب و نیز تهیه و تصویب طرح‌های مناسب برای شناسایی و معرفی مظاهر، مجاری و شیوه‌های هجوم فرهنگی دشمنان به مبانی اندیشه، فرهنگ و ارزش‌های اسلامی و انقلابی و طراحی راهبردها و تدابیر لازم برای دفع آن را دارد. (شریف، ۱۳۸۴، ص ۶)

با عنایت به وظایف مذکور شورای عالی انقلاب فرهنگی و با توجه به اینکه سگ داشتن به‌عنوان حیوان خانگی برای مصارف غیر عقلایی برگرفته از فرهنگ غربی است؛ بایستی شورای عالی انقلاب فرهنگی برای مقابله با این پدیده نوظهور و قبیح دست به اقداماتی در خور ارزش‌های موجود در فرهنگ ایرانی-اسلامی بزند اما متأسفانه تاکنون این موضوع مورد غفلت این شورا قرار گرفته است.

۲-۱-۲ نقش و اقدامات ستاد امر به معروف و نهی از منکر

ستاد امر به معروف و نهی از منکر، نهادی است که با ترغیب آحاد جامعه به اجرای فریضه امر به معروف و نهی از منکر می‌پردازد و به موجب ماده ۱۶ قانون حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر نیز وظایف این ستاد مشخص شده است. [ماده ۱۶: ستاد امر به معروف و نهی از منکر که در این قانون ستاد نامیده می‌شود؛ عهده‌دار وظایف زیر است:

۱- تعیین سیاست‌ها و خط مشی‌های اساسی در زمینه ترویج و اجرای امر به معروف و نهی از منکر و پیشنهاد آن به مبادی ذی‌ربط.

- ۲- تبادل اطلاعات و نظرات برای شکل‌گیری سیاست‌های مربوط به امر به معروف و نهی از منکر
 - ۳- آسیب‌شناسی و ریشه‌یابی علل ترک معروف و ارتکاب منکر
 - ۴- تعیین الگوهای رفتاری
 - ۵- زمینه‌سازی جهت مشارکت همه جانبه آحاد مردم و دستگاه‌های اداری و رسانه‌های عمومی در امور مربوط به فریضه امر به معروف و نهی از منکر
 - ۶- رصد اقدامات انجام شده در اجرای این قانون و انعکاس آن به مراجع ذی ربط
 - ۷- تدوین راهبردهای آموزشی برای سطوح مختلف جامعه
 - ۸- آموزش و پژوهش و تحقیق در زمینه امر به معروف و نهی از منکر و ترویج گسترش فرهنگ آن
 - ۹- شناسایی ظرفیت‌ها و کمک به تشکیل جمعیت‌ها و تشکلهای مردمی فعال
 - ۱۰- حمایت همه جانبه از اقدامات قانونی آمران به معروف و ناهیان از منکر
 - ۱۱- پیگیری مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در ارتباط با تکالیف ستاد در خصوص راهکارهای اجرایی فرهنگ عفاف و حجاب
 - ۱۲- ارائه گزارش سالانه به مقام معظم رهبری و قوای سه گانه و مردم]
- اما سؤالی که مطرح می‌شود، این است که؛ اقدامات این ستاد در مقابل پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی چگونه بوده است؟

پس از تصویب طرح جداسازی محل گردش حیوانات خانگی از محل بازی کودکان توسط شورای پنجم شهر تهران، دبیر ستاد امر به معروف و نهی از منکر کشور به انتقاد از این طرح پرداختند. به عقیده ایشان صرف بودجه میلیاردی شورای شهر برای تبلیغ و ترویج فرهنگ فرزند آوری بسیار پسندیده‌تر از این است که شورای شهر به مسائل غیر مربوط بپردازد.

این در حالی است که در ستاد امر به معروف و نهی از منکر استان فارس، برخورد با سگ گردانی مطالبه شده است و این ستاد بر آن است تا با فعالیت‌های فرهنگی و افزایش سطح اطلاعات و معلومات مردم در خصوص نگهداری سگ؛ مخاطرات و مشکلات نگهداری از این حیوان را گوشزد کند.

در مروجت نیز برخورد با سگ گردانی از مطالبات جدی مردم دانسته شده است و ستاد امر به معروف و نهی از منکر آن درصدد است تا با تذکر لسانی جلوی این پدیده را بگیرد و آرامش را برای شهروندان فراهم کند. نیک است در این خصوص به اتفاقی که در مهرماه ۱۳۹۹ برای آمر به معروف و ناهی از منکر افتاد، بپردازیم. در مهرماه ۱۳۹۹، خانمی با دو قلابه سگ در یکی از بوستان‌های رشت در حال قدم زدن بود. خانم دیگری به ایشان تذکر می‌دهند که پارک جای سگ نیست و همین تذکر موجبات ضرب و شتم آمر به معروف و ناهی از منکر را فراهم می‌آورد و وی مورد حمله قرار می‌گیرد.

۲-۱-۲-۵ نقش و اقدامات دادگاه‌ها

می‌دانیم که به نمایندگی مردم در دادگاه، دادستان و یا مدعی‌العموم گفته می‌شود. دادستان از حقوق آحاد جامعه دفاع می‌کند و تأمین امنیت جامعه و حفظ آن، از وظایف دادستان محسوب می‌شوند.

با عنایت به مطلب فوق و با در نظر گرفتن اینکه نگهداری سگ و بالأخص گرداندن آن نافی حقوق شهروندان و امنیت آنها است، باید دید دادستان شهرهای مختلف چه واکنش‌هایی در خصوص این پدیده نشان داده‌اند. در بهمن‌ماه ۱۴۰۰ در شهر لاهیجان، سگ گردانی در سطح خیابان‌های شهر، پارک‌ها و مراکز تفریحی توسط دادستان ممنوع شد.

در شیراز نیز دادستان به برخورد قاطع دستگاه قضایی به کمک ضابطین قضایی و همکاری سایر دستگاه‌های متولی با سگ گردانی دستور داد.

دادستان شهر کرج هم ضمن غیرقانونی شمردن سگ گردانی، به برخورد با این معضل تأکید کرد. در دیگر شهرهای کشور نیز به منظور حفظ حقوق شهروندان، تأمین امنیت آنها و نیز گسترده‌گی مطالبات مردم؛ دادستان‌ها به برخورد با این معضل دستور داده‌اند.

اما سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود، این است که؛ آیا علی‌رغم دستور قاطع دادستان شهرهای مختلف به برخورد با معضل نگهداری سگ و سگ گردانی، وقت آن نرسیده است که نمایندگان مجلس شورای اسلامی به تدوین و تصویب قانونی جامع در این خصوص اقدام نمایند؟!

۲-۱-۳ شکایات بابت نگهداری سگ و سگ گردانی و نمونه پرونده‌های مطروح

۲-۱-۳-۱ شکایات بابت نگهداری سگ و سگ گردانی

هرچند نگهداری سگ و سگ گردانی، خلاف عرف جامعه و تضییع حقوق شهروندان است اما تاکنون صرف نگهداری سگ و سگ گردانی در حقوق ایران، جرم‌انگاری نشده است. با این حال افراد شاکی می‌توانند به یکی از علت‌های ذیل نسبت به این معضل طرح شکایت کنند و قوانینی داریم که بر اساس آنها به این شکایات رسیدگی خواهد شد.

۱. شکایت بابت نگهداری سگ در آپارتمان: نگهداری سگ در آپارتمان در صورتی که منجر به ایجاد مزاحمت و تهدید علیه بهداشت عمومی باشد؛ جرم بوده و قابل شکایت است.

الف) ایجاد مزاحمت؛ ایجاد مزاحمت توسط سگ در آپارتمان از طریق سلب آسایش و آرامش عمومی و نیز نگهداری آن در قسمت‌های مشاع آپارتمان امکان‌پذیر است.

اگر سگ همسایه بی‌وقفه پارس کند، فرد معترض می‌تواند طرح دعوا کند و شاکی باشد. این موضوع با عنوان «ایجاد مزاحمت و سلب آسایش عمومی» قابلیت پیگرد قانونی دارد. شاکی برای اینکه به نتیجه دلخواه در پرونده خود برسد؛ به مدارک و اسناد معتبری نیاز دارد. در خصوص سروصدای سگ، شاهد و ضبط صدای سگ از جمله مدارک قابل ارائه هستند.

همان‌طور که قبلاً گفته شد؛ به موجب ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی قانون تملک آپارتمان‌ها، نگهداری سگ در قسمت‌های مشاع آپارتمان ممنوع است و در صورتی که یکی از ساکنان آپارتمان تخطی کند، باقی ساکنان از حق شکایت برخوردار خواهند بود. شایان توجه است که حکم مندرج در ماده مذکور، مربوط به قسمت‌های مشترک و مشاع آپارتمان از قبیل راه‌پله، پشت‌بام، راهرو و پارکینگ است و واحد اختصاصی در آپارتمان را دربر نمی‌گیرد. لذا در صورتی که هر یک از ساکنان اقدام به نگهداری سگ در واحد اختصاصی خویش نمایند؛ اقدام ایشان در صورتی قابل شکایت است که منجر به سلب آسایش و آرامش ساکنین و یا تهدید علیه بهداشت عمومی شود.

ب) تهدید علیه بهداشت عمومی؛ در صورتی که کسی مدعی تهدید علیه بهداشت عمومی از طریق نگهداری سگ در آپارتمان است، می‌تواند به موجب ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم، تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) نسبت به دفع غیربهداشتی فضولات این حیوان، افزایش سرایت بیماری‌های مشترک بین انسان و حیوان و نیز آلوده کردن قسمت‌های مشاع و مشترک آپارتمان توسط این حیوان طرح شکایت کند.

سؤالی که در این خصوص مطرح می‌شود، این است که؛ نحوه شکایت از نگهداری حیوانات در آپارتمان چگونه است؟ در خصوص نحوه شکایت از نگهداری حیوانات در آپارتمان و صدای سگ، باید گفت: اولین و بهترین راه برای حل هر مشکل، صحبت و مصالحه بین طرفین است و در غیر این صورت و در صورت عدم تمایل طرفین بر مصالحه و حل مسالمت‌آمیز مسئله، شاکی حق شکایت و ارجاع امر به مراجع قضایی را دارد. نحوه شکایت از نگهداری حیوانات در آپارتمان و صدای سگ و خروس، مطابق مراحل زیر می‌باشد:

الف) ارسال اظهارنامه قضایی؛ ارسال اظهارنامه به معنای شکایت نبوده بلکه صرفاً هشدار است که به طرف مقابل داده می‌شود. این اظهارنامه، قابلیت ارائه در دادگاه را خواهد داشت و می‌تواند بر تصمیم قاضی در صدور رأی، تأثیرگذار باشد.

ب) تماس با مأمورین کلانتری جهت تنظیم صورت جلسه؛ چنانچه طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک، به تصویب شورای نگهبان برسد و موجب الحاق موادی به قانون مجازات اسلامی گردد؛ به موجب ماده ۶۸۸ مکرر ۳ قانون مجازات اسلامی، چنانچه هریک از همسایگان نگهداری از حیوانات در آپارتمان را گزارش دهد؛ ضابطین قضایی و مأمورین انتظامی موظف به رسیدگی به موضوع می‌باشند. صورت جلسه کلانتری می‌تواند به عنوان یکی از ادله اثبات دعوا به دادگاه ارائه شود.

ج) تهیه استشهادیه محلی؛ تنظیم یک استشهادیه و امضای آن، می‌تواند به عنوان یکی از موارد تأثیرگذار بر تصمیم قاضی استفاده شود.

د) در نهایت مراجعه به دفاتر خدمات الکترونیک قضایی و تنظیم شکوائیه یا شکایت‌نامه جهت ارجاع امر به شورای حل اختلاف یا دادسرای صالح

بعد از رسیدگی به پرونده، چنانچه موضوع محرز گردد و طرف مقابل مجرم شناخته شود؛ در صورتی که طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک توسط شورای نگهبان تصویب شود، شخص مجرم در رأی دادگاه بدوی به مجازات نقدی و ضبط حیوان محکوم می‌گردد و در غیر این صورت حسب مورد به مجازات مندرج در مواد ۶۱۸ و یا ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم، تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) محکوم می‌شود.

۲. شکایت بابت سگ گردانی در معابر و اماکن عمومی؛ هر چند طبق نظریه مشورتی اداره کل قوه قضاییه، مورخ ۲۶/۹/۱۳۹۶ صرف همراه داشتن سگ در اماکن و معابر عمومی و گرداندن آن در صورتی که سگ نامتعارف نباشد و موجب ترس و یا ایجاد مزاحمت در شهروندان نشود، در قوانین کیفری به عنوان رفتار قابل کیفر پیش‌بینی نشده است اما اگر سگ گردانی در اماکن و معابر عمومی منجر به سلب آسایش و آرامش شهروندان شود؛ تجاوز و تضییع حقوق شهروندی محسوب می‌شود و فرد یا افراد معترض می‌توانند نسبت به آن طرح شکایت کنند. در

این صورت مرتکب (گرداننده سگ) به حکم قاضی و به موجب ماده ۶۱۸ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم، تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) به مجازات مندرج در این ماده محکوم می‌شود.

۳. شکایت بابت صدمه یا مرگ ناشی از هراس از سگ؛ در ماده ۵۰۱ قانون مجازات اسلامی، به این موضوع اشاره شده است. در توضیح این ماده در این خصوص باید گفت؛ تصور کنید دارنده و یا گرداننده سگ، این حیوان را به‌سوی شخصی برانگیزد و موجب هراس او گردد و بر اثر ارعاب او، شخص بمیرد یا صدمه ببیند. در چنین حالتی، مرتکب حسب مورد به مجازات مندرج در این ماده محکوم خواهد شد.

سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود، این است که؛ آیا صرف ترساندن شخص در صورتی که منجر به صدمه یا فوت وی شود، توسط دارنده و یا گرداننده سگ، ضمان آور است؟ به نظر محقق، بله! محقق در توضیح نظر خود، قائل به این است که به‌طورمثال چنانچه دارنده و یا گرداننده سگ، این حیوان را به‌سوی شخصی برانگیزد و شخص فرار کند و در حین فرار، داخل گودال عمیقی بیفتد و فوت کند؛ در اینجا صاحب و یا گرداننده سگ حسب مورد مرتکب قتل عمد و یا غیر عمد شده است.

سؤال دیگر این است که؛ چه عواملی در تشخیص نوع عمد یا غیر عمد بودن اقدام صاحب و یا گرداننده سگ، مؤثر هستند؟ به نظر محقق آنچه در تشخیص نوع عمد یا غیر عمد بودن اقدام صاحب و یا گرداننده سگ، بیش از سایر عوامل مؤثر است؛ علم و آگاهی مرتکب از اقدام خود و وضعیت و شرایط شخص موردنظر خواهد بود. به‌طورمثال چنانچه صاحب و یا گرداننده سگ با آگاهی از بیماری قلبی شخص موردنظر و یا باردار بودن وی، اقدام به برانگیختن سگ اهلی تربیت‌شده با جثه کوچک به‌سوی او کند و اقدام وی موجب صدمه یا مرگ شخص موردنظر شود؛ هرچند اقدام وی با چنین سگی نوعاً باعث آسیب نمی‌گردد اما به‌واسطه وضعیت خاص در این اشخاص (بیماری قلبی و بارداری) و نیز علم صاحب و یا گرداننده سگ از وضعیت خاص، از مصادیق جرائم عمدی محسوب می‌شود.

۴. شکایت بابت استقرار سگ در محل‌هایی که فرد در اثر برخورد با آن، مصدوم شود یا فوت کند یا خسارت مالی ببیند؛ این موضوع در ماده ۵۱۲ قانون مجازات اسلامی مورد اشاره قرار گرفته است. [ماده ۵۱۲ قانون مجازات اسلامی: هرگاه شخصی در محله‌هایی که توقف در آنها مجاز نیست، توقف نماید یا شیء و یا حیوانی را در این قبیل محل‌ها مستقر سازد یا چیز لغزنده‌ای در آن قرار دهد و دیگری بدون توجه به آنها در اثر برخورد یا لغزش مصدوم شود یا فوت کند یا خسارت مالی ببیند، شخص متوقف یا کسی که آن شیء یا حیوان را مستقر نموده یا راه را لغزنده کرده است، ضامن دیه و سایر خسارات می‌باشد مگر آنکه عابر با وسعت راه و محل عمداً با آن برخورد کند که در این صورت نه فقط خسارت به او تعلق نمی‌گیرد بلکه عهده دار خسارت وارده نیز می‌شود.

ماده ۵۲۵ قانون مجازات اسلامی: هرگاه شخصی عملی انجام دهد که موجب تحریک یا وحشت حیوان گردد، ضامن جنایت‌هایی است که حیوان در اثر تحریک یا وحشت وارد می‌کند مگر آنکه عمل مزبور مصداق دفاع مشروع باشد. [محقق در توضیح این ماده، به ذکر مثالی افاقه می‌کند؛ تصور کنید صاحب و یا گرداننده سگ، این حیوان را در پیاده‌رو قرار دهد و پیاده‌رو وسعت لازم را نداشته باشد و شخصی (به علت ترس و یا هر علت

دیگری) مجبور شود از مکان ناامن دیگری مثل سواره‌رو خیابان عبور کند و در حین عبور صدمه ببیند، در این صورت صاحب و یا گرداننده سگ مسئول جبران خسارت بزه دیده است.

۵. شکایت بابت صدمه ناشی از حمله سگ به دنبال تقصیر متصرف آن در حفظش: این موضوع در ماده ۵۲۲ قانون مجازات اسلامی مورد اشاره قرار گرفته است. در توضیح این ماده نیز، محقق به ذکر مثالی می‌پردازد: تصور کنید صاحب و یا گرداننده سگ، حیوان خود را بدون قلابه و پوزبند به اماکن و معابر عمومی ببرد و این حیوان به شخصی آسیب وارد کند؛ در چنین وضعیتی به دلیل تقصیر صاحب و یا گرداننده سگ، وی مسئولیت دارد. شایان توجه است که منظور قانون‌گذار از تقصیر همان است که در تبصره ماده ۱۴۵ قانون مجازات اسلامی بیان شده است. البته در اینجا قانون‌گذار فرض تقصیر دیگری نیز برای متصرف سگ پیش‌بینی کرده است که در تبصره ۱ ماده ۵۲۲ همین قانون، مورد اشاره قرار گرفته است.

۶. شکایت بابت صدمه یا خسارت از ناحیه سگ مستقر در خانه یا محلی که شخص از طرف صاحب اذن، به آن خانه یا محل وارد شده است: در ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی به این موضوع اشاره شده است.

نیک است بدانیم قانون‌گذار برای صاحب و یا گرداننده سگی که در اثر تحریک یا وحشت موجب صدمه و یا فوت شخصی شده باشد، حق شکایت قائل شده و به این موضوع در ماده ۵۲۵ قانون مجازات اسلامی اشاره کرده است. طبق این ماده نباید سگی را که در اختیار دیگری است، تحریک کرد و اگر اقدامی سبب تحریک سگ شود و این حیوان صدمه‌ای وارد کند و یا موجب مرگ کسی شود، صاحب و یا گرداننده سگ مسئولیتی نخواهد داشت و تحریک‌کننده ضامن است مگر اینکه اقدام تحریک‌کننده دفاع مشروع تلقی شود و ذیل ماده ۱۵۶ قانون مجازات اسلامی قرار گیرد. [ماده ۱۵۶ قانون مجازات اسلامی: هرگاه فردی در مقام دفاع از نفس، عرض، ناموس، مال یا آزادی تن خود یا دیگری در برابر هرگونه تجاوز یا خطر فعلی یا قریب الوقوع با رعایت مراحل دفاع مرتکب رفتاری شود که طبق قانون جرم محسوب می‌شود، در صورت اجتماع شرایط زیر مجازات نمی‌شود:

الف- رفتار ارتكابی برای دفع تجاوز یا خطر ضرورت داشته باشد.

ب- دفاع مستند به قرائن معقول یا خوف عقلایی باشد.

پ- خطر و تجاوز به سبب اقدام آگاهانه یا تجاوز خود فرد و دفاع دیگری صورت نگرفته باشد.

ت- توسل به قوای دولتی بدون فوت وقت عملاً ممکن نباشد یا مداخله آنان در دفع تجاوز و خطر موثر واقع نشود.

تبصره ۱- دفاع از نفس، ناموس، عرض، مال و آزادی تن دیگری در صورتی جایز است که او از نزدیکان دفاع‌کننده بوده یا مسئولیت دفاع از وی برعهده دفاع‌کننده باشد یا ناتوان از دفاع بوده یا تقاضای کمک نماید یا در وضعیتی باشد که امکان استمداد نداشته باشد.

تبصره ۲- هرگاه اصل دفاع محرز باشد ولی رعایت شرایط آن محرز نباشد اثبات عدم رعایت شرایط دفاع برعهده مهاجم است.

تبصره ۳- در موارد دفاع مشروع دیه نیز ساقط است جز درمورد دفاع در مقابل تهاجم دیوانه که دیه از بیت المال پرداخت می‌شود.]

۲-۳-۱-۲ نمونه پرونده‌های مطروح در این خصوص

اخیراً با توجه به تغییر و تحولات زیستی و فرهنگی، زیست‌گاه سگ دستخوش تغییر شده است و یک عده آدم تازه به دوران رسیده برای فخرفروشی، این حیوان بی‌گناه را با خود همراه می‌کنند و دنبال خودنمایی هستند و این حیوان به حیوانی محلی و زینتی یا تزئینی تبدیل شده است.

نگهداری سگ در خانه به‌ویژه محیط آپارتمانی و سگ‌گردانی در اماکن عمومی از قبیل پارک‌ها و خیابان‌ها، مخاطرات زیادی را برای مردم به وجود آورده است که بارها صحنه‌هایی دل‌خراش از این حوادث را شنیده و دیده‌ایم. صحنه‌هایی بسیار تلخ و اسفناک که احساسات عمومی را به شدت جریحه‌دار نموده است.

در ادامه به برخی از این حوادث اشاره شده است.

۱- در سال ۱۳۹۷ در شهر لواسان واقع در شمال تهران، خانواده‌ای برای گذراندن تعطیلات آخر هفته به پارک رفته بودند. این خانواده مورد حمله دو سگ بدون قلاده قرار گرفتند و در پی این حادثه دختر ۱۰ ساله این خانواده دچار جراحت سنگین از ناحیه دست و پا شد. پس از مراجعه پدر این دختر به دادگاه و احضار پدر متهم توسط رییس دادگستری لواسانات، متهم با تودیع قرار وثیقه صد میلیون تومانی آزاد شد و تمام هزینه‌های بیمارستان و دیه از جانب ایشان پرداخت گردید. (قابل دسترسی در <https://www.tabnak.ir>)

در جریان این پرونده، برخی چنین اعتقاد داشتند که امکان انطباق عمل ارتكابی صاحب سگ‌ها با مواد دیگری از قانون مجازات اسلامی وجود دارد و به خاطر رعایت تناسب کیفر با وضعیت پیش آمده، مرتکب باید مجازات دیگری را هم تحمل کند. مواد دیگری که مدنظر ایشان بود، عبارت بودند از:

الف) ماده ۶۱۸ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم، تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده): ایشان به موجب این ماده، رفتار ارتكابی صاحب و یا نگه‌دارنده سگ را ذیل عنوان اخلال در نظم و آسایش و آرامش عمومی می‌دانند [ماده ۶۱۸ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده): هر کس با هیاهو و جنجال یا حرکات غیر متعارف یا تعرض به افراد موجب اخلال نظم و آسایش و آرامش عمومی گردد یا مردم را از کسب و کار باز دارد به حبس از سه ماه تا یک سال و تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم خواهد شد.]

اما سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود این است که؛ آیا ضعف و خلاء ناشی از قانون‌گذاری در این خصوص، دلیلی قاطع برای استناد به ماده مذکور است؟ آیا بزه انتسابی در چنین حادثه‌ای، محقق خواهد شد؟ به نظر می‌رسد انطباق این ماده با آنچه واقع شده است، جای تأمل دارد!

ب) جمع بند "پ" ماده ۲۹۱ و تبصره ماده ۱۴۵ قانون مجازات اسلامی؛ [ماده ۲۹۱ قانون مجازات اسلامی ... پ- هرگاه جنایت به سبب تقصیر مرتکب واقع شود، مشروط بر اینکه جنایت واقع شده یا نظیر آن مشمول تعریف جنایت عمدی نباشد.] و [ماده ۱۴۵ قانون مجازات اسلامی: ... تبصره- تقصیر اعم از بی احتیاطی و بی مبالاتی است. مسامحه، غفلت، عدم مهارت و عدم رعایت نظامات دولتی و مانند آنها، حسب مورد، از مصادیق بی احتیاطی یا بی‌مبالاتی محسوب می‌شود.] ایشان به‌موجب این دو ماده قائل به این نظر هستند که رفتار ارتكابی صاحب و یا نگه‌دارنده سگ بر اساس تقصیر مرتکب است و این جنایت شبه عمد تلقی می‌شود.

ایشان بر این باورند زمانی که صاحب و یا نگه‌دارنده سگ، حیوان فاقد پوزبند و قلاده را با خودش وارد محوطه‌ای می‌کند که تابلوی «ورود حیوانات ممنوع» نصب شده است؛ تدابیر لازم را برای کنترل این حیوان به‌کار نبرده

و این اقدام وی از مصادیق بارز تقصیر بوده و بنا به صراحت قانون‌گذار اقدام وی دارای وصف مجرمانه و کیفری و جنایت شبه عمدی است.

ج) بند "ب" ماده ۲۹۰ قانون مجازات اسلامی؛ آماده ۲۹۰ قانون مجازات اسلامی: ... ب- هرگاه مرتکب، عمداً کاری انجام دهد که نوعاً موجب جنایت واقع شده یا نظیر آن، می‌گردد، هرچند قصد ارتکاب آن جنایت و نظیر آن را نداشته باشد ولی آگاه و متوجه بوده که آن کار نوعاً موجب آن جنایت یا نظیر آن می‌شود.

در فرض آخری که شاید نظر اقلیت باشد، گفته شده است که؛ به استناد بند "ب" ماده ۲۹۰ قانون مذکور، این اقدام می‌تواند مشمول جنایت عمدی باشد یعنی اگر صاحب و یا نگه‌دارنده سگ در مقام دفاع مدعی شود که من قصدی نداشتم که این حادثه و چنین نتیجه‌ای رخ دهد اما همان نتیجه محقق شد [حمله سگ و ایراد جراحت]، عمدی محسوب می‌شود.

مدعیان این نظر بیان داشته‌اند که در پرونده مذکور، سگ از نوع سگ شکاری، خطرناک، درنده و نژاد پیت بول بوده است و این نوع سگ نوعاً کشنده، آسیب‌زننده و جنایت‌آمیز است، به همین دلیل به جنایت عمدی صاحب و یا نگه‌دارنده آن قائل هستند.

در نقد این نظر می‌توان چنین گفت که؛ اولین اثر عمدی تلقی شدن این حادثه، مجازات قصاص است اما آیا می‌توان صاحب و یا نگه‌دارنده سگ را قصاص کرد؟ به نظر محقق این نظر مردود است! زیرا که قصاص قواعد، شرایط و الزاماتی دارد و در اینجا امکان قصاص وجود ندارد.

د) ماده ۶۱۴ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم، تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)؛ [آماده ۶۱۴ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده): هر کس عمداً به دیگری جرح یا ضربی وارد آورد که موجب نقصان یا شکستن یا از کار افتادن عضوی از اعضا یا منتهی به مرض دایمی یا فقدان یا نقص یکی از حواس یا منافع یا زوال عقل مجنی علیه گردد؛ در مواردی که قصاص امکان نداشته باشد چنانچه اقدام وی موجب اخلال در نظم و صیانت و امنیت جامعه یا بیم تجری مرتکب یا دیگران گردد؛ به حبس درجه شش محکوم خواهد شد و در صورت درخواست مجنی علیه مرتکب به پرداخت دیه نیز محکوم می‌شود].

برخی اشخاص نیز به استناد ماده مذکور، قائل به مجازات مندرج در این ماده هستند.

اما آنچه واضح و مبرهن است، این است که آیا تألمات روحی وارده قابل جبران بوده است؟ شاید هیچ خسارتی نتواند ضربات و لطمه‌های روحی و روانی این دختر معصوم را جبران نماید.

شایان توجه است که برای جبران خسارت معنوی در پی حمله سگ‌ها، رویه قضایی محکمی نداریم و بزه دیده تنها می‌تواند به ماده یک قانون مسئولیت مدنی مصوب ۱۳۳۹ استناد کند و دادخواست ضرر و زیان ناشی از جرم را تقدیم کند. [هر کس بدون مجوز قانونی عمداً یا در نتیجه بی‌احتیاطی به جان یا سلامتی یا مال یا آزادی یا حیثیت یا شهرت تجارتي یا به هر حق دیگر که به موجب قانون برای افراد ایجاد گردیده، لطمه‌ای وارد نماید که موجب ضرر مادی یا معنوی دیگری شود مسئول جبران خسارت ناشی از عمل خود می‌باشد].

چرا در قانون کشور ما، ایران، برای فردی که حیوان او به شخصی حمله کند، مجازاتی غیر از دیه تعیین نشده است؟ آیا وقت آن نرسیده است که قانون‌گذار به این موضوع ورود کرده و مجازات‌های دیگری نیز تعیین نماید؟ آیا در راستای پیشگیری از جرم، ممانعت از ورود سگ به اماکن عمومی از قبیل پارک‌ها ضروری نیست؟

۲- در تاریخ ۲ شهریور ۱۳۹۸ در منطقه ملک شهر اصفهان، یک قلاده سگ خانگی عظیم‌الجثه به زن باردار ۳۰ ساله و دو خواهر همراه وی حمله کرد. در این حادثه زن باردار پس از مشاهده حمله این حیوان، پا به فرار گذاشته است که ناگهان سگ از پشت به روی او می‌پرد و او با صورت و شکم به زمین برخورد می‌کند. در حین این اتفاق، سگ به دو خواهر این زن نیز حمله و آسیب‌هایی به آن‌ها وارد می‌کند.

دادستان اصفهان به صورت ویژه به این پرونده ورود و دستور پیگیری آن را صادر کرد. به نقل از دادستان عمومی و انقلاب اصفهان، «سگ گردانی از آن جهت که تهدیدی علیه بهداشت عمومی است و از سوی دیگر می‌تواند باعث ایجاد مزاحمت و جراحت ناشی از حمله در مردم شود، قابل پیگرد قانونی است.» سرانجام پس از شکایت توسط خانواده زن باردار، پرونده تشکیل و با حکم مقام قضایی نگهدارنده سگ به مراجع قضایی تحویل شد. این جریان به سرعت در رسانه‌های اصفهان و کشور مورد بازتاب قرار گرفت و سردار معصوم بیگی، فرمانده نیروی انتظامی استان اصفهان، دستور به ارائه گزارش در خصوص روند پیگیری حادثه داد و تعدادی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی نیز پس از پیگیری از جزئیات این حادثه، خواهان پیگیری موضوع سگ گردانی در اماکن عمومی شدند.

اما سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود این است که؛ این جاهلیت مدرن تا کجا پیش می‌رود؟ این آیین جاهلی نگهداری سگ‌های خانگی با استفاده غیرمعمول، چه زمانی به پایان می‌رسد؟ چرا در رسانه‌های غرب برای حیوان آزاری اعتراض می‌شود اما برای انسان آزاری خیر؟ چه تعداد قربانی دیگر برای پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی نیاز است تا در فوریت مجلس قرار گیرد؟

۳- در تاریخ ۲۸ بهمن ۱۳۹۹ بابت نگهداری یک قلاده سگ در آپارتمان مسکونی، شکایتی صورت گرفت. ضمن این شکایت، صاحب سگ در تاریخ ۱۳ اسفند ۱۳۹۹ در شورای حل اختلاف اقرار به مالکیت و نگهداری از سگ در آپارتمان مسکونی‌اش نمود. این در حالی است که شاکی هنگام خرید واحد مسکونی با فروشنده شرط کرده بود که کسی از همسایگان نباید در خانه‌اش اقدام به نگهداری از سگ کند. وی در خصوص این شرط خود چنین گفته است که؛ خود و خانواده‌اش متشرع بوده و اهل نماز و رعایت پاکی و نجاست هستند لذا از آنجایی که طبق قوانین شرع مقدس، اسلام سگ را نجس‌العین می‌داند و تردد سگ در فضاهای مشاع آپارتمان از قبیل پارکینگ، راه‌پله و ورودی درب ساختمان باعث انتشار آلودگی و عدم بهداشت خواهد شد؛ این مسئله برایشان غیرقابل تحمل است. شاکی این پرونده در خصوص ادعای خود به ارائه این نکات نیز پرداخته است که؛ مدفوع، ادرار و بزاق سگ می‌تواند ناقل بسیاری از بیماری‌ها باشد؛ نگهداری سگ در آپارتمان باعث انتقال عفونت‌ها، انگل‌ها، آلرژی‌ها و حتی حشرات موذی از قبیل کک و کنه از بدن سگ به افراد ساختمان می‌شود؛ سروصدای سگ نیز باعث آزار و اذیت افراد ساختمان و حتی ترس می‌شود. وی ضمن شکایت خود از قاضی تقاضای برخورد قانونی با صاحب سگ، ضبط حیوان مذکور، دریافت خسارت از صاحب سگ بابت پخش و انتشار آلودگی و نجاست در ساختمان و اخذ تعهد از ایشان مبنی بر عدم نگهداری سگ در واحد مسکونی‌اش نمود. (قابل دسترسی

در <https://www.tabnak.ir>)

اما رأی قاضی دادگاه چه بود؟

قاضی دادگاه با توجه به محتویات پرونده و تحقیقات انجام شده، صرف نگهداری سگ به عنوان حیوان خانگی را فاقد عنصر قانونی و وصف کیفری دانست. ایشان با توجه به جرم نبودن عمل انتسابی نگهداری سگ و فقدان ادله اثباتی در خصوص ایجاد مزاحمت ملکی، قرار منع تعقیب صادر نمود. (همان)

از این رأی می توان نتیجه گرفت که قاضی طبق برداشت خود رأی صادر می کند چرا که در پرونده های دیگر مبنی بر شکایت بابت ایجاد مزاحمت و سلب آسایش ناشی از پارس های بی وقفه سگ، حکم دادگاه دور کردن سگ از آپارتمان بوده است.

اما باز هم جای سؤال بر ایمن باقی است! آیا نیاز جامعه بهره مندی از قانونی مشخص در این خصوص از قبیل بستن قلاده به سگ، عدم نگهداری از سگ در آپارتمان و جلوگیری از عبور و مرور سگ ها در اماکن عمومی نیست؟ آیا با اصل «لا ضرر» می توان به این شکایت ها رسیدگی کرد؟ آیا وقت آن نرسیده است که به اعتراض و انتقاد آحاد مردم در این خصوص در چهارچوبی قانونی پاسخ داده شود؟

۲-۲ موضوع کشورهای مختلف به پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی

نسبت به پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی، در کشورهای مختلف واکنش های متفاوتی صورت می گیرد. در این گفتار نگارنده به موضوع برخی از این کشورها نسبت به این پدیده می پردازد.

۲-۲-۱ موضوع کشورهای عرب و مسلمان

پدیده نگهداری از سگ و سگ گردانی در کشورهای مسلمان و عرب به دلایل متعددی رواج پیدا کرده است. از جمله این دلایل می توان به؛ کمبود ایمان و دین گرایی، کم شدن مراودات و روابط بین انسان ها، تقلید نابجا و ناآگاه از فرهنگ غربی و فخرفروشی و مدگرایی اشاره نمود. از این رو این کشورها با هدف قاعده مند نمودن پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی، حفظ حقوق شهروندان فاقد حیوان خانگی و جلوگیری از آزار، حفظ حقوق حیوانات خانگی و جلوگیری از آزار، جلوگیری از تهاجم فرهنگی و اعتقادی دشمنان و حفظ امنیت و سلامت جامعه و شهروندان، اقدام به تصویب قوانینی برای محدودیت، قاعده مند نمودن و مقابله با این پدیده کرده اند.

در ادامه به برخی از قوانین این کشورها در این خصوص اشاره شده است.

۲-۲-۱-۱ بحرین

در فروردین سال ۱۴۰۰، مجلس نمایندگان بحرین قانونی جدید در خصوص نگهداری سگ، تصویب کرده است. به ضمیمه این قانون فهرستی از حیوانات خطرناک مثل بسیاری از نژادهای سگ، ارائه شده است. همچنین نگهداری از سگی که جزء فهرست حیوانات خطرناک نباشد، ساده نیست و صاحب سگ برای نگهداری از این حیوان باید از سازمان های متعددی کسب تکلیف کرده و مجوز بگیرد. علاوه بر آن باید کارت دامپزشکی الکترونیکی سگ که حاوی مجوزهای اخذ شده و اطلاعات سلامتی آن است، بر گردنش آویزان باشد. پیاده روی با سگ نیز مشروط به رعایت یک سری شرایط مثل استفاده از زنجیر، تجهیز سگ به پوزه بند و صرفاً در مکان های مشخص شده توسط دولت امکان پذیر است. همچنین در صورتی که سگ هرگونه آسیب به کسی وارد کند یا باعث ترس و هراس کسی شود، صاحب سگ یا دارنده مجوز نگهداری از سگ مسئول تمام این ها است.»

در ادامه نگارنده به برخی از مواد قانونی قانون کشور بحرین در خصوص نگهداری سگ و گرداندن آن (ضوابط جدیدة لتربية الكلاب في البحرين و عقوبات كبيرة على المخالفين) پرداخته است.

ماده ۱۰- بند ۱) اکتساب، پرورش، تجارت، شکار، در اختیار داشتن، صادرات یا واردات سگ‌های وحشی و یا استفاده از آنها در امور شکار یا نگهداری ممنوع است مگر با رعایت مقرراتی که به موجب تصمیم وزیر ذی صلاح تعیین می‌شود.

بند ۲) با تصمیم اداره صلاحیت‌دار، مقررات مربوط به پرورش سگ‌های درنده و همچنین اسکان، تجارت، واکسیناسیون، مراقبت‌های دامپزشکی و استفاده از آنها برای مصارف نگهداری غیر از اماکن مسکونی تنظیم می‌شود.

بند ۳) تصمیمات صادره مبنی بر تعیین انواع سگ‌های وحشی و کنترل نگهداری آنها برای هر یک از اهداف مندرج در بند قبل در روزنامه رسمی منتشر می‌شود.

بند ۴) همچنین با تصمیم وزیر، شرایط و روش‌های دفع سگ‌های وحشی مبتلا به بیماری‌های همه‌گیر یا بیماری‌هایی که ممکن است باعث تشدید پرخاشگری آنها نسبت به اطرافیان شود؛ تنظیم می‌شود.

بند ۵) در کلیه مواردی که پروانه نگهداری سگ وحشی به هر منظوری غیر از موارد مندرج در بند اول این ماده صادر می‌شود، هر حیوان باید در تمام مدت حضور در اماکن عمومی دارای برچسب الکترونیکی دامپزشکی به گردن خود باشد.

ماده ۱۱- بیرون رفتن در اماکن عمومی با بیش از یک حیوان از دسته سگ‌های وحشی ممنوع است مگر با رعایت شرایط زیر؛

۱. حیوان باید در مواقع لزوم تحت کنترل شخص مجاز یا نماینده وی باشد.

۲. حرکت حیوان را با محدودیت‌های مناسب کنترل کرده و در تمام مدت حضور در اماکن عمومی با قلابه و پوزه بند محکم سر و دهان آن را ببندید.

ماده ۱۲- دارنده پروانه یا نماینده یا صاحب واقعی سگ، مسئول کنترل و حرکت آن در تمام مدت حضورش در هر مکان عمومی و عدم سرگردانی آن است. افراد و مقامات دولتی می‌توانند از نیروی لازم برای کنترل حرکت سگ وحشی رهاشده در مکان عمومی و مهار آن به شیوه‌ای مناسب استفاده کنند.

در ماده ۱۵ این قانون نیز ضمانت اجرای تخلف از مواد مذکور بیان شده است؛ هر کس از مفاد بند پنجم ماده ۱۰ و ماده ۱۱ و ۱۲ تخلف کند؛ به جزای نقدی که از هزار دینار تجاوز نکند، محکوم می‌شود و در صورت تکرار این مجازات دو برابر می‌شود. (قابل دسترس در <https://www.alwatannews.net>)

۲-۱-۲-۲ امارات

فصل پنجم قانون فدرال به شماره ۲۲ مصوب ۲۰۱۶ در کشور امارات، به تنظیم مالکیت و نگهداری حیوانات خطرناک پرداخته است.

فصل پنجم قانون مذکور این کشور به شرح ذیل است.

ماده ۱۲- مالکیت سگ و نگهداری آن، بدون اخذ مجوز از مرجع ذی صلاح برای هر شخصی ممنوع بوده و در آیین‌نامه اجرایی شرایط و تعهدات مربوط به آن مشخص شده است.

ماده ۱۳- برای نگهداری سگ‌های دارای مجوز، ثبت ویژه‌ای باید در مقام صلاحیت‌دار ایجاد شود. مشروط بر اینکه این ثبت شامل کلیه داده‌های مربوط به سگ و صاحب آن باشد. از جمله: ۱- نام، شماره شناسایی، آدرس، سن، ملیت و محل سکونت صاحب سگ. ۲- اصل، نوع، رنگ، علائم متمایز سگ در صورت وجود، شماره تراشه الکترونیکی و سابقه واکسیناسیون.

ماده ۱۴- نگهداری و پرورش سگ‌های خطرناک برای هر فرد حقیقی و حقوقی ممنوع است.

ماده ۱۵- سگ‌ها را باید در حین قدم زدن یا بیرون بردن از مرزهای پناهگاه خود با قلاده مناسب بند انداخت تا کنترل شوند.

ماده ۱۶- تردد با هر یک از حیوانات خطرناک در خارج از مرکز مجاز، ممنوع است.

مستند به ماده ۱۲ قانون فدرال کشور امارات، داشتن سگ بدون اخذ مجوز از مقام صالح ممنوع است. ضمن اینکه اخذ مجوز برای نگهداری سگ مشروط به ثبت تمام اطلاعات و مشخصات سگ و صاحب آن، سابقه واکسیناسیون سگ و تزریق تراشه الکترونیک است. در امارات پیاده‌روی با سگ و سگ گردانی در اماکن مشخص و با قلاده و زنجیر امکان‌پذیر است. در صورتی که صاحب سگ اقدام به پیاده‌روی با سگ و سگ گردانی در اماکن عمومی اعلام‌نشده، کند به حبس تا ۶ ماه یا جریمه نقدی از ۱۰۰ هزار تا ۵۰۰ هزار ریال امارات و مصادره سگ محکوم می‌شود.

۲-۲-۱-۳ قطر

نگهداری سگ در قطر منوط به اخذ مجوز از اداره دام، وزارت محیط‌زیست و شهرداری است. همچنین بنا بر قوانین کشور قطر، پیاده‌روی با سگ و سگ گردانی فقط در اماکن خاصی امکان‌پذیر است و در سایر اماکن عمومی ممنوع می‌باشد و در صورتی که صاحب این حیوان از این مقرر تخطی کند، تا ۳ سال حبس و یا ۱۰۰ هزار ریال قطر جریمه خواهد شد.

۲-۲-۲ موضوع کشورهای غربی و غیرمسلمان

در جوامع غربی و غیرمسلمان، کاهش معاشرت و مراودات افراد با یکدیگر منجر به افزایش بحران تنهایی شده است. از دیگر عواملی که در این جوامع زمینه‌ساز بحران تنهایی هستند می‌توان به؛ فضای مجازی، دوری اعضای خانواده از یکدیگر، کم‌رنگ شدن عواطف و محبت در خانواده‌ها، در دسترس قرارگیری فناوری، افزایش فساد اخلاقی، روی آوردن افراد به زندگی مجردی و افزایش فاصله اجتماعی اشاره نمود. از همین رو این افراد برای گریز از بحران تنهایی به سمت همزیستی روزافزون با حیوان خانگی روی می‌آورند. با این اوصاف در اکثر این کشورها قوانینی برای نگهداری از حیوانات از جمله سگ و حمل آن‌ها در اماکن عمومی وجود دارد. در ادامه نگارنده تلاش کرده است به‌طور مختصر به برخی از این قوانین در کشورهای مختلف اشاره کند.

۲-۲-۲-۱ نروژ

نگهداری از حیوانات خانگی در نروژ، امری بسیار معمول است و در سال‌های اخیر روند نگهداری صعودی بوده است. یکی از محبوب‌ترین و پرهزینه‌ترین حیوانات خانگی در نروژ، سگ است. به‌طوری‌که در حال حاضر برای این حیوان مهدکودک‌هایی در این کشور راه‌اندازی شده است.

در سال ۲۰۰۳ میلادی برای حمل سگ در اماکن عمومی پروژ، قانونی تصویب شد. این قانون مشتمل بر ۹ فصل و ۳۳ بند است و در سال ۲۰۱۵ آخرین تغییرات بر این قانون اعمال گردید و ۷ بند دیگر به آن افزوده شد. به موجب بند ۳ این قانون «نگهدارنده سگ باید نشان دهد که از صدمه زدن سگ به انسان‌ها، حیوانات، اموال و اشیا جلوگیری می‌کند و باید مطمئن شود که سگ یا سگ‌هایش هیچ ضرر غیرقابل‌توجیه به مردم، طبیعت و سایر منافع نخواهد داشت. او باید به‌ویژه از ایجاد ناامنی توسط سگ برای دیگران پیشگیری کند.»

در بند ۴ این قانون نیز چنین اشاره شده است «سگ‌ها تنها زمانی می‌توانند بدون قلاده رها شوند که الف) صاحب سگ در کنار آن مراقبت کامل را انجام دهد، ب) در حصار که آن را از محل رفت‌وآمد عمومی جدا می‌کند، قرار داشته باشد. هر کس که سگ را می‌گرداند باید قادر به کنترل آن باشد و مطمئن شود که سگ به حمله، پریدن و دنبال کردن افرادی که این کارها آزارشان می‌دهد؛ اقدام نمی‌کند. اگر سگی چنین عادت‌هایی دارد باید همواره در محل رفت‌وآمد عمومی دارای قلاده باشد.» (قابل دسترسی در <https://www.rooziato.com>)

در پروژ عقیم کردن سگ‌ها، قانونی نیست مگر اینکه دلایل پزشکی یا رفاهی برای این کار وجود داشته باشد. در قانون این کشور برای حفظ امنیت اخلاقی و قاعده‌مند نمودن نگهداری سگ، به پادشاه و پلیس نیز اختیاراتی تفویض شده است.

به‌موجب بند ۱۳ این قانون، پادشاه می‌تواند برای ثبت اطلاعات هر سگ توسط صاحب آن و دسترسی پلیس به این اطلاعات، قوانین و مقرراتی وضع کند. همچنین به‌موجب بند ۱۹ اجازه ممنوعیت یا محدودیت برخی از نژادهای سگ نیز به پادشاه داده شده است.

در همین راستا طبق بند ۱۷ به پلیس اجازه داده شده است تا در هر شهری که صلاح می‌داند، قوانین و مقررات سخت‌تری برای نگهداری از سگ و گرداندن آن وضع کند و حتی در صورت ضرورت، سگ را بکشد. نیک است بدانیم طبق مصوبات قانونی کشور پروژ، برای صاحب سگی که عمداً یا سهل‌انگارانه مقررات راجع به نگهداری از این حیوان را نقض کند؛ جزای نقدی و حبس تا شش ماه در نظر گرفته شده است.

۲-۲-۲ فرانسه

یکی از دوست‌دارترین کشورها برای سگ، فرانسه است اما باین‌حال برای حفظ حقوق انسان‌ها و این حیوان در این کشور قوانینی تصویب شده است.

در سال ۱۹۹۹ میلادی قانون مراقبت از حیوانات و سگ‌های خطرناک در فرانسه به تصویب رسید اما اخیراً اصلاحاتی بر آن اعمال شده است.

در قانون این کشور، صاحبان سگ در قبال دوستان چهارپای خود مسئول هستند و اگر سگ آنها به انسان یا حیوان دیگری آسیب برساند؛ به عنوان مالک باید غرامت بپردازند اما قانون‌گذار برای محافظت از صاحبان سگ در برابر چنین حالاتی، بیمه مسئولیت سگ را اندیشیده است.

طبق این قانون در صورتی که سگ ضرری به انسان و سایر حیوانات برساند، از سوی شهردار برای جلوگیری صدمات تمهیداتی اندیشیده می‌شود و صاحب یا نگهبان سگ برای به‌کارگیری این تمهیدات فراخوانده می‌شود.

در صورتی که این تمهیدات اجرا نشوند، سگ به محل مناسبی منتقل می‌شود و تأمین هزینه‌ها به عهده صاحب حیوان است.

در قوانین این کشور برای نگهداری از سگ‌هایی که درندگی و خطر بیشتری دارند، کسب مجوز الزامی است و در غیر این صورت سگ مصادره می‌شود، صاحب آن به حبس تا ۳ ماه محکوم خواهد شد، ۳۷۵۰ یورو جریمه و محرومیت موقتی یا دائمی از نگهداری سگ در انتظار او است.

همچنین در قانون این کشور جبران هرگونه صدمات سگ حتی صدای آزاردهنده به عهده صاحب آن است و در صورتی که صدمات وارده از سوی سگ ظرف یک هفته جبران نشود، شهرداری اقدام به فروش سگ برای جبران صدمات می‌نماید.

۲-۲-۳ آلمان

در آلمان نگهداری از سگ منوط به کسب اجازه از صاحب‌خانه، ثبت مشخصات آن در شهرداری‌ها، پرداخت مالیات و بیمه کردن آن است.

نیک است بدانیم از دیگر موارد مهمی که در قانون کشور آلمان در خصوص نگهداری از سگ وجود دارد؛ تعهد افسار است. منظور از تعهد افسار این است که سگ‌ها باید در اماکن خاصی با قلاده و بند نگهداری شوند. این اماکن عبارت‌اند از؛ حمل و نقل عمومی، مناطق پیاده، رستوران‌ها، چادرها و کمپ‌ها، ساختمان‌های اداری و تجاری، جشنواره‌های مردمی، اجتماعات عمومی و زمین‌های ورزشی.

در برخی مناطق نیز حضور سگ‌های خانگی امکان‌پذیر نیست. از جمله این مناطق، می‌توان به سوپر مارکت‌ها، زمین‌های بازی کودکان، مدارس، سینما و تئاتر، کلیساها، استخرهای شنا و مهدکودک‌ها اشاره نمود.

اخیراً در این کشور، قانونی بحث‌برانگیز تحت عنوان «رفاه حیوانات خانگی»، توسط وزیر غذا و کشاورزی پیشنهاد شده است. بر مبنای این قانون صاحبان سگ‌های خانگی باید سگ‌های خود را دو بار در روز به مدت ۱ ساعت برای ورزش و پیاده‌روی به بیرون از خانه ببرند. همچنین قانون مذکور اجرای مسابقات نمایش سگ‌های خانگی در شرایط شکنجه حیوان و بستن آن‌ها به غل و زنجیر را ممنوع کرده است. این قانون از سوی شهروندان این کشور بحث‌برانگیز، گنگ، غیرعملی و حتی مضر تشخیص داده شده است. با این حال انجمن رفاه حیوانات خانگی در این کشور، از این قانون حمایت کرده است. همچنین گفته شده است از سال ۲۰۲۳ قوانین بیشتری وجود خواهد داشت و استفاده از قلاده‌های میخ‌دار یا سایر وسایل دردناک ممنوع است. حال باید دید آیا قانون اخیر اجرایی می‌شود یا خیر.

۲-۲-۴ آمریکا

نگهداری از سگ در آمریکا بسیار مرسوم است. دولت آمریکا در رابطه با نگهداری سگ‌ها قوانین و مقرراتی وضع کرده است که در ادامه محقق به آن‌ها می‌پردازد.

۱. قانون جمع‌آوری مدفوع؛ طبق این قانون، صاحب یا نگه‌دارنده سگ باید مدفوع حیوان خود را از پارک‌ها، کوچه‌ها و خیابان‌ها جمع کند زیرا مدفوع سگ‌ها بهداشت عمومی را به خطر می‌اندازد و ناقض حقوق شهروندان است. جریمه ۲۵ تا ۱۰۰۰ دلار به عنوان ضمانت اجرای این قانون در نظر گرفته شده است.

۲. حکم صدا؛ گاهی سگ‌ها از تنهایی شروع به پارس کردن می‌کنند. در صورتی که همسایه از پارس کردن‌های بی وقفه سگ شکایت کند، در مرحله اول از صاحب حیوان جهت کنترل پارس سگ تعهد می‌گیرند و اگر صاحب حیوان موفق به کنترل پارس سگ نشود، سگ به بازداشتگاه حیوانات پرسروصدا منتقل و بعد از آموزش به صاحب دیگری داده می‌شود.

۳. قانون قلاده؛ طبق این قانون در معابر عمومی با هدف جلوگیری از گاز گرفتن سگ‌ها و بروز خطر برخورد سگ‌ها با اتومبیل، سگ حق تردد بدون قلاده را ندارد.

۴. قانون نگهداری سگ در مکان‌ها؛ طبق این قانون ورود سگ‌ها به برخی مکان‌ها مثل هتل‌ها و رستوران‌ها ممنوع است.

۵. قانون بدرفتاری با سگ؛ طبق این قانون بدرفتاری صاحب حیوان با سگ بسته به نوع بدرفتاری مشمول تذکر کتبی، دریافت سگ از صاحبش، جریمه نقدی یا زندان می‌شود. همچنین در صورتی که سایر افراد با حیوان بدرفتاری کنند و بدرفتاری آن‌ها به علت تربیت نادرست سگ باشد، صاحب سگ به پرداخت خسارت محکوم می‌شود و حتی ممکن است از نگهداری حیوان محروم شود.

۶. قانون سگ‌های مزرعه؛ بر اساس این قانون سگ‌ها نباید به دیگر حیوانات مزرعه حمله کنند و باید به این سگ‌ها گواهی عدم حمله به حیوانات مزرعه داده شود. (Parslow&partners, 2005, pp40-47)

۲-۲-۵ ژاپن

در کشور ژاپن قوانین متعددی برای نگهداری از حیوان خانگی مثل سگ، وضع شده و در صورت عدم رعایت این قوانین، جریمه‌های سنگینی در نظر گرفته شده است.

از این قوانین می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود؛

۱- اگر حیوان خانگی در اماکن و معابر عمومی ادرار یا مدفوع کند ولو اینکه در محلی خارج از دید سایر شهروندان باشد؛ وظیفه جمع‌آوری و تمیز کردن آن با صاحب حیوان است و در صورتی که حیوان خانگی در آسانسور ادرار یا مدفوع کند؛ صاحب حیوان باید قبل از خروج از آسانسور به جمع‌آوری و تمیز کردن آن اقدام نماید.

۲- در اماکن و معابر عمومی ژاپن، بایستی حیوان خانگی با فاصله کمی از صاحب خود حرکت کند تا از این طریق صاحب بر رفتار حیوان خانگی‌اش کنترل‌های لازم را داشته و مراقب رفتار آن باشد.

۳- واکسیناسیون سالانه هاری اجباری است و همه سگ‌ها قبل از اینکه به صاحب تحویل داده شوند؛ به مدت ۹۰ روز در اداره محل قرنطینه شده و معاینات و واکسیناسیون لازم انجام می‌شود.

۴- داشتن قلاده در اماکن و معابر عمومی اجباری است و باز کردن آن ممنوع است.

۲-۳ نگرش اعتقادی و مذهبی به پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی

در کشور ما پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی، علاوه بر جنبه‌های مدنی و کیفری موضوع، از نظر اعتقادی و مذهبی نیز قابل بحث است. در شریعت اسلام، سگ حیوانی نجس و مسئله نجاست سگ، یکی از مسائل فقهی اسلام است. در ادامه به نجاست سگ در قرآن، روایات و فتاوی مراجع و نیز حقوق این حیوان در شریعت اسلام پرداخته می‌شود.

۲-۳-۱ نجاست سگ در قرآن

یکی از سؤالات مطرح در باب نجاست سگ این است که در قرآن به عنوان یکی از منابع معتبر فقهی، چه اشاره‌ای به نجاست سگ شده است؟

در کتاب آسمانی ما، قرآن، در سه مورد به سگ اشاره شده است که عبارت‌اند از:

۱. ماجرای سگ اصحاب کهف که خداوند در سوره کهف در مورد سگ اصحاب کهف چنین می‌فرماید:
«... وَكَلَبُهُمْ بِاسِطٍ ذِرَاعِيهِ بِالْوَصِيدِ ...» «... سگشان بر آستانه‌ی غار دو دست‌خود را دراز کرده بود ...» (سوره کهف، آیه ۱۸)

در این آیه به نجاست و طهارت سگ هیچ اشاره‌ای نشده است و فقط می‌توان چنین برداشت کرد که اصحاب کهف، سگ نگهبانی داشتند و همراه داشتن سگ نگهبان، فاقد اشکال است.

۲. ماجرای بلعم باعورا که در سوره اعراف مورد اشاره قرار گرفته است. خداوند در این سوره، بلعم باعورا [دانشمند عالمی که از راه حق، منحرف شده و سرانجام دنیاپرستی و پیروی از هوای نفس، او را به سقط کشاند] را به سگ تشبیه کرده است و می‌فرماید:

«فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلَ عَلَيْهِ يَلْهَثُ أَوْ تَتْرُكُهُ يَلْهَثُ» (سوره اعراف، آیه ۱۷۶)

در این آیه نیز نه از نجاست سگ سخنی گفته شده است و نه از طهارت آن.

۳. در ابتدای سوره مائده به حکم صید سگ شکارچی پرداخته شده است:

«يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أَحَلَّ لَهُمْ قُلْ أَحَلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتِ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلَّبِينَ تَعْلَمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ ...»

«از تو سؤال می‌کنند: چه چیزهایی برای آن‌ها حلال شده است؟ بگو: آنچه پاکیزه است برای شما حلال گردیده و (نیز) صیدی که به سگان شکاری از آنچه خدا به شما آموخته است آموخته‌اید که برای شما نگاه دارند و نام خدا را بر آن صید یاد کنید و بخورید حلال شده...» (سوره مائده، آیه ۴)

در این آیه نیز سخنی از نجاست و طهارت سگ به میان نیامده است لکن از مجموع آیات مذکور درمی‌یابیم در قرآن نه به نجاست سگ تصریح شده است و نه به طهارت آن. با همه این اوصاف می‌توان چنین استنباط کرد که؛ چون در قرآن از نجاست و طهارت سگ سخنی گفته نشده است پس سگ نجس نیست؟

پاسخ این است که؛ خیر! در مسائل فقهی، قرآن به کلیات بسنده می‌کند و قرآن یکی از منابع معرفتی و استنباطی احکام الهی است. علاوه بر قرآن، منابع معرفتی و استنباطی دیگری به نام‌های روایات، اجماع و عقل نیز وجود دارد پس مسئله نجاست سگ را باید از دیگر منابع معرفتی دین به دست آورد.

۲-۳-۲ نجاست سگ در روایات

روایات و احادیث زیادی برای نجاست سگ وجود دارد. این‌ها دو دسته‌اند:

دسته اول؛ روایات و احادیثی که به صراحت به نجس بودن سگ، دلالت دارند. مانند:

۱- «سَأَلَ عَذَّافِرٌ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (ع) وَ أَنَا عَنْهُ عَنْ سُورِ السَّنَةِ وَالْبَقَرَةِ وَالْبَعِيرِ وَالْحِمَارِ وَالْفَرَسِ وَالْبَغْلِ وَالسَّبَاعِ، يُشْرَبُ مِنْهُ أَوْ يَتَوَضَّأُ مِنْهُ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، اشْرَبْ مِنْهُ وَ تَوَضَّأْ. قَالَ قُلْتُ لَهُ: الْكَلْبُ؟ قَالَ: لَا. قُلْتُ: أَلَيْسَ هُوَ سَبْعٌ؟ قَالَ: لَا وَ اللَّهُ إِنَّهُ نَجَسٌ؟ لَا وَ اللَّهُ إِنَّهُ نَجَسٌ.» (حرعاملی، ۱۴۱۴ق، ج ۱، ص ۲۲۶)

عذافر از امام صادق(ع) از نوشیدن و وضو گرفتن با پس مانده آبی که بعضی از حیوانات (سنور، گوسفند، گاو، شتر، الاغ، اسب، استر و درندگان) نوشیده اند، سوال کرد. امام فرمود: بنوش و وضو بگیر. سپس از سگ سوال کردم. امام فرمود: نه. پرسیدم: آیا او یک درنده (مثل دیگر درندگان) نیست؟ فرمود: نه به خدا، او نجس است. نه به خدا، او نجس است.

۲- «عَنِ الْفَضْلِ أَبِي الْعَبَّاسِ، قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (ع) عَنْ فَضْلِ الْهَرَّةِ وَالشَّاةِ وَالْبَقَرَةِ وَالْإِبِلِ وَالْحِمَارِ وَالْخَيْلِ وَالْبِغَالِ وَالْوَحْشِ وَالسَّبَاعِ، فَلَمْ أَتْرُكْ شَيْئاً إِلَّا سَأَلْتُهُ عَنْهُ؛ فَقَالَ لَا بَأْسَ بِهِ؛ حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى الْكَلْبِ، فَقَالَ رَجُسَ نَجْسٌ». (همان، ج ۳، ص ۴۱۳)

فضلمی گوید از امام صادق(ع) از پس مانده حیوانات (گره، گوسفند، گاو، شتر،...) سوال کردم و امام فرمود: اشکالی ندارد. تا اینکه از سگ سوال کردم و امام فرمود: پلید و نجس است.

۳- «عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي يَعْفُورٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) قَالَ: إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَخْلُقْ خَلْقاً أَنْجَسَ مِنَ الْكَلْبِ». (همان، ج ۱، ص ۲۲۷)

عبدالله بن ابی یعفور از امام صادق(ع) نقل می کند: همانا خداوند نیافرید خلقی را که نجس تر از سگ باشد.

دسته دوم؛ روایات و احادیثی که با قرائن و شواهد دلالت بر نجاست سگ دارند. مانند:

۱- «عَنْ أَبِي بصيرٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع)، قَالَ: لَيْسَ بِفَضْلِ السَّنَوْرِ بَأْسٌ أَنْ يَتَوَضَّأَ مِنْهُ وَيُشْرَبَ؛ وَلَا يُشْرَبُ سَوْرُ الْكَلْبِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ حَوْضاً كَبِيراً يُسْتَقَى مِنْهُ». (همان، ج ۱، ص ۲۲۶)

ابی بصیر از امام صادق(ع) نقل می کند: نیم خورده سنور را می توان نوشید و با آن وضو گرفت و نیم خورده سگ را نمی توان نوشید مگر از حوض بزرگی آب خورده باشد.

۲- «عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (ع) عَنِ الْكَلْبِ يُصِيبُ شَيْئاً (مِنْ جَسَدِ الرَّجُلِ)، قَالَ: يَغْسِلُ الْمَكَانَ الَّذِي أَصَابَهُ». (همان، ج ۳، ص ۴۱۶)

محمد بن مسلم از امام صادق (ع) در مورد سگی که خودش را به بدن مردی مالیده است، سوال کرد. حضرت فرمود: محل تماس سگ را بشوید.

۲-۳-۳ نجاست سگ در فتاوی مراجع

۲-۳-۳-۱ فتاوی مراجع شیعه

حضرت امام خمینی (ره) در تحریر الوسیله چنین گفته اند: ششم و هفتم (از نجاسات) سگ و خوکی است که در خشکی زندگی می کنند که خود این ها و لعاب دهان و تمام اجزای این ها اگرچه از چیزهایی باشند که حیات در آن ها حلول نمی کند مثل مو و استخوان و مانند این ها نجس می باشد اما سگ و خوک آبی (دریایی) پاک می باشند. (خمینی، ۱۳۹۲، ص ۱۳۲)

آیت الله العظمی مکارم شیرازی در خصوص نگهداری سگ های خانگی با تأکید بر نجاست سگ و با تکیه بر تقبیح تقلید کورکورانه از غرب و صرف عواطف و احساسات بیش از حدمعمول، نگهداری سگ به غیر از استفاده معقول و مشروع را جایز ندانسته اند.

در همین راستا آیت الله العظمی خامنه ای، نگهداری سگ غیر از سگ شکاری، گله و نگهبان را مذموم دانسته و تأکید کرده اند در صورتی که سگ خانگی باعث آزار و اذیت همسایگان شود، نگهداری از آن حرام است. ایشان نیز سگ را جزء نجاسات می دانند.

آیت الله سیستانی نیز در پاسخ به این پرسش که؛ آیا سگ نجس است؟ این حیوان را نجس شمرده است و به اعتقاد ایشان، نماز خواندن در خانه ای که سگ در آن نگهداری می شود، مکروه است. لذا حکم به نجاست این حیوان در فقه شیعه به صورت اتفاقی است.

۲-۳-۳-۲ فتاوی مراجع اهل سنت

نجاست سگ در میان مذاهب فقهی اهل سنت، مورد اختلاف است. از دیدگاه فقه حنبلی و شافعی، سگ نجس العین بوده لذا قابل تطهیر نبوده و علاوه بر آب دهان و رطوبت ها و نیم خورده آن، تمام بدن آن نیز نجس است. از دیدگاه فقه حنفی سگ نجس العین نبوده لذا پوست آن قابلیت طهارت را داشته اما رطوبت دهان و نیم خورده آن، نجس می باشد. (الکاسانی، ۱۴۱۴ق، ص ۸۵) در فقه مالکی برخلاف دیدگاه مذاهب فقهی دیگر، سگ طاهر و پاک دانسته شده است.

۲-۳-۴ نجاست انواع سگ ها

حکم نجاست بر همه انواع سگ ها جاری است و بین انواع آن هیچ فرقی نیست. نمی توان تصور کرد که سگ های نگهبان، شکاری، مزرعه و... پاک هستند و سگ های ولگرد و سگ هایی که نگهداری از آن ها نهی شده است، نجس هستند بلکه همه سگ ها نجس هستند و نجاستشان ذاتی است و بین آن ها به لحاظ نوع انتفاع هیچ فرقی وجود ندارد.

۲-۳-۵ حقوق سگ در شریعت اسلام

هرچند در دین اسلام، سگ حیوانی نجس است اما نجاست این حیوان به معنای نقض حقوق آن نیست و برای آن حقوقی در نظر گرفته شده است و به این حقوق در روایات متعددی از پیامبر اکرم (ص) و امامان (ع) اشاره شده است. با عنایت به این روایات درمی یابیم که اذیت و آزار سگ ها منع شده و گناهی بسیار بزرگ است و مرتکب چنین اشتباهی باید در قیامت پاسخگو باشد و برای آزار و اذیتی که به حیوان رسانده است، مجازات می شود همچنین به اطعام و سیراب کردن سگ ها نیز اشاره شده است. تا جایی که گوستاو لوبون در کتاب تمدن اسلام و غرب چنین بیان داشته است: «در بلاد اسلامی جمعیت حمایت از حیوانات لازم نیست و این قطعه از دنیا را می توان بهشت حیوانات دانست. مسلمین حقوق سگ، گربه و طیور را رعایت می کنند ... مسلمین در این باره به گونه ای هستند که باید ما اروپاییان خیلی چیزها از آنها بیاموزیم.» در ادامه به برخی از این روایات پرداخته شده است.

۱- روایت شده از رسول خدا (ص) که آن حضرت فرمود: در شب معراج، بر آتش دوزخ اطلاع یافتیم. در آنجا دیدم زنی عذاب می شود. درباره او پرسیدم. گفته شد: سبب کیفر دیدن او این است که او گربه ای را بسته و به او آب و غذا نداده و نگذاشته روی زمین چیزی پیدا کند و بخورد تا اینکه مرده است. بدین سبب خدا او را کیفر می دهد؛ و بر بهشت اطلاع یافتیم. در آنجا زنی زناکار را دیدم. درباره او پرسیدم. گفته شد: سبب پاداش وی این

است که روزی گذرش به سگی افتاد که از شدت تشنگی زبانش بیرون افتاده بود. وی لباس خود را در چاه فروبرد، آب آن را در گلولی سگ فشرد تا سیراب شد. بدین سبب خدا او را بخشید. (طوسی، ۱۳۸۷ق، ص ۴۷)

۲- همچنین پیامبر اکرم (ص) از اسیر نمودن و در بند کردن این حیوان بر حذر می‌داشت و فرمود:

هیچ خانواده‌ای نیست که سگی را ببندد و نگهدارد [اسیر نماید]، مگر آن که هر روز از عمل ایشان، قیراطی (مقداری) کم شود، به جز سگِ موزی، سگِ شکاری، سگِ حافظِ زراعت یا حافظِ گوسفند [و در روایت دیگر] و سگِ نگهبانِ خانه. (بخاری، ۲۵۶ق، ص ۶۷)

۳- روزی امام حسن مجتبی (ع) در یکی از باغ‌های شهر مدینه قدم می‌زد، که ناگاه چشمش به یک غلام سیاه چهره افتاد که نانی در دست دارد و یک لقمه خودش می‌خورد و یک لقمه هم به سگی که کنارش بود می‌داد تا آنکه نان تمام شد. حضرت با دیدن چنین صحنه‌ای به غلام خطاب کرد و فرمود: چرا نان را به سگ دادی و مقداری از آن را برای خود ذخیره نکردی؟ غلام به حضرت پاسخ داد: زیرا چشم‌های من از چشم‌های ملتسمانه سگ خجالت کشید و من حیا کردم از اینکه من نان بخورم و آن سگ گرسنه بماند.

امام حسن (ع) فرمود: ارباب تو کیست؟

پاسخ گفت: مولای من ابان بن عثمان است.

حضرت فرمود: این باغ مال چه کسی است؟

غلام جواب داد: این باغ مال ارباب و مولایم می‌باشد.

پس از آن حضرت اظهار داشت: تو را به خدا سوگند می‌دهم که از جایت برنخیزی تا من باز گردم.

سپس حضرت حرکت نمود و به سمت ارباب غلام رفت و ضمن گفتگوهایی با ابان بن عثمان، غلام و همچنین باغ را از او خریداری نمود و سپس به جانب غلام بازگشت و به او فرمود: ای غلام! من تو را از مولایت خریدم.

پس ناگاه غلام از جای خود برخاست و محترمانه ایستاد سپس حضرت در ادامه سخنان خود اظهار نمود: این باغ را هم خریداری کردم و هم اکنون تو را در راه خداوند متعال آزاد نموده و این باغ را نیز به تو بخشیدم. (ابن سعد، ۱۴۱۶ق، ص ۱۴۸)

شایان توجه است که وقتی می‌گوییم در دین اسلام سگ به‌عنوان یک حیوان حقوقی دارد؛ از طرفی برای انسانها نیز باید تکالیفی قائل شویم؛ تکالیفی که نه تنها بخشی از وظایف دینی ما بلکه وظایف انسانی ما هستند. رعایت حقوق سگ و انجام تکالیف انسان به‌معنای این نیست که سگ را مونس و همدم خود قرار دهیم و از آن به‌عنوان حیوان زینتی و خانگی با استفاده نامعقول بهره ببریم بلکه به این معنا است که آن را مورد اذیت و آزار قرار ندهیم، به آن آب و غذا دهیم و شرایط زیستی مناسبی برای آن فراهم کنیم.

۲-۳-۶ نگهداری سگ در خانه از منظر اسلام

در اسلام نگهداری از سگ در دو شیوه‌ی مختلف مورد توجه قرار گرفته است که این دو شیوه عبارت‌اند از؛ الف) نگهداری سگ در خانه به منظور استفاده عقلایی و بهره‌برداری از منافع آن است. در این نوع نگهداری، سگ برای نگهداری، شکار، عملیات امداد و نجات، کشف مواد مخدر و منفجره و... مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این موارد اسلام برای رفاه و آسایش انسان، این نوع نگهداری را مکروه و ناپسند نمی‌داند و از منظر عقل نیز فاقد اشکال است. البته این به‌معنای عدم نجاست این نوع سگ‌ها نیست.

«قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ (عليه السلام): لَا خَيْرَ فِي الْكَلْبِ إِلَّا كَلْبُ الصَّيْدِ أَوْ كَلْبُ مَاشِيَةٍ». (مجلسی، ۱۳۸۹ق، ص ۵۲)

امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمودند: خیری در نگهداری سگ نیست، به جز سگ شکاری و سگ گله.

ب) نگهداری سگ در خانه نه برای استفاده عقلایی از منافع آن، بلکه برای سرگرمی و خوشگذرانی است. از منظر اسلام، این نوع سرگرمی بی فایده هیچ منفعتی برای انسان ندارد و انسان را از یاد خدا، حضور در اجتماع، یاری هم‌نوعان و انجام کارهای مفید بازمی‌دارد و در روایات نیز امری ناپسند دانسته شده است.

برای درک بهتر این مسئله در ادامه به برخی از این روایات پرداخته می‌شود؛

۱- «وَقَالَ الصَّادِقُ (عليه السلام): لَا تُصَلِّ فِي دَارٍ فِيهَا كَلْبٌ إِلَّا أَنْ يَكُونَ كَلْبَ صَيْدٍ، وَ أُغْلِقْتَ دُونَهُ بَابًا، فَلَا بَأْسَ، وَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَا تَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَ لَا بَيْتًا فِيهِ تَمَائِيلٌ وَ لَا بَيْتًا فِيهِ بَوْلٌ مَجْمُوعٌ فِي آنِيَةٍ». (ابن بابویه، ۱۳۹۰ق، ص ۲۴۰)

امام صادق (ع) فرمود: نماز مگذار در خانه‌ای که در آن سگ است مگر اینکه سگ صید باشد، و دربی به رویش بسته شود، در این صورت اشکالی ندارد.

۲- «عَنْ زُرَّارَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) قَالَ: مَا مِنْ أَحَدٍ يَتَّخِذُ كَلْبًا إِلَّا نَقَصَ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِنْ عَمَلِ صَاحِبِهِ قِيرَاطٌ». (مجلسی پیشین، ص ۵۱)

زراره از امام صادق (ع) نقل می‌کند: کسی سگی را نگهداری نمی‌کند مگر اینکه هر روز از عمل او کاسته می‌شود.

۳- در جای دیگر امام حسین (ع) طی نامه‌ای معاویه را توبیخ کرده و چنین می‌نویسد: «آیا تو آن کس نیستی که... پسر بچه‌ای را که شراب می‌خورد و سگ بازی می‌کند به امارت می‌رسانی!» (ابن قتیبه، ۱۴۱۰ق، صص ۲۰۳ و ۲۰۴)

فصل سوم

بررسی جرم شناختی نگهداری سگ و سگ گردانی

۳-۱ عوامل ایجاد پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی

پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی به مثابه یک عمل انسانی، معلول عللی است که می‌بایست ریشه‌های آن را در ویژگی‌های جسمانی، شخصیت روانی و محیط زندگی افراد جستجو کرد. نیک است بدانیم مطالعه عوامل ایجاد پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی، امری نسبی و با لحاظ شرایط عینی جامعه صورت می‌پذیرد. امید است با شناخت این عوامل و تعیین اثرات هر یک از اینها، رهنمودهای مناسب و مؤثری در جهت جلوگیری از ارتکاب این پدیده مذموم و قبیح ارائه گردد.

۳-۱-۱ عوامل جسمی و فردی

عوامل فردی به مجموعه عواملی که در ارتباط با ویژگی‌ها و خصوصیات جسمی و روانی انسان می‌باشد؛ اطلاق می‌گردد. کین برگ عوامل فردی را مجموعه‌ای از تمایلات واکنشی می‌داند که در لحظه مشخص به صورت واقعی وجود دارد. این تمایلات ممکن است ارثی و یا اکتسابی باشد. بنابراین می‌توان گفت که شخصیت افراد از دو گروه صفات تشکیل می‌گردد؛ اول مجموعه خصوصیات و ویژگی‌های موروثی که در زمان تولد در فرد وجود دارد و به آن خصوصیات مادرزادی یا غریزی و نظری می‌گویند مانند جنس، سن، خصوصیات انتقالی از والدین و اجداد. دوم صفاتی که فرد بعد از تولد در جریان زندگی و در اثر برخورد با محیط، به دست می‌آورد. مانند رشد جسمی، احساسات، تمایلات ناشی از بلوغ که غیرارادی می‌باشند و الکلیسم و اعتیاد که نسبت به گروه اول، ارادی محسوب می‌شوند. (نجفی توانا، ۱۳۹۰، ص ۱۷۳)

در ادامه محقق به بررسی هر یک از این عوامل نسبت به پدیده موردبحث می‌پردازد.

۳-۱-۱-۱ اتوارث و اثرات آن

ذیل عنوان پیش رو، محقق بر آن است که تأثیر وراثت بر رفتار مرتکب پدیده موردبحث را موردبررسی قرار دهد.

می‌دانیم که اعتقاد به توارث قدمتی به اندازه عمر انسان دارد و در رابطه با تأثیر وراثت بر رفتار جنایی، اندیشمندان نظرات مختلفی بیان نموده‌اند. گروهی معتقدند که وراثت اثر مستقیم داشته و باعث می‌شود فرد با آن‌چنان خصوصیات جسمانی، روانی و اخلاقی متولد شود که قدرت هماهنگی و انطباق با زندگی اجتماع را نداشته باشد. دسته دیگر بر این عقیده‌اند که وراثت اثر غیرمستقیم داشته و با ایجاد زمینه‌های مختلف از جمله عدم تعادل جسمانی و روانی، ارتکاب جرم را تسهیل می‌نماید. (همان، ص ۱۵۳)

از دانشمندان سزار لمبرزو، معتقد به وجود جانیان مادرزادی فاقد اراده آزاد و روح آدمی بود. به اعتقاد وی، وراثت سهم قاطعی در تبهکاری دارد و تبهکاری و تمایلات به آن، میراث تحمیلی و نامیمونی است که به هنگام تولد نسل به نسل منتقل می‌شوند. (کامل و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۱۳)

با توجه به آنچه گفته شد؛ عقیده محقق بر آن است که امروزه جبر توارث، مردود تلقی می‌شود و انسان دارای قوه اختیار است. لذا در پدیده قبیح نگهداری سگ و سگ گردانی، بررسی توارث و اثرات آن در رفتار ارتكابی صاحب و یا گرداننده سگ صحیح به نظر نمی‌رسد و پرداختن به دیگر عوامل صحیح‌تر است. به عنوان مثال نمی‌توان گفت اقدام به نگهداری از سگ و سگ گردانی ناشی از جبر توارثی است که از نسل‌های قبل به صاحب و یا گرداننده سگ، منتقل شده است بلکه صاحب و یا گرداننده سگ دارای قوه اختیاری است که اراده آزاد وی به این اقدام تعلق گرفته است و چه‌بسا با حصول اراده راسخ، از این اقدام خودداری کند.

۳-۱-۱-۲ تأثیر جنس و سن

می‌دانیم که جنس نقش مهمی در رفتارهای انسان دارد. گرچه سابقاً پدیده موردبحث در بین مردان و به جهت استفاده عقلایی از آن از قبیل نگهداری و شکار مرسوم بوده اما در طول سال‌های اخیر، این پدیده جای خود را در بین خانم‌ها نیز باز کرده است. خانم‌ها، وفاداری سگ را علت اصلی و اولویت در نگهداری از آن می‌دانند. به عقیده ایشان، سگ همدم روزهای تنهایی‌شان است و با نگهداری از آن، افسردگی‌شان درمان می‌شود و از هر دارویی، شفا بخش‌تر است. این باور در بین خانم‌های صاحب سگ آن‌چنان رشد کرده است که اغلب قریب به اتفاق، سگ بازی را جایگزین فرزندآوری کرده‌اند. در اغلب مردان نیز استفاده عقلایی از این حیوان، جای خود را به استفاده غیر عقلایی و به‌عنوان حیوان خانگی داده است.

گرچه هیچ سنی مباین با ارتکاب پدیده موردبحث نبوده و امکان اقدام به این پدیده، در تمام ادوار زندگی افراد وجود دارد اما در کشور ما، ایران، مشاهدات عینی و مطالعات میدانی پدیده مورد بحث و نیز گستردگی هرچه تمام آن در طول سال‌های گذشته بیان می‌دارد که اقدام به این پدیده به‌عنوان صاحب و یا گرداننده سگ، تا پنج یا شش سالگی اتفاق نمی‌افتد. از سنین شش سالگی به علت‌هایی از قبیل تماس فرد با محیط خارج از خانه و تأثیر پذیرفتن از محیط، کاهش جمعیت درونی خانواده‌ها و ارتباط با خویشاوندان، گستردگی پدیده موردبحث در رسانه‌ها و فضای مجازی، رشد تدریجی تمایل به این معضل اجتماعی اتفاق می‌افتد و در سنین جوانی این معضل به حد اعلی خود می‌رسد و برای این جوانان به‌عنوان یک تفریح به شمار می‌رود. جوان امروز، تمایل دارد که حس تملک و سرپرستی خودش را بر دیگری بروز دهد و احساس مدنی تربیت کردنش را اغنا کند اما شرایطی از قبیل بالا رفتن سن ازدواج، وضعیت اقتصادی نابسامان، کاهش امکان فرزندآوری در زوجین و تبدیل ساختار خانواده ایرانی از سنتی به مدرنیته، به‌نوعی این تمایل وی را سرکوب می‌کنند و از این‌رو، نگهداری از

حیوانی مثل سگ مورد اقبال جوانان قرار می‌گیرد. از سوی دیگر، گروه‌هایی از جوانان با تلاش و کوشش درصدد ابراز تفاوت‌های خود با دیگران هستند و به همین منظور به نگهداری از حیوانات علی‌الخصوص سگ، مبادرت می‌ورزند. اما قضیه به اینجا ختم نمی‌شود! جوان امروز از نقد و رصد شدن در ارتباطات اجتماعی و خانوادگی، اکراه می‌ورزد و از همین رو به نگهداری از سگ به‌عنوان جایگزین ارتباطات اجتماعی رو می‌آورد.

در سنین بالاتر نیز به علت‌هایی از قبیل کم شدن فعالیت‌های اجتماعی، جستجوی آرامش و کاهش نیروی جسمی، نیاز به یک همدم بدون توقع احساس می‌شود و امروزه جایگزینی حیوان علی‌الخصوص سگ به‌جای انسان با تأکید بر وفاداری آن، به وفور صورت می‌گیرد و حامیان نگهداری از حیوانات به سالمندانی که مجبور به تحمل تنهایی‌اند؛ نگهداری از حیوانات خانگی مثل سگ را پیشنهاد می‌دهند و در تأیید پیشنهاد خود به وفاداری و حرف‌شنوی سگ و نیز درمان افسردگی توسط آن اشاره می‌کنند.

۳-۱-۲ عوامل روحی و روانی

امروزه بر همه‌کس مسلم است که اختلالات روانی و بیماری‌های مغزی، در حالات روحی و اخلاقی و کنش‌ها و واکنش‌های افراد در زندگی اجتماعی نقش مهمی ایفا می‌نماید. اصولاً شخصیت هر فرد ناشی از روان و کیفیت شکل‌گیری و نحوه پرورش آن می‌باشد. رفتار هر انسان تابع شخصیت اوست؛ این شخصیت خود متأثر از عوامل مختلف چون توارث، چگونگی گذر از مراحل رشد روانی، انتقال بیماری‌های والدین، تربیت و پرورش خانوادگی، مدرسه و محیط اجتماعی می‌باشد. (نجفی توانا پیشین، ص ۲۰۴)

وان لر در این زمینه می‌گوید: «تأثیرات روحی که متضمن اختلالات روانی است، شخصیت بیمار را تحت تأثیر قرار داده و رفتار او را به‌وضوح مختل می‌نماید.» (داستان، ۱۳۸۹، ص ۷)

باین‌حال محقق بر این عقیده است که؛ نقش عوامل روانی، در حدی که بعضی از متخصصین رشته روانشناسی قائل‌اند؛ موردقبول نیست. چراکه اکثر مرتکبین جرائم و انحراف‌های اجتماعی، مانند بقیه افراد اجتماع هستند. با این اوصاف باید نتیجه گرفت که هر صاحب و یا گرداننده سگ، بیمار روانی نیست و هر بیمار روانی هم صاحب و یا گرداننده سگ نیست.

با عنایت به مطالب مذکور، محقق بر آن است که به نقش عوامل اجتماعی در کیفیت ایجاد و شکل‌گیری عوامل روانی و تأثیرات آن بر افراد صاحب و یا گرداننده سگ؛ بپردازد. در این رابطه سه حالت را می‌توان متصور شد.

۱= حالتی که عوامل مستعد کننده فردی و روانی در شخص موجود است و شرایط محیطی و اجتماعی نیز زمینه بزهکاری را تقویت می‌نماید. در این حالت معمولاً سد مقاومت شخص در هم شکسته و به سوی بزهکاری کشیده می‌شود. برای فهم بیشتر این حالت، محقق به ذکر مثالی می‌پردازد: شما فردی را تصور کنید که مبتلا به بیماری افسردگی است و افسردگی در این شخص به‌عنوان عامل مستعد کننده روانی، تلقی می‌شود. چنین فردی در شرایط محیطی و اجتماعی نامناسبی از قبیل؛ ضعف جامعه در فراهم کردن سرگرمی، احساس تنهایی، کاهش اعضای درونی خانواده، کاهش ارتباط با خویشاوندان و همسایگان و وجود تفکر غرب‌زدگی، زندگی می‌کند. در این حالت سد مقاومت وی شکسته می‌شود و به نگهداری حیوان خانگی مثل سگ برای پر کردن خلأ تنهایی و درمان افسردگی خود روی می‌آورد. نیک است بدانیم در سال‌های اخیر، یکی از بیشترین حالت‌های روی آوردن به نگهداری از حیوانات خانگی در بین افراد مختلف جامعه، همین حالت بوده است.

۲- حالت دوم زمانی است که علیرغم فشار عوامل روانی و اختلالات خلقی و روحی، آستانه مقاومت شخص به دلیل مناسب بودن شرایط و عدم وجود زمینه‌های منفی اجتماعی ارتقاء یافته و در نتیجه فرد به حالت سازگاری باقی مانده و قدرت تطابق او با معیارهای اجتماعی تقویت می‌گردد. به عبارت دیگر عوامل منفی روحی و روانی به وسیله عوامل اجتماعی نه تنها تقویت نمی‌شود بلکه خنثی می‌گردد. برای فهم بیشتر این حالت نیز محقق به ذکر مثالی می‌پردازد: شما فردی را تصور کنید که از بیماری افسردگی رنج می‌برد و افسردگی در وی به عنوان عامل منفی روحی و روانی شناخته می‌شود. چنین فردی در خانواده‌ای زندگی می‌کند که بین اعضای خانواده روابط اجتماعی مستحکمی وجود دارد و اعضای خانواده به روابط حسنه با یکدیگر اهمیت می‌دهند. همچنین این فرد در جامعه‌ای زندگی می‌کند که سرگرمی‌های مناسبی برای پر کردن اوقات فراغت افراد جامعه، فراهم شده است و جامعه، افراد را به سمتی سوق می‌دهد تا خلاء تنهایی خود را با روابط نیک با دیگر افراد جامعه پر کنند. در این جامعه تجمل‌گرایی و فخرفروشی از طریق نگهداری حیوانی زبان‌بسته، پدیده‌ای ناهنجار محسوب می‌شود و منزلت اجتماعی انسان از طریق روابط وی با دیگر اعضای اجتماع سیر صعودی دارد. اینها همه شرایط مناسب اجتماعی تلقی می‌شوند و در نتیجه مقاومت چنین فردی در این شرایط، ارتقاء یافته و قدرت تطابق وی با معیارهای اجتماعی تقویت می‌شود لذا عامل منفی افسردگی سبب روی آوردن این فرد به نگهداری از سگ و حتی سگ گردانی نمی‌شود.

۳- در حالت دیگر، عوامل منفی و اختلالات روانی موجود است ولی به اندازه کافی قدرت هدایت شخص را به سوی بزهکاری ندارد. عوامل منفی اجتماعی نیز به حدی قوی نیست که خود علت بزهکاری گردد و یا بتواند به عوامل روانی اضافه شده و شخص به طرف ارتکاب جرم رهنمون شود. در این حالت شخص حالت سازگاری و هماهنگی خود را با محیط حفظ می‌نماید. در مثال این حالت نیز شما همان فرد افسرده‌ای را در نظر بگیرید که اگرچه تعداد اعضای خانواده وی کم است اما وی با دیگر اعضای جامعه ارتباط دارد و خلاء تنهایی‌اش را از این طریق پر می‌کند و اگرچه در جامعه‌ای زندگی می‌کند که در آن چشم‌وهم‌چشمی وجود دارد اما به سبب تربیتش تحت تأثیر قرار نمی‌گیرد. در این حالت، چنین فردی در کمتر مواردی به نگهداری از سگ و سگ گردانی اقدام می‌کند زیرا این عوامل منفی (تعداد کم اعضای خانواده و چشم‌وهم‌چشمی) به حدی قوی نیستند که علت اقدام وی به این پدیده شوند.

۳-۱-۲-۱ بررسی سلامت روان صاحبان سگ‌های خانگی

ذیل عنوان مذکور، محقق بر آن است که وضعیت سلامت روان صاحبان حیوانات خانگی مثل سگ را بررسی کند.

برخی محققان در مطالعه خود در یافتند که سلامت روان، قدرت سازگاری و تطابق فرد با محیط اجتماعی و اطرافیان و سلامت فکری است. در مطالعات گذشته، بین نگهداری از حیوان خانگی مثل سگ و سلامت روان رابطه مثبتی به دست نیامده است. با این حال، نتایج تحقیقات گذشته مؤید این است که افرادی که از حیوانات خانگی مثل سگ نگهداری می‌کنند؛ با مشکلات عاطفی شدید مثل از دست دادن یک عزیز راحت‌تر می‌توانند کنار آیند. ایشان در مطالعه‌ای توصیفی، تعداد ۵۰۰ نفر از بین صاحبان حیوانات خانگی که طی دوره‌ای سه ساله به مراکز دامپزشکی تهران مراجعه کرده بودند و صاحبان و کارکنان مراکز دامپروری انتخاب کردند و با

استفاده از پرسشنامه سلامت روان عمومی که دارای چهار مقیاس علائم افسردگی، اضطراب، جسمانی و اختلال در عملکرد اجتماعی است؛ ایشان را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های به دست آمده از جمعیت شناختی این مطالعه نشان داد که صاحبان سگ پرخاشگری بالاتری دارند و ناکارآمدی اجتماعی در میان صاحبان و نگه‌دارندگان سگ و گربه در مقایسه با سایر مشاغل نسبت به حد طبیعی بیشتر است و این افراد در مقایسه با سایر مشاغل از نظر سازش‌پذیری رتبه پایین‌تری دارند و همچنین از نظر روان رنجوری، رتبه بالاتری کسب کردند. این یافته‌ها نشان می‌دهند که نگهداری حیوانات خانگی مثل سگ نه تنها بر سلامت روانی و جسمانی افراد تأثیر مثبتی ندارد بلکه در برخی مواقع نیز می‌تواند از نظر سلامت روان، مشکلاتی برای افراد ایجاد کند. البته باید به این مهم اشاره کرد که یافته‌های مطالعه توصیفی مورد بحث با بعضی از یافته‌های خارج از ایران ناهمسو است. از دلایل ناهمسوئی یافته‌ها می‌توان به تفاوت‌های فرهنگی، اجتماعی، سبک زندگی متفاوت و دستورات دینی در بین مردم ایران اشاره نمود. شایان توجه است که مهمترین دستاورد دکتر حمید چوبینه و همکاران در این مطالعه توصیفی چنین است؛ در ایران نگهداری حیوان خانگی مثل سگ با افزایش سلامت روانی همراه نیست و حتی این اقدام می‌تواند سلامت روان افراد را کاهش دهد. (چوبینه و همکاران، ۱۳۹۲، صص ۴-۸)

۳-۲-۱-۲ علت‌های روان‌شناختی نگهداری سگ

الف) پر کردن خلاء تنهایی

یکی از علت‌های روان‌شناختی نگهداری سگ، پر کردن خلاء تنهایی است. در کشورهای دیگر این علت به‌عنوان یکی از علت‌های مهم نگهداری از سگ‌ها محسوب می‌شود اما در ایران، به نظر نمی‌رسد که پر کردن خلاء تنهایی از علت‌های مهم نگهداری از این حیوان باشد. محقق در تأیید این سخن، چنین می‌گوید که؛ استقبال از نگهداری حیوانات خانگی مثل سگ، در بین جوانان ایرانی بیشتر است و این اقدام جوانان به یک پز اجتماعی می‌ماند که جوانان ایرانی از این طریق به دنبال کسب اعتبار و منزلت اجتماعی و اثبات وجود خود هستند.

ب) میل به دوست داشته شدن

در اجتماع فعلی کشور ما، دوست داشته شدن کمتر از قبل برآورده می‌شود و درواقع حلقه مفقوده ارتباطات اجتماعی است. زمانی که یک نفر از سگی نگهداری می‌کند و این موجود زنده به پاس نگهداری که از او می‌کند، به فرد عشق می‌ورزد و به زبان خودش از وی تشکر می‌کند؛ میل به دوست داشته شدن در فرد ارضا می‌شود.

ج) تسکین اختلالات و مشکلاتی از قبیل افسردگی و اضطراب

به نقل از گروه روانشناسی ذهن آرا: «مراقبت از یک حیوان خانگی می‌تواند نقش مهمی در کاهش علائم افسردگی، اضطراب و استرس داشته باشد. به سبب آنکه نگهداری از یک حیوان خانگی مثل سگ می‌تواند سبک زندگی فرد را تغییر دهد. به عنوان مثال بردن سگ برای پیاده‌روی و جست‌وخیز باعث افزایش میزان تحرک صاحب و یا گرداننده سگ می‌شود و سگ با زبان بدن و حتی تن صدایش، رفیق روزهای تنهایی است و به صاحب و یا گرداننده خود به آشنایی با افراد جدید کمک می‌کند و باعث ایجاد اعتمادبه‌نفس در فرد مضطرب می‌شود.» (قابل دسترس در <http://www.zehnaraclinic.com>)

۳-۱-۳ عوامل اجتماعی یا بیرونی و اثرات محیط

در سال‌های اخیر، نقش عوامل اجتماعی در بروز رفتارهای نابهنجار، انحرافات و بزهکاری بیش‌ازپیش مورد توجه قرار گرفته است. در نوشتار پیش رو، محقق بررسی عوامل اجتماعی و محیطی مؤثر در پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی را از محیط خانوادگی شروع و سپس به تحلیل دیگر عوامل می‌پردازد.

۳-۱-۳-۱ محیط خانوادگی

خانواده اولین و کوچک‌ترین واحد اجتماعی، مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده روش زندگی اجتماعی و طرز تفکر، برقرارکننده روابط اجتماعی و برآورنده مهم‌ترین خواسته‌های حیاتی انسان است به‌طوری‌که اساس و شالوده رفتار، منش و عادات انسان عموماً در محیط خانواده شکل می‌گیرد و شرایط حاکم بر خانواده تأثیر انکارناپذیری در آینده اعضای آن خواهد داشت. (عباس زاده و همکاران، ۱۳۹۵، صص ۴ و ۵)

به عقیده برخی محققین: «اثرات سال‌های عمر بر روی تکوین و تحول آتی شخصیت افراد، بسیار بدیهی بوده و اگر خانواده به وظایف تربیتی عمل نموده و روابط بین والدین و فرزند طبیعی باشد و جو عاطفی دوستی و محبت بر آن حاکم گردد و نیازهای طبیعی تأمین شود؛ طفل به آسانی جامعه‌پذیر شده و در محیط خانوادگی و خارج از آن رفتارهای طبیعی و متعادل خواهد داشت اما اگر شرایط غیر این باشد، یعنی خانواده از نظر مالی و تربیتی دچار نقصان بوده و طفل از کمبود شدید عاطفی رنج ببرد یا والدین از هم جدا شده باشند؛ تبعاً نتایج ضرر بار آن دیر یا زود در هنجار طفل مشاهده خواهد شد. خانواده نقش تعیین‌کننده و قاطعی در انگیزه شناسی بزهکاری جوانان ایفا می‌نماید و اساساً منش و رفتارهای بزهکار در مقابل جامعه تا حد زیادی با توجه به ویژگی‌های محیط خانوادگی او رقم خورده است» (Degreeff, 1957, p228)

در پدیده نابهنجار و قبیح نگهداری سگ و سگ گردانی نیز محیط خانوادگی به‌عنوان یکی از عوامل اجتماعی ایجاد آن، به شمار می‌رود. از همین رو، در ادامه محقق به بررسی نقش محیط خانوادگی در خصوص این پدیده می‌پردازد.

الف) عدم استحکام ارتباطات خانوادگی

اولین و مهم‌ترین نکته‌ای که در خصوص نقش این نهاد در ایجاد پدیده مورد بحث، مورد توجه قرار می‌گیرد؛ این است که در حال حاضر ارتباطات خانوادگی بین اعضای خانواده و خانواده‌های مختلف مثل گذشته مستحکم نیست و اعضای خانواده و نیز خانواده‌ها از یکدیگر دور شده‌اند. به همین سبب، روابط خانوادگی دچار گسست و ضعف شده و صمیمیت و روابط عاطفی بین ایشان رنگ باخته است و گاهی می‌بینیم که در خانواده‌هایی این چنین، برخی از اعضای آن به افسردگی، انزوا و خلاء عاطفی دچار می‌شوند. از همین رو، عدم استحکام روابط خانوادگی و ایجاد خلاء عاطفی در بین آنها می‌تواند عضو یا اعضای از خانواده را به سمت نگهداری از حیوان خانگی مثل سگ سوق دهد و فرهنگ همزیستی با حیوانی مثل سگ در حریم خانواده وارد شود.

به‌عنوان مثال می‌توان به خانواده‌ای اشاره نمود که پدر و مادر به فعالیت‌های روزمره و مهم خود مشغول‌اند و ارتباطات کلامی بین اعضای خانواده روزبه‌روز در حال کاهش است و فرزندان خانواده نیز ارتباطات اجتماعی مؤثری ندارند و همین امر سبب ایجاد خلاء عاطفی در بین آنها می‌شود. در این شرایط، ممکن عضو یا اعضای این خانواده به نگهداری از سگ به‌عنوان حیوان خانگی و به‌مثابه دوست و همدم تمایل داشته باشند.

ب) منفعل بودن یا بی تفاوتی در تربیت فرزندان خانواده

اصولاً منفعل بودن یا بی تفاوتی نسبت به اشتباهات و عیوب رفتاری، فرزند را فردی خودمحور، خودرأی، خودخواه و خودش را آورده و موجب سلب قدرت مقاومت و برخورد با معضلات و سختی‌های زندگی می‌شود و فرزند به علت توجه بیش از حد والدین، مرز بین عمل پسندیده از ناپسند را نمی‌شناسد. در حال حاضر، این سویه تربیتی در بین برخی از خانواده‌ها و والدین رواج یافته است و ایشان در مقابل خواسته‌های فرزند خود سر تعظیم فرود می‌آورند. (دلآوری پورپاریزی و صفورایی پاریزی، ۱۳۸۹، صص ۹-۱۱)

در این رابطه شاید لازم باشد که به نمونه‌ای از این حالت به عنوان شاهد اشاره نماییم.

محقق در جریان نگارش این پژوهش و از طریق گزارش میدانی از خانواده‌های صاحب سگ خانگی، با خانواده‌ای مواجه شد که فرزند ۱۴ ساله این خانواده به نگهداری از سگ و گرداندن آن می‌پرداخت. علت را از مادر وی جویا شد و ایشان قائل به این نظر بودند که با توجه به اینکه فرزندشان به این عمل، تمایل دارد و ایشان نیز به خواسته فرزند خود احترام می‌گذارند و بر این باورند که فرزندشان مطلقاً تفاوت بین خوب و بد را متوجه می‌شود؛ با این عمل وی مخالفت نکرده و شرایط را برای خواسته‌اش فراهم کرده‌اند.

لذا در حال حاضر، منفعل بودن یا بی تفاوتی در تربیت فرزندان خانواده می‌تواند به عنوان یکی از عوامل اجتماعی ایجاد پدیده مورد بحث به شمار آید.

ج) عدم تمایل به فرزند آوری

امروزه با کاهش تمایل زوج‌ها به فرزند آوری و سقوط زادوولد مواجهیم و عدم تمایل به فرزند آوری مانند یک بیماری مسری در بین جوانان، در حال شیوع است. این روند، اعضای خانواده را به این سمت سوق می‌دهد که حیوان خانگی مثل سگ را جایگزین فرزند کنند و احساسات و هیجانات خود را این چنین سرکوب نمایند. از سوی دیگر، برخی از خانواده‌ها نیز به انتخاب همبازی از جنس حیوانات برای سرگرمی تک فرزند خود روی می‌آورند تا حیوان کارکرد اسباب بازی را برای فرزند ایفا کند.

۳-۱-۲-۳ عوامل اقتصادی

شکاف طبقاتی یا توزیع ناعادلانه ثروت، عامل اقتصادی ایجاد پدیده مورد بحث است.

در کشور ما، به سان اکثر کشورهای دیگر بهبود وضعیت اقتصادی، شامل همه آحاد جامعه نشده و فقط قشر خاصی را دربر گرفته است. از همین رو، بین مردم شکاف طبقاتی به وجود آمده است. در سال‌های گذشته، عمدتاً نگهداری از حیوان خانگی مثل سگ ذائقه طبقات بالای جامعه ایرانی محسوب می‌شد و در بین طبقات متوسط و پایین جامعه با موارد بسیار کمی از این پدیده مواجه بودیم و این طبقات به این پدیده علاقه زیادی نداشتند. اما در حال حاضر، گویی نگهداری از حیوان خانگی مثل سگ به عنوان نشانه‌ای از تجمل گرایی و متمایز کردن خود از دیگر قشرها است. درواقع برخی از مردم جامعه با نگهداری از این حیوان چهارپا، قدمی در جهت متمایز کردن خود از دیگر قشرها برمی‌دارند و پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی می‌تواند کارکرد تمایز بخشی را بین طبقات مختلف اجتماعی ایفا کند. در این موارد دارنده سگ با هدف نمایش زندگی و دارایی خود، از این پدیده به عنوان ابزاری برای تفاخر و فخر فروشی استفاده می‌کند.

۳-۱-۳ عوامل فرهنگی

فرهنگ در روش و شیوه رفتارهای انسانی و روابط و تعاملات افراد با یکدیگر، نقش والایی ایفا می‌کند. امروزه با گسترش روند جهانی‌شدن عرصه فرهنگ، احیاء اصالت فرهنگی یکی از سیاست‌های فرهنگی جوامع در مقابل جهانی‌شدن فرهنگ است و جوامع می‌کوشند که فرهنگ اصیل و بومی خود را حفظ کنند. در ایران نیز جهانی‌شدن فرهنگ نوعی سردرگمی و افتراق فرهنگی بین نسل‌ها را به وجود آورده است؛ نسل گذشته به ارزش‌های سنتی و نسل جوان امروز نیز به فرهنگ رسانه‌ای بالأخص مجازی، ماهواره‌ای و رایانه‌ای تعلق فرهنگی دارند. از این‌رو، انتقال پیام‌های تربیتی بین نسل‌ها با مشکل مواجه شده است و نسل جوان از میان الگوهای رسانه‌ای، به‌صورت ترجیحی پیام‌های تربیتی دریافت می‌کنند و همین موضوع موجب تضاد فرهنگی با الگوهای سنتی و اخلاق در جامعه ما گردیده است. چراکه تأثیرپذیری از جنبه‌های منفی یک فرهنگ، به‌جای هدایت افراد به سوی تقوای عملی و تعالی فکری؛ آنها را به‌طرف بی‌تفاوتی عاطفی نسبت به اعضای خانواده، پیروی از نفس اماره، بی‌علاقگی به شئون و کرامات انسانی و دنباله‌روی از انحرافات و کج‌روی‌ها سوق می‌دهد. بایبوردی و کریمیان، ۱۳۹۳، صص ۲۲-۲۵)

به طور مثال، در سال‌های اخیر پدیده نگهداری سگ و سگ‌گردانی به‌عنوان یکی از جنبه‌های منفی فرهنگ غرب، در کشور ما رواج یافته است. همزیستی با سگ به‌صورت تب‌مرگباری جهان به‌ویژه کشورهای غربی را درنور دیده و این آفت در روابط مردم و علایق خانوادگی‌شان، اثرات منفی به‌جا گذاشته است. چنین شیوه زندگی (فرهنگ همزیستی با سگ) دوری از اصول اخلاقی و مذهبی را به دنبال دارد و موجب سستی فضائل اخلاقی و تزلزل اعتقادات مذهبی خواهد شد.

در کشورهایی از قبیل ژاپن، نروژ و آلمان علیرغم امکانات رفاهی مناسب، بالا بودن سطح زندگی مردم و تأمین نیازهای اولیه انسان؛ همزیستی و هم‌بستر شدن با سگ به‌عنوان نوعی انحراف رفتاری نگران‌کننده است لذا به نظر می‌رسد علت اصلی این انحراف رفتاری را باید در مؤلفه‌های فرهنگی، سستی روابط خانوادگی و تزلزل اخلاقیات این جوامع جستجو نمود. نیک است بدانیم صاحبان این کشورها و کشورهای غربی برای تسلط هرچه بیشتر روی مردم کشورهای دیگر مثل ایران، قبل از هر چیزی نیاز به اسارت فرهنگی و بردگی فکری آنان دارند و این اسارت فرهنگی و بردگی فکری را تا جایی پیش می‌برند که به ظهور پدیده مد و مدگرایی در بین مردم منجر شده و به سقوط رشد فکری مردم منتهی می‌شود. در خصوص پدیده نگهداری سگ و سگ‌گردانی نیز نقش موافقان این پدیده در به انحراف و استضعاف کشاندن فرهنگی و فکری به‌روشنی قابل حس و لمس است. با عنایت به مطالب مذکور، عوامل فرهنگی ایجادکننده پدیده موردبحث، عبارت‌اند از؛

الف) مد و مدگرایی

نگهداری سگ و سگ‌گردانی توسط بخشی از جامعه به‌عنوان الگوی فرهنگی، پذیرفته شده است و برخی از مردم به‌ویژه جوانان و نوجوانان از آن تحت عنوان مد، یاد می‌کنند و نسبت به این پدیده، گرایش دارند. این افراد، نگهداری از سگ و گرداندن آن را افتخار می‌دانند و با آن فخر می‌فروشند. ازجمله عوامل گرایش برخی از مردم به‌ویژه جوانان و نوجوانان نسبت به این پدیده به چشم مد و مدگرایی، می‌توان به نوگرایی و تنوع دوستی، جلب‌توجه دیگران، رقابت با دیگران، همانندسازی خود به الگوهای رفتاری و التزام ناشی از دوستی اشاره نمود.

در ادامه به اختصار، به شرح هر یک از اینها پرداخته می‌شود. نوگرایی و تنوع دوستی؛ انسان‌ها عموماً تنوع طلب هستند و این خصیصه در دوره جوانی به اوج خود می‌رسد. زمانی که نگهداری از سگ در فرهنگ غربی، به عنوان جنبه زیباشناختی زندگی جریان دارد؛ برخی از مردم نسبت به این پدیده به واسطه نوگرایی و تنوع طلبی‌شان گرایش پیدا می‌کنند. از این رو، نوگرایی و تنوع دوستی عاملی در شکل‌گیری مد شناخته می‌شود.

جلب توجه دیگران؛ برخی از مردم به واسطه نگهداری سگ و سگ گردانی در صدد جلب توجه دیگران هستند و سعی‌شان بر این است که نگاه‌هایی را به خود معطوف دارند. از این رو، از پدیده مورد بحث در راستای این هدف استفاده می‌کنند.

رقابت با دیگران؛ از دیگر عوامل پیروی از مد، می‌توان به انگیزه رقابت با دیگران به خصوص در دوران جوانی و نوجوانی اشاره نمود. در واقع فرد تلاش می‌کند که در مورد پدیده مورد بحث، از دیگران عقب نماند ولی افسوس که پایان خوبی در انتظارش نیست و از رشد و تکامل معنوی دور می‌ماند.

هماندسازی خود به الگوهای رفتاری؛ گاهی فرد، شخص دیگری را الگو و سرمشق خود قرار می‌دهد و از ویژگی‌های رفتاری وی، تقلید می‌کند. حال شما تصور کنید الگوی رفتاری این فرد، کسی است که به همزیستی با سگ اقدام کرده است؛ در این شرایط، فرد با وی همانندسازی نموده و سعی می‌کند همزیستی با سگ را به عنوان مد در جامعه مطرح کند.

التزام ناشی از دوستی؛ گاهی جوانان و نوجوان ترس و واهمه از مجازات‌های غیررسمی در گروه‌های همسالان و دوستان خود دارند. مجازات‌هایی از قبیل متلک گفتن، پوزخند زدن، تمسخر و تحقیر و حتی طرد شدن. از این رو، اینها تلاش می‌کنند از مدهای رایج بین گروه‌هایی که در آنها عضو هستند؛ پیروی کنند تا مشمول این مجازات‌های غیررسمی نشوند.

ب) تقلید از فرهنگ غرب و خودباختگی

خودباختگی و عدم شناخت تاریخ خود و نبود اندیشه و تفکر صحیح درباره فرهنگ‌های مناسب، باعث بروز چنین ناهنجاری‌هایی می‌شود. اگر جوانان ما با تاریخ اسلام و ایران آشنایی داشته باشند، به عناصر تاریخی و فرهنگی خود افتخار کرده و همین افتخار مایه عزت نفس و باورمندی جوان می‌شود و زمانی که این طور شد، گرایش به فرهنگ هدفمند غربی کم‌رنگ می‌شود. (قابل دسترس در <https://www.fardanews.ir>) نگهداری از سگ و گرداندن آن در سبک زندگی اصیل ایرانی-اسلامی به شکل رایج سال‌های اخیر وجود نداشت و این سبک برآمده از سبک زندگی غربی است و در کشور ما نیز رواج پیدا کرده است. این تقلید کورکورانه از فرهنگ غربی، آثار زیان‌باری دارد که در آینده به آنها خواهیم پرداخت.

ج) تأثیر رسانه‌های ارتباط جمعی

در ادامه گسترش روند جهانی شدن عرصه فرهنگ و تضاد با فرهنگ بومی، باید به نقش رسانه‌های ارتباط جمعی تأکید داشت. وسایل ارتباط جمعی مثل تلویزیون، اینترنت و رادیو، یکی از ابزارهای فرهنگ‌سازی بوده و نقش این وسایل بر روند رشد شخصیت، هنجارهای افراد و افکار عمومی بسیار تعیین‌کننده است. با توجه به پیشرفت فناوری، اقبال عمومی به رسانه‌های مدرن (فضای مجازی) به نسبت رسانه‌های سنتی (تلویزیون و رادیو) بیشتر

بوده و اثرات مخرب فضای مجازی در مقایسه با رسانه‌های سنتی، بسیار وسیع و پراهمیت است. به‌طوری‌که دسترسی سریع به فضای مجازی و محتوای سایت‌ها، ساختار فرهنگی و تربیتی فرزندان را تحت تأثیر قرار می‌دهد و امکان کنترل کاربران در استفاده از آنها به‌طور مؤثر وجود ندارد. (گیوریان و زاکری، ۱۳۹۲، ص ۷)

البته عقیده محقق بر آن است که تمام آموزه‌های وسایل ارتباط جمعی، جنبه منفی ندارند و تأثیرپذیر افراد از محتواهای این وسایل متفاوت است اما به‌هرروی نمی‌توان منکر اثر منفی این وسایل گردید. در سال‌های اخیر نگهداری سگ و سگ گردانی نیز به‌عنوان نوعی نوآوری در رفتار در بین مردم کشور ما به سرعت در حال عمومیت یافتن و تبدیل شدن به یک عارضه همگانی است و متأسفانه به‌جای اینکه متولیان فرهنگی از این وسایل در راستای رشد اخلاقی و مذهبی مردم و مقابله با این پدیده استفاده کنند، دشمنان فرهنگ، اخلاق و مذهب اسلامی ایران سعی در واردکردن شدیدترین ضربات به فرهنگ، اخلاق و مذهب مردم ایران دارند و یکی از این ضرباتشان عادی‌سازی فرهنگ همزیستی با سگ است. ایشان از این طریق سعی بر این دارند که نگهداری از این حیوان را جایگزین فرزند آوری کرده، سگ را به‌مثابه دوست و همدم، وفادارتر از انسان تلقی کنند و خط بطلان روی باور مذهبی مردم مبنی بر نجاست سگ، بکشند.

شایان توجه است که محقق تنها راه مقابله با این پدیده مذموم را تقویت مبانی اخلاقی و مذهبی و به دنبال آن تقویت فرهنگ و چشم‌پوشی از عوامل دیگر نمی‌داند بلکه محقق بر این باور است که صرف توجه به امور اخلاقی و مذهبی در کوتاه مدت مؤثر است و مقابله با این پدیده، توجه به سایر عوامل ایجاد آن را نیز می‌طلبد. در توضیح این سخن، نگارنده به ذکر مثالی می‌پردازد. در کشورمان، ایران، شرایطی را تصور کنید که مشکلات مادی و دغدغه معاش وجود دارد. در چنین شرایطی استثناً افراد کمی در برابر مشکلات مادی مقاومت می‌کنند اما جمعیت کثیری از مردم، به مرور مقاومت خود را از دست می‌دهند، دچار ضعف شده و آسیب‌پذیر می‌شوند. این شرایط به‌خودی‌خود تأثیر غیرمستقیمی بر روند تربیتی و رفتار انسان‌ها می‌گذارد و زمینه‌ساز غفلت از اصول اخلاقی سنتی می‌شود. از این‌رو، خانواده‌هایی که از نظر تأمین معاش در مضیقه هستند، آن‌طوری‌که باید از عهده تربیت فرزند یا فرزندان خود برنمی‌آیند و این آینده‌سازان به انحاء مختلف تحت تأثیر اصول اخلاقی مدرن در جوامع غربی مثل همزیستی با سگ قرار می‌گیرند و از این اصول پیروی می‌کنند. از این مثال برمی‌آید که مقابله با این پدیده، توجه به همه جوانب از قبیل جوانب اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را می‌طلبد.

۳-۱-۳ قانون

کشور ما، در حال گذار از سنتی به مدرن است و در ادامه این جریان، تضادهای گوناگونی وجود دارد. یکی از خلاءهای موجود در جریان گذار از سنتی به مدرن، نبود قانون در خصوص برخی از این تضادها و سکوت قانون‌گذار است.

ازجمله این تضادها، تغییر کاربری نگهداری سگ است. در جامعه سنتی، سگ‌ها مورد استفاده عقلانی از قبیل نگهبانی و شکار قرار می‌گرفتند و در جامعه مدرن، اغلب سگ‌ها مورد استفاده غیرعقلانی قرار می‌گیرند و به‌عنوان حیوان خانگی شناخته می‌شوند. گرچه همان‌طور که قبلاً اشاره شد؛ در مورد این مسئله در کشورهای دیگر قوانین سخت‌گیرانه‌ای اعمال شده است اما در کشور ما علیرغم گسترش این پدیده و لزوم جرم‌انگاری و تدوین قوانین و مقررات در این حیطه، هنوز قانون مشخصی برای مقابله با این پدیده نامیمن، مورد تصویب قرار نگرفته

است. از این رو می‌توان گفت که خلاء قانونی در خصوص پدیده مورد بحث باعث سوءاستفاده صاحبان و یا نگه‌دارندگان سگ‌های خانگی شده است و همین موضوع نیز می‌تواند به عنوان یکی از عوامل ایجاد پدیده مورد بحث مدنظر قرار گیرد.

۳-۱-۳-۵ دین

دین در اصطلاح، مجموعه عقاید، اخلاق، قوانین و مقرراتی است که برای اداره امور جامعه انسانی و پرورش انسان‌ها می‌باشد.

جامعه شناسان و روان شناسان به قدرت بازدارندگی دین در برابر هنجارشکنی و آسیب‌رسانی، اعتراف دارند و دین را عامل مهمی در برقراری زندگی سالم اجتماعی می‌دانند. (بهرامی، ۱۳۸۳، ص ۳) در مقابل دین، دین‌گریزی به عنوان یک آسیب اجتماعی شناخته می‌شود و به بلندای عمر دین پیشینه و قدمت دارد. برای دین‌گریزی، عوامل بسیاری را می‌توان جست‌وجو کرد. عواملی از قبیل؛ محیط، تهاجم دینی، خواسته‌های نفسانی و ناکارآمد دیدن دین. (همان، ص ۴)

در ادامه نگارنده به شرح هر یک از این عوامل در خصوص پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی می‌پردازد.

الف) محیط

یکی از عوامل مهم دین‌گریزی، محیط است. همان‌طور که محیط سالم در پیروی از دین، بسیار نقش‌آفرین است؛ محیط ناسالم نیز در دین‌گریزی تأثیر می‌گذارد. در تأیید این سخن می‌توان به آیه ۱۷۰ سوره بقره اشاره کرد. [وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا ۖ أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ.]

و چون کفار را گویند: پیروی از شریعت و کتابی که خدا فرستاده کنید، پاسخ دهند که ما پیرو کیش پدران خود خواهیم بود. آیا بایست آنها تابع پدران باشند گر چه آن پدران بی‌عقل و نادان بوده و هرگز به حق و راستی راه نیافته باشند؟]

در خصوص پدیده مورد بحث نیز شما فردی را در محیط ناسالمی تصور کنید که نقض نجاست سگ، یکی از رهنمودهای این محیط است و همین عامل می‌تواند زمینه دین‌گریزی در این موضوع را فراهم آورد و فرد را به سمت این پدیده سوق دهد.

ب) تهاجم دینی

یکی از عوامل دین‌گریزی، هجوم رسانه‌ای علیه دین و متولیان آن است.

در خصوص پدیده منفور نگهداری سگ و سگ گردانی، دین‌ستیزان از طریق برنامه‌های رسانه‌ای و ماهواره‌ای فریبنده، جذاب و هدفمند سعی در به چالش کشیدن باورهای دینی در مورد استفاده غیرعقلانی از سگ دارند، اعتقاد دینی مبنی بر نجاست سگ را عامل عقب‌ماندگی معرفی می‌کنند و حتی به تفسیر نادرست آیات قرآنی روی می‌آورند. لذا این نوع تهاجم دینی می‌تواند مسبب دین‌گریزی و روی آوردن به پدیده مورد بحث شود. خواسته‌های نفسانی: عده‌ای از افراد، دین را بر نمی‌تابند و خواسته‌های نفسانی خود را مقدم بر آموزه‌ها و باورهای دینی می‌دانند. برای این افراد نیز، خطر دین‌گریزی وجود دارد. به عنوان مثال تصور کنید فردی علاقه‌مند به

نگهداری سگ، باور دینی‌اش خلاف خواسته نفسانی او است و دین، وی را از این اقدام باز می‌دارد. ممکن است این فرد، خواسته نفسانی‌اش را مقدم بشمارد و نسبت به نگهداری از این موجود چهارپا اقدام کند.

ج) ناکارآمد دیدن دین

مشکل اصلی انسان عصر جدید، تنهایی است. فشارهای روانی بر انسان معاصر به گونه‌ای است که موجب بسیاری از بیماری‌ها خواهد شد. لذا از دین انتظار می‌رود که به عنوان عاملی نجات‌بخش ظاهر شود و به دغدغه‌ها و مشکلات روحی و روانی خاتمه دهد اما برخی دین‌گریزی‌ها در دوران معاصر از آن جهت است که دین‌گريزان دین را فاقد راهکارهای مناسب برای برون رفت از غم، غصه، اندوه و اضطراب می‌دانند، آنها تصویر می‌کنند دین نه تنها ایشان را از تنهایی و اضطراب نمی‌رهاند، بلکه با توصیه به گریه، بر سر و سینه کوفتن و خویشتن آزاری، غم و غصه و اندوه آنها را تشدید می‌کند. (همان، ص ۱۱) از این رو، ممکن برخی از افراد از این موضوع سوءاستفاده کنند و از حیوانات خانگی مثل سگ برای رفع تنهایی و مشکلات روحی و روانی خود بهره جویند.

۳-۲ آسیب‌های ناشی از نگهداری سگ و سگ گردانی

۳-۲-۱ آسیب‌های اجتماعی

به هر نوع عمل فردی یا جمعی که در چارچوب اصول اخلاقی قرار نمی‌گیرد و در نتیجه با منبع قانونی و یا قبح اخلاقی و اجتماعی روبه‌رو می‌گردد، آسیب اجتماعی می‌گویند. اگر به این آسیب‌ها، به موقع رسیدگی نشود؛ از زاویه اجتماعی، افزایش جرم و جنایت و از زاویه سیاسی، پیاده‌سازی فرهنگ بیگانه به جای فرهنگ خودی و لطمه به اعتقادات دینی و مذهبی جامعه را به دنبال دارد. (عباسی اقدم و رضایی، ۱۴۰۰، صص ۳ و ۴) نگهداری سگ و سگ گردانی، عموماً از نظر اجتماعی آسیب‌هایی را به بار می‌آورد که در ادامه محقق به شرح هر یک از این آسیب‌ها می‌پردازد.

الف) انحرافات جنسی

یکی از آسیب‌های اجتماعی و اختلالات انحرافات جنسی، تمایل به برقراری رابطه جنسی با حیوانات یا زوفیلیا است. این نوع آسیب اجتماعی بسیار مشمئزکننده، زشت و زننده بوده و متأسفانه در جهان سیر صعودی دارد. برقراری رابطه جنسی با حیوانات موجب در معرض خطر قرار گرفتن روان افراد و جوامع و نیز شیوع و گسترش بیماری‌های مشترک میان حیوان و انسان می‌شود. متأسفانه در کشور ما نیز عده بسیار کمی از صاحبان و یا نگه‌دارندگان سگ‌ها به برقراری رابطه جنسی با این حیوان تمایل دارند و در فضای مجازی نیز چندین فیلم غیراخلاقی از این عمل غیرانسانی با سگ‌ها منتشر شده است.

ب) صدمات جبران‌ناپذیر به رشد اجتماعی افراد

صاحب و یا نگه‌دارنده سگ اغلب به واسطه حیوان خانگی‌اش با سایر افراد ارتباط برقرار کرده؛ ساعات زیادی از روز را با حیوان خود سپری می‌کند و تعامل و هم‌زیستی با سگ خانگی‌اش را به تعاملات با اعضای خانواده و دیگر افراد جامعه ترجیح می‌دهد. به عقیده نگارنده، این موضوع می‌تواند باعث صدمات جبران‌ناپذیر به رشد اجتماعی افراد، تزلزل اعتماد به نفس و اشاعه فرهنگ هم‌زیستی با سگ‌ها و قبح شکنی نسبت به آن شود.

ج) طلاق

شاید در نگاه نخست قدری عجیب و خنده‌دار به نظر برسد اما متأسفانه طلاق نیز یکی از آسیب‌های اجتماعی ناشی از نگهداری سگ محسوب می‌شود. به عنوان مثال ممکن است یکی از زوجین به نگهداری از سگ به عنوان حیوان خانگی اقدام کند و طرف مقابل به دلایلی از قبیل باورهای دینی و مذهبی، مسائل بهداشتی و عدم علاقه، با این اقدام مخالفت کند؛ زوجین نتوانند سر این موضوع به توافق برسند و طلاق را به ادامه زندگی ترجیح دهند.

د) آلودگی صوتی

آلودگی صوتی ناشی از سروصدای حیوانات خانگی نیز یکی دیگر از آسیب‌های اجتماعی محسوب می‌شود. اینکه در مجتمع یا محله‌ای دائماً سروصدای سگ به گوش برسد و با کوچک‌ترین کنش، منتظر واکنش این حیوان نجیب باشیم؛ خیلی پسندیده به نظر نمی‌رسد. به هر حال محل سکونت، مکانی برای آرامش، آسایش و رفع خستگی است و چنانچه هر چیزی باعث سلب این آرامش گردد، نه تنها با عکس‌العمل شدیدی مواجه می‌شود بلکه می‌تواند موجبات پیگرد قضایی و کیفری را نیز فراهم سازد. بدون تردید در هر خانه‌ای از تمامی اقشار جامعه وجود دارد؛ فرد سالخورده و بیمار نیازمند آسایش، فرد شاغل نیازمند آرامش و کودک چندماهه نیازمند سکوت است.

ه) ناراضی‌تی‌ها و سلب آسایش‌ها

از دیگر آسیب‌های اجتماعی ناشی از نگهداری سگ و گرداندن آن، می‌توان به ناراضی‌تی‌ها و سلب آسایش‌ها اشاره نمود. به عنوان مثال، به دنبال نگهداری از یک سگ در یک مجتمع مسکونی، برخی از ساکنان مجتمع می‌توانند نسبت به داشتن و نگهداری از این حیوان خانگی؛ اعلام ناراضی‌تی کنند و با چنین مسئله‌ای کنار نیایند و یا به دنبال گرداندن این حیوان خانگی در اماکن و معابر عمومی، شهروندان می‌توانند نسبت به دفع نادرست فضولات این حیوان، آلوده‌سازی اماکن و معابر عمومی و نیز سلب آسایش و آرامش اعلام ناراضی‌تی کنند.

و) تهدید نسل آوری و کاهش جمعیت

در سال‌های اخیر، زنگ خطر پیری جمعیت در کشورمان به صدا درآمده است. یکی از علت‌های اصرار زوجین به فرزند دار نشدن، تغییر سبک زندگی و تمایل به نگهداری از حیوان خانگی به جای فرزند است. ایشان به فرزندی که انسان نیستند، دل می‌بندند و وقت و هزینه‌های خود را صرف نگهداری از آنها می‌کنند. گاهی برخی از این زوجین در توجیه این اقدام خود، از وضعیت نامناسب اقتصادی و عدم توان مالی خود برای هزینه‌های سرسام‌آور فرزند آوری سخن می‌گویند اما سؤال نگارنده از این دسته از افراد، این است که؛ با برآورد هزینه‌های گزاف نگهداری سگ به عنوان یک حیوان خانگی، آیا توجیهی معقول‌تر در راستای این اقدام پوچ و بی‌ارزشی که ما را از انسانیت دور می‌کند، وجود ندارد؟!

۳-۲-۲ آسیب‌های اقتصادی

نگهداری از سگ به عنوان حیوان خانگی، هزینه‌هایی را متوجه صاحب و یا نگه‌دارنده آن خواهد کرد؛ هزینه‌هایی که کم از هزینه‌های یک انسان ندارد و در نوع خود جالب‌توجه هستند. هزینه‌هایی از قبیل خرید سگ،

واکسیناسیون، غذا و جای خواب سگ، هزینه‌های پزشکی و دندان‌پزشکی. این هزینه‌ها کمترین آسیب اقتصادی است که به پیکره یک خانواده وارد می‌شود.

۳-۲-۳ آسیب‌های بهداشتی

الف) امکان بروز آلرژی و حساسیت

یکی از مهم‌ترین آسیب‌های بهداشتی نگهداری سگ و سگ گردانی، امکان بروز آلرژی و حساسیت است. نیک است بدانیم حیوان خانگی مثل سگ به‌خودی‌خود باعث بروز واکنش حساسیتی نمی‌شود بلکه آنچه در موی سگ جمع می‌شود، باعث بروز آلرژی و حساسیت می‌گردد. در توضیح این سخن باید گفت که عوامل آلرژی‌زا مثل قارچ، در مو و کرک سگ به دام می‌افتند و سبب‌ساز واکنش‌های حساسیتی می‌گردند. از سوی دیگر بزاق دهان، ادرار، عرق، مدفوع و پوسته ریزی سگ نیز می‌تواند منجر به حساسیت شود. اما سؤالی که مطرح می‌شود، این است که؛ علت آلرژی و حساسیت به سگ چیست؟ گفته شده است در ترشحاتی که سگ از طریق ادرار، عرق، آب دهان و پوسته ریزی دفع می‌کند، پروتئین‌هایی وجود دارد که اغلب بدون خطر هستند اما سیستم ایمنی بعضی از افراد نسبت به این پروتئین‌ها واکنش‌های غیرمعمول نشان می‌دهد و در نتیجه منجر به آلرژی و حساسیت می‌شود. در بین این افراد، کودکان و افراد دارای بیماری‌ها زمینه‌ای مثل آسم و بیماری‌های پوستی، در معرض خطر بیشتری هستند. در خصوص نوزادان نیز در گذشته بر این باور بودند که مواجهه نوزاد با حیوانات خانگی مثل سگ منجر به واکنش‌های آلرژیک و حساسیت می‌شود اما بر اساس مطالعاتی که توسط ژورنال انجمن آلرژی و ایمونولوژی بالینی در انگلستان صورت گرفته، این باور مورد نقض قرار گرفته است و ایشان بر این عقیده‌اند که مواجهه نوزاد با حیوان خانگی منجر به مقاومت بدن او در مقابل آلرژی و حساسیت در سنین بالاتر می‌شود. (نجم آبادی، ۱۳۵۲، ص ۱۲۷)

این آلرژی و حساسیت به شکل‌های گوناگونی نمود پیدا می‌کند که عبارت‌اند از؛ سرفه، آبریزش بینی، عطسه، آگزما، کهیر، گرفتگی گلو، خارش و قرمزی چشم‌ها، ریزش اشک، گرفتگی بینی و درد و فشار در صورت. به همین سبب، اکثر قریب به اتفاق پزشکان معتقدند که اگر به حیوانات خانگی مثل سگ آلرژی و حساسیت دارید؛ برای تضمین سلامتی خود از آنها دوری کنید.

ب) بیماری‌های پوستی

بیماری‌های پوستی که از سگ به انسان منتقل می‌شوند؛ در دو دسته بیماری‌های قارچی و بیماری‌های انگلی قرار می‌گیرند.

دسته اول؛ بیماری‌های پوستی قارچی یا درماتوفیتوز، از طریق قارچ درماتوفیت به وجود می‌آیند. این نوع بیماری، نوعی بیماری پوستی مشترک بین سگ و انسان است که بسیار مسری است و به صورت علامت‌های دایره‌ای شکل روی پوست است. این نوع بیماری معمولاً در قسمت‌های گوش، سرپنجه و پوزه سگ‌ها و پوست انسان‌ها بروز پیدا می‌کند و با التهاب، ریزش مو و پوست پوسته شدن همراه است و از طریق تماس مستقیم با سگ، انسان یا وسایل آلوده منتقل می‌شود.

دسته دوم؛ بیماری‌های پوستی انگلی و قابل انتقال از سگ به انسان، عبارت‌اند از؛

کنه؛ نوعی انگل خارجی خون خوار است که به پوست سگ می چسبد و از خون آن تغذیه می کند. این نوع انگل، نوعی ماده سمی نیز منتشر می کند که بسیار آسیب زا است و می تواند از پوست سگ به پوست انسان منتقل شود.

کریپتوسپوریديوم؛ این نوع انگل از طریق تماس با سطوحی که با مدفوع سگ مبتلا، آلوده شده است و یا آب آلوده؛ به انسان منتقل می شود و علائم آن از قبیل تب، اسهال، ضعف و بی حالی است. کرم های گرد و قلاب دار؛ دو نوع از انگل های داخلی که در روده سگ زندگی می کنند و قابل انتقال به انسان نیز هستند. از علائم این دو نوع انگل، می توان به استفراغ، اسهال، سوء تغذیه و کاهش وزن اشاره نمود. ژیا ردیا؛ انگلی است که از طریق آب یا غذای آلوده به بدن سگ، منتقل می شود و علامت شایع آن اسهال است. (رفعی، ۱۳۳۰، ص ۵۲۳)

ج) بیماری های قابل انتقال از سگ به انسان

علاوه بر همه اینها، از دیگر بیماری هایی که می تواند از طریق سگ به انسان منتقل شود؛ می توان به موارد ذیل نیز اشاره نمود؛

توکسوپلاسموز؛ توکسوپلاسموز نوعی بیماری عفونی است و در موارد حاد می تواند موجب مرگ بیمار شود. این بیماری، از طریق آزمایش خون، قابل تشخیص است.

عفونت کمپیلوباکتر؛ این نوع عفونت، نوعی بیماری باکتریایی روده ای است و امکان وجود آن در مدفوع سگ و انتقال آن به انسان وجود دارد. (مولوی تبریزی، ۱۳۴۰، ص ۱۵۳)

هاری؛ یکی از مهم ترین و خطرناک ترین بیماری های قابل انتقال از سگ به انسان، بیماری هاری است. این بیماری ویروسی کشنده معمولاً از طریق گاز گرفته شدن توسط سگ هار به انسان منتقل می شود. هنگام گاز گرفته شدن توسط سگ هار، ویروس هاری از طریق بزاق و محل گازگرفتگی وارد بدن انسان می شود و در بدن وی شروع به تکثیر می کند. علاوه بر گاز گرفته شدن، دیگر راه های انتقال این بیماری به انسان عبارت است از؛ تماس بزاق سگ هار با زخم های پوستی یا خراش ها یا غشاهای مخاطی بدن انسان.

همه اینها آسیب های بهداشتی هستند که نه تنها می توانند صاحب سگ بلکه می توانند دیگر افراد اجتماع را نیز درگیر کنند. در تأیید این سخن باید گفت زمانی که سگ آلوده به هر یک از این بیماری ها از قسمت های مشاع آپارتمان عبور کند و با سطوح پله، آسانسور، پارکینگ و... تماس داشته باشد و یا زمانی که سگ، مبتلا به یکی از انواع بیماری باشد که در مدفوع و یا بزاق آن وجود دارد، می تواند تهدیدی علیه بهداشت افراد اجتماع و بالأخص گروه های پرخطر از قبیل کودکان، مسن سالان، افراد دارای بیماری زمینه ای مثل خود ایمنی، آسم و HIV شود. (مؤسسه اطلاعات، ۱۳۸۱، ص ۴۷)

لیتوسپیروز؛ نام دیگر این بیماری، تب شالی کاران است. این بیماری باکتریایی از طریق ادرار سگ مبتلا، قابل انتقال است.

تب کیو؛ نوعی بیماری باکتریایی که باعث بیماری های تنفسی و ریوی می شود و می تواند از سگ به انسان منتقل شود و باعث آسیب به ریه و بافت های قلب انسان گردد.

سالمونلا؛ این نوع بیماری باکتریایی باعث اسهال و بیماری‌های گوارشی می‌شود و از طریق مدفوع سگ به انسان منتقل می‌شود.

نیک است بدانیم علیرغم بیان آسیب‌های بهداشتی که در نتیجه نگهداری از سگ و سگ گردانی، افراد اجتماع را تهدید می‌کند؛ موافقان نگهداری این حیوان، قائل به این نظر هستند که صرف واکسیناسیون حیوان مورد بحث کفایت می‌کند و این عمل باعث می‌شود که سلامت دیگر افراد جامعه، تهدید نشود. در پاسخ به این افراد، باید گفت؛ شما هرچقدر هم که موارد بهداشتی و واکسیناسیون را رعایت کنید، باز هم امکان انتقال بیماری از این حیوان به انسان، به صفر نمی‌رسد لذا محقق نیز با هم‌سو با نظر اکثریت قریب به اتفاق جامعه پزشکی، قائل به پرهیز از نگهداری سگ است.

۳-۲-۴ آسیب‌های روان‌شناختی

آسیب‌های روان‌شناختی نگهداری سگ و سگ گردانی، از دو منظر قابل بررسی است؛ نخست از منظر آسیب‌های روان‌شناختی وارده به شهروندان و دوم از منظر آسیب‌های روان‌شناختی وارده به صاحب و یا نگه‌دارنده سگ. در ادامه محقق به شرح هر یک از اینها می‌پردازد.

الف) آسیب‌های روان‌شناختی وارده به شهروندان

در حال حاضر، سبک و سیاق زندگی و به تبع آن معماری خانه‌های ایرانی تغییر کرده است. در دو یا سه دهه قبل، کمتر خانواده‌ای به زندگی آپارتمان‌نشینی تن می‌داد اما امروزه، به دلایلی از قبیل افزایش قیمت مسکن، تورم بسیار بالا و کاهش توان مالی مردم، زندگی در آپارتمان به ضرورتی انکارناپذیر تبدیل شده است. بنابراین، نمی‌توان از خانواده‌ها انتظار داشت که وقت‌های آزاد خود را به چهارگوشه این چهاردیواری زل‌بزنند و هیچ‌گونه تحرک و تنوعی در سپری کردن اوقات فراغت خود نداشته باشند. از این‌رو، نیاز به حضور در اماکن عمومی از قبیل پارک‌ها، اماکن تفریحی و فضاهای سبز احساس می‌شود. از سوی دیگر، هر خانواده‌ای نمی‌تواند پارک، مکان تفریحی و یا فضای سبز مستقلی داشته باشد و این موضوع برای اکثریت خانواده‌ها قابل تصور نیست. لذا بهترین، ارزان‌ترین و در دسترس‌ترین مکان برای دستیابی به این منظور، پارک‌ها، اماکن تفریحی و فضاهای سبز عمومی هستند. اما با در نظر گرفتن گسترش بیش‌ازپیش نگهداری سگ و سگ گردانی، باید این مسئله را مدنظر داشت که اغلب خانواده‌ها به‌سان گذشته رغبت و تمایلی به حضور خود و فرزندانشان در این مکان‌ها ندارند و این عدم رغبت و تمایل از سوی اغلب خانواده‌ها، خود نگرانی دیگری است که بررسی و سرمایه‌گذاری بیشتر در این حوزه را می‌طلبد. بدین ترتیب، متصدیان امور شهری و حتی قانون‌گذار، بایستی تمهیدات لازم جهت حفظ و احیای این پیش‌شرط لازم برای زندگی را فراهم نمایند. نباید شرایطی ایجاد شود که عده‌ای هنجارشکن که بعضاً فاقد علقه‌های خانوادگی و اجتماعی می‌باشند؛ با هوس‌بازی و خودخواهی تمام، باعث بروز مشکل در روابط خانوادگی و علقه‌های اجتماعی افراد شوند. بدیهی است مادامی که قانون این قبیل حقوق افراد را به رسمیت نشناسد، هنجارشکنان انتخاب خود را تأیید و توصیه می‌کنند و این نسخه را برای سایرین نیز توصیه خواهند کرد.

از دیگر سو، عدم رغبت و تمایل اغلب خانواده‌ها به حضور در پارک‌ها، اماکن تفریحی و فضاهای سبز می‌تواند باعث بروز اضطراب و افسردگی و حتی تشدید آن شود. برای مثال، اگر فردی به هر دلیلی از قبیل مرگ یکی از

عزیزانش احساس افسردگی کند و درمانگر متوجه این موضوع شود و با بیمار کار کند که با این سوگواری کنار بیاید؛ ممکن است ورزش و یا پیاده‌روی در پارک‌ها را به‌عنوان یکی از روش‌های درمانی وی لحاظ کند. تحقیقات نشان می‌دهد که یکی از مؤثرترین درمان‌ها برای درمان افسردگی، ورزش است. یکی از استادان روان‌شناسی دانشگاه هاروارد می‌گوید: «برای بسیاری از بیماران افسرده، ورزش به‌عنوان داروهای ضدافسردگی عمل می‌کند و اثر مشابهی روی مغز می‌گذارد.» درواقع ورزش یک اثر آرام‌کننده دارد که پس از آن تا مدتی به طول می‌انجامد و باعث ترشح هورمون اندورفین (معروف به هورمون حس خوب) می‌شود. (انصار، ۱۳۸۹)

حال تصور کنید این فرد به علت گسترش بیش‌ازپیش پدیده سگ گردانی در پارک‌ها به انجام ورزش و یا پیاده‌روی در این اماکن، رغبت و تمایلی ندارد. آیا عدم رغبت و تمایل وی در چنین شرایطی باعث دوام افسردگی‌اش و یا تشدید آن نخواهد شد؟ آیا چنین شرایطی مصداق بارز انسان آزاری نیست؟ آیا در قبال به اصطلاح حیوان دوستی برخی، حقوق بسیاری از شهروندان پایمال نمی‌شود؟ به عقیده محقق، حداقل در این‌گونه موارد از قانون‌گذار انتظار تفکر و راه‌حل اندیشی می‌رود.

از دیگر آسیب‌های روان‌شناختی وارده به شهروندان می‌توان به ایجاد بیماری هراس یا فوبیا نیز اشاره نمود. بیماری فوبیا، ترسی دائمی از بعضی اشیاء یا موقعیت‌هایی است که هیچ خطر واقعی برای تشخیص نداشته و بی‌تناسب با جدی بودن واقعی آنها اغراق‌آمیز شده است. در تفاوت ترس و فوبیا، گفته شده است: «ترس، یک واکنش سازگاری انسان است و در موقعیت‌های ترسناک، وقتی جسم و ذهن ما هشیار و آماده عمل باشد؛ می‌توانیم از خودمان محافظت کرده و از موقعیت ترسناک اجتناب کنیم اما فوبیا، ترسی روان‌شناختی و فلج‌کننده است که منجر به اجتناب از موقعیت نمی‌شود و خطر غیرواقعی است.» (آزاد، ۱۳۸۸، ص ۳۴۶)

برای فهم این موضوع، نگارنده به توصیف موقعیتی می‌پردازد که نگهداری از سگ و یا گرداندن آن، بیماری هراس یا فوبیا را به وجود می‌آورد. تصور کنید کودکی در حال بازی کردن در پارکی است که فرد دیگری، سگ خانگی‌اش را برای گذراندن اوقات فراغت به آنجا آورده است. سگ خانگی با مشاهده این کودک، اقدام به پارس کردن‌های بی‌وقفه و مداوم می‌کند و ترس در وجود کودک، لانه می‌گزیند و ذهنیتی منفی از تمام یا اکثر سگ‌ها در کودک شکل می‌گیرد. این ترس در کودک ممکن است زمینه‌ساز هراس یا فوبیا در وی شود. بدین شکل که کودک از سگ خانگی کوچکی که حتی جلوی او پارس هم نمی‌کند و خطری برایش ندارد؛ می‌ترسد و با فکر کردن به آن دچار اضطراب و علائم فوبیا می‌شود.

ب) آسیب‌های روان‌شناختی وارده به صاحب و یا نگه‌دارنده سگ

نگهداری از سگ به‌عنوان حیوان خانگی می‌تواند موجب وابستگی روانی در صاحب و یا نگه‌دارنده سگ و نیز افسردگی ناشی از فقدان این حیوان خانگی شود.

در این نوع وابستگی روانی، صاحب و یا نگه‌دارنده سگ تصور می‌کند تمام احساس خوب و آرامش او در زندگی، در گرو حضور حیوان خانگی‌اش است و بدون داشتن آن، در ترس و اضطراب دائمی به سر می‌برد. در این حالت، صاحب و یا نگه‌دارنده سگ با از دست دادن حیوان خانگی؛ تا مدت‌ها احساس ناامیدی، رنجش، پوچی و سرخوردگی می‌کند. درواقع صاحب و یا نگه‌دارنده سگ، از لحاظ عاطفی و احساسی به حیوان خانگی وابسته می‌شود و توانایی تحمل دوری و از دست دادن آن را ندارد.

در کنار وابستگی روانی، افسردگی ناشی از فقدان سگ به عنوان حیوان خانگی نیز یکی دیگر از آسیب‌های روان‌شناختی وارده به صاحب و یا نگه‌دارنده سگ است.

برای بسیاری از صاحبان و یا نگه‌دارندگان سگ، سگ فقط یک حیوان خانگی نیست بلکه عضوی محبوب از خانواده است و باعث شادی و سرگرمی می‌شود. بنابراین، وقتی این حیوان خانگی می‌میرد؛ طبیعی است که صاحب و یا نگه‌دارنده آن احساس غم و اندوهی مثل فقدان فرد عزیزی داشته باشد و این تجربه فقدان، بخشی اجتناب‌ناپذیر از داشتن حیوان خانگی است و می‌تواند به سرعت ذخایر انرژی و عاطفی فرد را از بین ببرد و گاه تا جایی پیش می‌رود که در زندگی اختلال ایجاد می‌کند و به نوعی افسردگی ناشی از فقدان حیوان خانگی تبدیل می‌شود (کلهری، ۱۴۰۰، ص ۶)

۳-۲-۵ آسیب‌های عاطفی

نیک است بدانیم آسیب‌های عاطفی نتیجه رویدادهای استرس‌زای فوق‌العاده‌ای است که احساس امنیت فرد را از بین می‌برد و باعث می‌شود فرد احساس کند در یک دنیای خطرناک و ناامن است. (قابل دسترسی در <https://www.moshaveraneh.com>)

در خصوص پدیده نامیمون نگهداری سگ و سگ گردانی، به نظر می‌رسد آسیب عاطفی که به صاحبان و یا نگه‌دارندگان سگ وارد می‌شود؛ نسبت به سایرین بیشتر است. تردیدی وجود ندارد زمانی که فرد یا افرادی که در یک خانواده تعلق عاطفی یا دل‌بستگی شدیدی به سگ به عنوان حیوان خانگی پیدا می‌کنند؛ از چند منظر با مشکل مواجه می‌شوند.

نخست اینکه تصور می‌کنند این حیوان، بخش مهمی از زندگی آنها را تشکیل می‌دهد و در صورت فقدان حیوان مورد بحث، دوره تاریکی در زندگی برای آنها به وجود می‌آید. لذا شکنندگی و ضعف ناشی از این تصور، به زندگی فردی آنها نیز تسری پیدا خواهد کرد و این استرس و نگرانی دائماً همراه آنان خواهد بود. بدیهی است که طول عمر این حیوان معمولاً کمتر از انسان است و با پایان عمر این حیوان، ممکن است صاحب و یا نگه‌دارنده آن دچار افسردگی، ناراحتی و یأس و ناامیدی شود.

دوم اینکه با مأنوس شدن صاحب و یا نگه‌دارنده با سگ، فرد این حیوان را جزئی از زندگی خود می‌داند و کنار گذاشتن آن از زندگی برایش غیرممکن یا بسیار دشوار خواهد بود. اینکه یک فرد چند سال از عمر باارزش خود را با یک سگ بگذراند؛ باعث می‌شود همین زندگی بدون دردسر و چالش را برگزیند. سگ فاقد قدرت بیان است و آنچه برای او برآورده می‌شود، انعکاسی از برداشت‌ها، سلیقه‌ها و توانایی مالی صاحب و یا نگه‌دارنده آن است نه خود حیوان زبان‌بسته. بنابراین فرد چنین شرایط تحکیم‌آمیزی را به سختی‌های حاصل از ازدواج، تأمین مسکن و امرار معاش یک خانواده که احتمالاً صاحب نظر بوده، تنوع سلیقه داشته و خواسته‌های گوناگونی را مطرح خواهد کرد؛ ترجیح می‌دهد.

۳-۲-۶ آسیب‌های جانی

شاید نگاه بسیاری از مردم به پدیده نامیمون و قبیح نگهداری سگ و سگ گردانی، چنین باشد که این پدیده هیچ خطری برای اعضای خانواده و یا سایر افراد جامعه ندارد اما سرشت حیوانی این موجود نیز می‌تواند مخاطراتی را به همراه داشته باشد. بنا به سرشت غریزی سگ، ممکن است در رویارویی با کوچک‌ترین کنش؛

واکنش‌های غیرقابل جبرانی به همراه داشته باشد. بروز اتفاقاتی از این دست، در داخل و خارج از کشور مؤید ادعای نگارنده است. در ادامه نگارنده به آسیب‌هایی می‌پردازد که ممکن است در اثر حمله یا هجوم سگ به بار آیند.

الف) قتل

شاید خنده‌دار و مضحک به نظر برسد اما صرف حمله و هجوم این حیوان نجس‌العین می‌تواند منتهی به فوت یک شخص شود. فوت شخص ممکن است به دنبال جراحات ناشی از حمله و هجوم حیوان مورد بحث و یا ترس و هراس ناشی از حمله و هجوم این حیوان درنده و وحشی، اتفاق بیافتد. فرض اخیر در ماده ۵۰۱ قانون مجازات اسلامی تصریح شده است. [پیش‌تر به این ماده اشاره شده است.] نیک است بدانیم تصریح مذکور، به هیچ‌وجه نافی این مسئله نیست که حتی اگر صاحب و یا نگه‌دارنده حیوان در نگهداری آن کوتاهی نکرده باشد؛ باز هم آثار و عواقب به بار آمده به صاحب و یا نگه‌دارنده حیوان نسبت داده خواهد شد. شایان توجه است که در صورت وقوع قتل در اثر حمله و هجوم و نیز برانگیختن سگ به سمت دیگری، حتی امکان انتساب قتل عمد به صاحب و یا نگه‌دارنده سگ (از باب تسبیب) دور از ذهن نخواهد بود. لذا صاحب و یا نگه‌دارنده حیوان باید بداند که در برخی موارد ممکن است در مظان اتهام قتل عمد مستوجب قصاص هم قرار گیرد. البته در مورد قتل مورد بحث، برخی از به ظاهر حامیان حیوانات و دارندگان حیوانات خانگی؛ منکر مسئله مفروض می‌شوند. ایشان قائل به این نظر هستند که حیوانات خانگی مورد آموزش قرار می‌گیرند و چطور ممکن است اقدام حیوانی با این وفاداری منجر به مرگ یک انسان شود؟ این افراد در تأیید سخنان خود، به ریسمان اقدامات این حیوان در راستای امداد رسانی به زلزله‌زدگان، افراد سیل‌زده و سایر افراد؛ چنگ می‌زنند و فرض قتل توسط این حیوان را منکر می‌شوند. نگارنده در پاسخ به ادعای این افراد، به ذکر چند نکته می‌پردازد که در ادامه به این نکات خواهیم پرداخت.

۱- آیا سگ به عنوان یک حیوان، دارای قدرت تفکر است؟

۲- آیا صرف آموزش این حیوان، تضمین‌کننده رفتار ارادی آن در تمام لحظات است؟

۳- آیا در چنین مسئله مهمی که سلامت جان یک انسان مطرح می‌شود، تأکید به وفاداری این حیوان و نفی هرگونه تهدید جانی برای انسان‌ها صحیح است؟

۴- آیا نگارنده از ابتدا تاکنون، نافی استفاده عقلانی از این حیوان بوده است؟

مسلماً خیر! آنچه مهم و شایان توجه است، این است که در پژوهش پیش رو مراد نقد هرگونه استفاده غیرعقلانی از این حیوان زبان‌بسته است. [چیزی که تحت عنوان حیوان خانگی رواج یافته است] لذا نمی‌توان با چنین ادعاهایی منکر هرگونه آسیب از جانب این حیوان شد.

ب) نقص عضو، شکستگی یا از کار افتادگی عضو

گاهی حمله و هجوم سگ ممکن است منتهی به نقص عضو، شکستگی و حتی از کار افتادگی عضو شود. به عنوان مثال تصور کنید فردی انگشت و یا حتی دست خود را در اثر گازگرفتگی سگ از دست بدهد یا استخوان دست و پای فرد یا عضو دیگر وی، دچار شکستگی شود و یا در اثر پارگی دست یا عضو دیگر، عصب عضو از کار بیافتد.

اینها و امثالهم، مثال‌هایی هستند که به دنبال تعرض سگ (ولو اینکه حیوان خانگی باشد)؛ ممکن است پیش آید.

حال سؤالی که مطرح می‌شود این است که در صورتی که به دنبال تعرض سگ، هر یک از عواقب مذکور به وقوع پیوست؛ مسئولیت جبران خسارت با چه کسی است؟ به موجب ماده ۵۰۱ قانون مجازات اسلامی، مسئول جبران خسارت، صاحب حیوان مورد بحث بوده و وی مکلف به پرداخت دیه تعیین شده از سوی پزشکی قانونی است.

ج) ایراد جرح

شاید بیشترین مورد از آسیب‌ها و جنایاتی که ممکن است به دنبال حمله و هجوم سگ به افراد وارد شود، جراحاتی است که به سر، صورت و بدن افراد وارد می‌شود. شایان ذکر است که ایراد کوچک‌ترین جراحات به سر، صورت و بدن افراد، می‌تواند موجب ضمان گردد. برای مثال، اگر در اثر برخورد پنجه سگ با پوست کسی، صرفاً یک خراش در پوست او ایجاد گردد (جراحات حارصه)، مستوجب ضمان به میزان یک درصد دیه کامل انسان خواهد بود. چنانچه جراحات قدری شدیدتر باشد به طوری که علاوه بر ایجاد خراشیدگی در پوست، قدری هم فرو رفتگی در گوشت ایجاد شود (جراحات دامیه)، مستوجب پرداخت دو درصد دیه کامل خواهد بود و به همین ترتیب تا جراحات بیشتر.

د) فقدان یا نقص یکی از حواس یا منافع یا زوال عقل

بر خلاف بند قبلی که آثار مادی و ملموس است، گاهی ممکن است در اثر حمله یا هجوم سگ، آثاری ناملموس به بار آید. به عنوان مثال، فرد در اثر ترس ناشی از هجوم حیوان، دچار زوال عقل شود. اما این آثار همیشه ناملموس نیست. گاهی هم ملموس و عینی می‌باشد. به عنوان مثال در- صورت برخورد پنجه‌های حیوان با چشم یا گوش فرد، بینایی یا شنوایی خود را از دست دهد.

لازم به ذکر است که قدری واقع‌بینی و دوراندیشی، می‌تواند مالک سگ را از هوا و هوس غیرمعارف و خلاف شرع نگهداری سگ بازدارد. اما متأسفانه توجه چندانی به عواقب احتمالی نگهداری حیوان نمی‌شود.

۳-۲-۷ آسیب‌های احتمالی به سگ

اصولاً به دنبال نگهداری و گرداندن سگ، آسیب‌هایی به این حیوان زبان‌بسته وارد می‌شوند. از جمله این آسیب‌ها، می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود؛

الف) آسیب‌های ناشی از جراحی‌های زیبایی در سگ

گاهی انسان‌ها در لباس حمایت از حقوق حیوانات و تکیه بر شعار «سگ، وفادارتر از انسان است»، ذات حقیقی خود را پنهان می‌کنند و در ظاهر سگ‌ها مطابق سلیقه خودشان تغییراتی به وجود می‌آورند و حیوان زبان‌بسته را به تیغ جراحی می‌سپارند. این تغییرات در قالب جراحی‌هایی مثل قطع دم سگ، تغییر در پوزه سگ، قطع گوش سگ و زیباتر کردن چشم سگ می‌باشد. البته قصه در اینجا ختم نمی‌شود و گاهی کار به برداشتن چربی، بوتاکس، خال کوبی، تیز کردن گوش افتاده، لیفت پوست و حتی عمل حنجره برای تغییر صدای این حیوان نیز کشیده می‌شود.

اما آیا این جراحی‌های زیبایی، ناقض حقوق حیوانات نیست؟

محقق برای یافتن پاسخ این سؤال به کلینیکی که این جراحی‌ها در آنجا انجام می‌شود، مراجعه کرده است. در ادامه به شرح گزارش میدانی محقق می‌پردازیم.

فردی گلایه‌مند از چاقی سگش، برای برداشتن چربی‌های شکم آن به کلینیک مراجعه کرده بود. وی می‌گفت: «نمی‌توانم غذای سگم را کم کنم و ترجیح می‌دهم که چربی‌های شکمش را بردارند و خودم از آن مراقبت کنم.»

فرد دیگری ناراضی از بلند بودن دم سگش برای کوتاه کردن آن، به کلینیک مراجعه کرده بود و می‌گفت: «من به سگ‌هایی با دم کوتاه علاقه‌مندم اما دم سگم بلند است و من آن را دوست ندارم و می‌خواهم که دمش کوتاه‌تر باشد.»

اینها و افراد دیگر معتقد بودند که جراحی‌های زیبایی برای حیوانات ضرر ندارد و خودشان از آنها مراقبت می‌کنند.

اما به عقیده محقق، واقعیت چیز دیگری است و اغلب این اقدامات پرهزینه مصداق بارز حیوان آزاری، خلاف انسانیت و حماقت محض است و برای چشم‌وهم‌چشمی‌های خودخواهانه به اصطلاح، حیوان زبان‌بسته زجر کش می‌شود.

فعالان حقوق حیوانات نیز در این باره واکنش‌های مختلفی نشان دادند. در این میان شاهین سپنتا، فعال حقوق حیوانات، درباره عمل‌های زیبایی حیوانات می‌گوید: «عمل‌های زیبایی روی بدن حیوانات، مصداق بارز خشونت و حیوان آزاری است. باید به ویژگی‌های ظاهری حیوانات احترام گذاشت. هرگونه اقدام در این زمینه باعث به هم خوردن نظم بدن و همچنین کم شدن سن حیوان می‌شود. البته چنانچه به تشخیص دامپزشک جراحی گوش، چشم و اطراف دهان بنا بر ضرورت بهداشتی و فیزیولوژیک ضروری تشخیص داده شود؛ برحسب ضرورت بلامانع است.»

ب) آسیب‌های ناشی از عقیم کردن سگ

متداول‌ترین راه نابارور کردن حیوانات، عقیم‌سازی آنها است. عمل عقیم کردن سگ‌ها در ایران، به گونه‌ای است که رحم و تخمدان سگ‌های ماده و بیضه‌های سگ‌های نر را خارج می‌کنند و از این طریق غریزه جنسی آنها را از بین می‌برند.

در مورد عمل عقیم‌سازی سگ‌ها، نظرات متفاوتی وجود دارد که در ادامه به برخی از این نظرات خواهیم پرداخت. عده‌ای از موافقان عقیم‌سازی سگ‌ها، این مسئله را یک ضرورت و مهم‌ترین تصمیم برای سلامتی سگ‌های خانگی، تلقی می‌کنند. ایشان بر این باورند که حیوانات عقیم‌شده، زندگی سالم‌تری دارند و کمتر مستعد ابتلا به برخی از بیماری‌ها هستند. این افراد به مزایای عقیم‌سازی در سگ‌های ماده و نر نیز اشاره می‌کنند. از نظر ایشان، عقیم‌سازی سگ‌های ماده موجب کاهش استرس، کنترل رفتارهای سگ توسط صاحب آن، کاهش خطر ابتلا به سرطان‌هایی مانند سرطان تخمدان، رحم و غدد پستانی می‌شود. در سگ‌های نر نیز این عمل موجب کاهش تمایل به پرسه زدن، کاهش استرس، آسان‌تر نمودن تربیت و آموزش سگ، کاهش خطر ابتلا به سرطان بیضه و مشکلات پروستات می‌شود.

عده‌ای دیگر قائل به این نظر هستند که مضرات عقیم‌سازی سگ‌های خانگی از فواید آن بیشتر است. از نظر ایشان، عقیم‌سازی سگ‌ها موجب مضرات ذیل می‌شود.

۱- بی‌اختیاری ادرار به‌ویژه هنگام خواب

۲- افزایش احتمال ابتلا به سرطان مثانه

۳- کاهش تحرک و در نتیجه اضافه‌وزن و چاقی

۴- اختلال و کم‌کاری غدد درون‌ریزی مثل تیروئید

عده‌ای دیگر نیز با پاسخ به پرسش «چرا باید سگ‌های خانگی مان را عقیم کنیم؟» عمل عقیم‌سازی سگ خانگی را اقدامی معقول تلقی می‌کنند. این افراد در پاسخ به این پرسش، چنین می‌گویند: «فرض کنید سگ ماده کوچکی در خانه دارید. این سگ دو بار در طول سال فصل می‌شود و قابلیت جفت‌گیری و زایمان دارد. حال تصور کنید سگ شما ۴ بچه به دنیا بیاورد. با بچه‌هایش چه می‌کنید؟ آیا همه بچه‌های سگتان را نگه می‌دارید و از آنها هم خوب نگهداری می‌کنید؟ مسلماً نمی‌توانید! اگر به واگذاری بچه‌های سگتان بباندیشید، به چه کسی واگذار می‌کنید؟ قطع به یقین در هر بار زادوولد سگتان نمی‌توانید بچه‌هایش را به کسی واگذار کنید پس این بچه‌ها بی‌صاحب و بی‌خانمان خواهند شد. از این‌رو، بهتر است از همان ابتدا سگتان را عقیم کنید تا این موجودات نگوشت‌خوار بیشتر نشوند و مجبور نشوید خودتان یا دیگران به عمل بسیار غیرانسانی زنده‌به‌گور کردن یا کشتن روی آورید.» همچنین به عقیده ایشان افزایش جمعیت سگ‌ها از دو جنبه تأمین غذا و تهدید مستقیم گونه‌های دیگر حیوانات، به نفع محیط‌زیست نیست. ایشان بر این باورند که اگرچه زادوولد حق طبیعی سگ‌ها است اما کدام قسمت زندگی یا تاریخچه تکامل سگ‌ها طبیعی است یا طبیعی بوده است و کدام حق دیگر آنها رعایت می‌شود؟ آیا حق این حیوانات است که زنجیر شوند؟ کتک بخورند؟ بچه‌هایشان زنده‌به‌گور شوند؟ از گرسنگی به این سطل زباله و آن سطل زباله بروند؟ از پلاستیک و زباله‌های رهاشده در حومه شهرها تغذیه کنند؟ آیا این حق یک مادر است که هفته‌ای یک بار غذا بخورد و هر روز سه بار به ده توله شیر بدهد و بعد هم جنازه آنها را خاک کند؟ آیا این حق یک سگ یا گربه است که تمام سال را در آپارتمان بماند؟ آیا این حق یک سگ است که تارهای صوتی‌اش را با عمل جراحی قطع کنند چون همسایه‌ها تحمل صدایش را ندارند و مرتب تهدید می‌کنند؟ کدام یک از اینها حق سگ‌ها است؟

به عقیده محقق گرچه عمل عقیم‌سازی سگ‌ها خلاف حق زادوولد آنها است و مضراتی نیز متوجهشان می‌شود اما در حال حاضر تنها راهی است که می‌تواند جلوی درد و رنج ناشی از اقدامات خودخواهانه انسان‌ها و کشتن جمعیت بسیار سگ‌ها را بگیرد و هیچ راه جایگزینی وجود ندارد. از این‌رو، انتخاب ما بین بد و بدتر است و اگر درد، رنج و مصیبت ناشی از کشتن سگ‌ها را در یک کفه ترازو و حق زادوولد آنها را در کفه دیگری قرار دهیم؛ متأسفانه کفه درد، رنج و مصیبت سنگینی می‌کند.

ج) آسیب‌های ناشی از تغییر زیست سگ‌ها

این خودخواهی محض است که موضوعی صرفاً از نظر ابعاد اجتماعی و انسانی مورد بررسی قرار گیرد. نگهداری سگ و یا سایر حیوانات خانگی با نگاه به ماهیت، نوع زندگی و روابط درون‌گروهی این جانوران نیز قابل ارزیابی است.

جدا نمودن حیوانات از محل زندگی و خانواده آنها مطلب بسیار مهم دیگری است که معمولاً به آن توجهی نمی‌شود. نهادها و مؤسسات حامی حیوانات، همیشه چنین مواردی را مدنظر قرار می‌دهند اما افراد عادی جامعه بیشتر به دنبال ارضاء حوائج و خواسته‌های شخصی خود هستند. برای آنها ذره‌ای اهمیت ندارد که حیوان، از محیط یا هم‌قطاران خود جدا بیافتد. از نظر آنها، این جدایی و فاصله را می‌توان به راحتی و با تدارک مکانی با امکانات رفاهی و تغذیه مناسب برطرف نمود. لذا به نظر می‌رسد بخشی از حقوق محیط‌زیست، به این حوزه ارتباط دارد و همیشه باید مدنظر قرار گیرد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

یافته‌های پژوهش

پدیده نامیمون و نوظهور نگهداری سگ و سگ گردانی، در کشور ما به تقلید از فرهنگ مبتذل کشورهای غربی و به دلیل بی‌توجهی قانون‌گذار و سهل‌انگاری متولیان فرهنگی؛ روزبه‌روز در حال افزایش در واقعیت، فضای مجازی و رسانه‌ها بوده که با فرهنگ ایرانی-اسلامی ما هم‌خوانی ندارد و در شرع مقدس ما مورد کراهت و مذمت قرار گرفته و به وسیله‌ای برای شوآف، تجمل‌گرایی، فخرفروشی، مدگرایی، هویت‌یابی و توجه‌پذیری تبدیل شده است.

ظهور و گسترش پدیده موردبحث به مثابه یک عمل انسانی، معلول عللی است که مطالعه این علل امری نسبی و با لحاظ شرایط عینی جامعه صورت می‌پذیرد. این عوامل عبارت‌اند از؛ پر کردن خلاء تنهایی، میل به دوست داشته شدن، تسکین اختلالات و مشکلاتی از قبیل افسردگی و اضطراب، گسست و ضعف ارتباطات خانوادگی، منفعل بودن یا بی‌تفاوتی نهاد خانواده در تربیت فرزندان، عدم تمایل به فرزندآوری، شکاف طبقاتی یا توزیع ناعادلانه ثروت، مد و مدگرایی، جلب‌توجه دیگران و رقابت با آنها، نوگرایی و تنوع دوستی، همانندسازی خود به الگوهای رفتاری و التزام ناشی از دوستی، تقلید از فرهنگ غرب و خودباختگی، تأثیر رسانه‌های ارتباط جمعی، عدم تصویب قانونی در این خصوص و سکوت قانون‌گذار و دین‌گریزی.

نیک است بدانیم ظهور و گسترش این پدیده، نوعی حیوان‌آزاری و انسان‌آزاری است.

جنبه حیوان‌آزاری پدیده موردبحث از جهت تغییر زیست‌محیطی سگ، آسیب‌های ناشی از جراحی‌های زیبایی و عقیم کردن آن بوده و جنبه انسان‌آزاری آن نیز از جهت انحرافات جنسی، صدمات جبران‌ناپذیر به رشد اجتماعی افراد، آلودگی صوتی، سلب آسایش و آرامش، تهدید نسل‌آوری و کاهش جمعیت، بیماری‌های مشترک حیوان و انسان، صرف هزینه‌هایی در این خصوص، آسیب‌های جانی به سایر شهروندان، هراس یا فوبیا و افسردگی ناشی از غم از دست دادن سگ است.

با همه این اوصاف و با توجه به اینکه فرهنگ اسلامی کشور ما، سلامت فرد و اجتماع و نیز حمایت از این حیوان بی‌گناه، وجود احتمال ضرر و لزوم دفع آن در این مقوله را می‌طلبد و این حیوان در شریعت اسلام، موجودی نجس تلقی می‌شود لکن هنوز قانونی منسجم و یکپارچه در این خصوص، مورد تصویب قرار نگرفته و این تأخیر بدون عذر هنوز جبران نشده است. لذا اقدامات مأمورین انتظامی در جهت جلوگیری از وسعت مشکل به همراه داشتن سگ و سگ گردانی، در صورتی واجد وصف قانونی است که در قانون ذکر شده باشد.

بیان محدودیت‌ها

این پژوهش، محدودیت‌های ذیل را به همراه داشته است:

۱- در خصوص موضوع پژوهش حاضر، هیچ پژوهشی انجام نشده لکن در مقالات پژوهشی بسیار کمی؛ به برخی از جوانب موضوع موردبحث پرداخته شده است. با توجه به اینکه لزوم تحولات بیشتر در این حوزه مطالعاتی،

تحقیق و پژوهش در این زمینه را می‌طلبد؛ نگارنده با توسل به منابع مطالعاتی دیگر که هر یک به برخی از ابعاد موضوع مورد بحث پرداخته‌اند، سعی نموده گامی میسر در جهت کاهش این پدیده مذموم و کمک به پژوهش‌های آتی بردارد.

۲- در پژوهش حاضر، از دامپزشک و مراجعین در یک کلینیک مربوط به حیوانات خانگی اطلاعاتی حاصل شده لکن دسترسی نگارنده به دیگر کلینیک‌ها و دامپزشک‌ها میسر نبوده است. گرچه علی‌رغم این محدودیت، یافته‌های مربوط به این حیطه، از پایایی و روایی برخوردارند.

۳- در خصوص تعداد سگ‌های خانگی در کشور ما، ایران، هنوز هیچ آمار دقیقی وجود ندارد و نگارنده قادر به جمع‌آوری میزان داده دلخواه خود نبوده است لذا در این حیطه هنوز ضرورت انجام پژوهش با داده‌های آماری دقیق وجود دارد.

ارائه پیشنهادات

۱- وضع و تصویب قانونی جامع، یکپارچه، منسجم و کامل در خصوص نگهداری سگ و سگ گردانی توسط قوه مقننه جهت پایان دادن به استناد به مواد قانونی غیر مرتبط با این موضوع

۲- مطالعات جامعه‌شناختی و روان‌شناختی بیش‌ازپیش توسط جامعه‌شناسان و روان‌شناسان در خصوص پدیده مذموم نگهداری سگ و سگ گردانی و نیز تحلیل شخصیت صاحبان و نگهدارندگان حیوان مزبور جهت نیل به نتایجی کامل‌تر در این خصوص

۳- طرح اخیر صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک، بی‌توجه و بی‌اعتنا باقی نماند. نخست ایرادات این طرح توسط افراد متخصص برطرف گردد و سپس این طرح به‌عنوان قانونی جامع در خصوص نگهداری حیوانات خانگی در اولویت مجلس شورای اسلامی قرار گرفته و مورد تصویب قرار گیرد.

۴- در مواجهه با هرگونه تقلید نا بجا از فرهنگ مبتذل غربی و تهاجم فرهنگی، از سوی متولیان فرهنگی و دیگر افراد و نهادهای مرتبط اقداماتی صحیح صورت گیرد.

۵- جهت جلوگیری از گسترش بیش‌ازپیش پدیده مورد بحث، در کنار وضع و تصویب قانونی عام؛ قوانینی مکمل در راستای جلوگیری از فعالیت پت شاپ‌ها در واقعیت و فضای مجازی و... انجام شود.

۶- از فضای رسانه‌ها جهت استحکام ارتباطات خانوادگی در نهاد خانواده، ارتباطات مؤثر با دیگر افراد اجتماع، توجه به رشد اجتماعی، ترویج فرهنگ ایرانی-اسلامی و نیز آگاهی‌سازی در خصوص آسیب‌های نگهداری سگ و سگ گردانی استفاده شود.

۷- توجه به عوامل ایجاد پدیده نگهداری سگ و سگ گردانی از قبیل تقویت مبانی اخلاقی و مذهبی، تقویت فرهنگ، اقدامات مؤثر اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جهت افزایش جمعیت و میل به فرزندآوری توسط نهادهای مربوط به هر یک از اینها

منابع و مآخذ

الف) کتاب‌ها

- ۱- قرآن کریم
- ۲- آزاد، حسین. آسیب شناسی روانی، جلد ۱، چاپ اول، تهران: بعثت، ۱۳۸۹.
- ۳- ابن بابویه، محمد بن علی. من لایحضره الفقیه، جلد ۱، چاپ پنجم، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۹۰ ق.
- ۴- ابن سعد. ترجمه الامام الحسن علیه السلام، قم: مؤسسه آل البيت، ۱۴۱۶ ق.
- ۵- ابن قتیبه، ابومحمد عبدالله بن مسلم. الامامه و السیاسة، جلد ۱، چاپ اول، بیروت: دارالاضواء، ۱۴۱۰ ق.
- ۶- الکاسانی. بدائع الصنائع، جلد ۱، دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۴ ق.
- ۷- اللهیار ترکمن، احمد رضا. آنچه صاحب سگ باید بداند، چاپ اول، تهران: انتشارات مرز دانش، ۱۳۹۶.
- ۸- بخاری، محمد بن اسماعیل. صحیح البخاری، جلد ۳، ۲۵۶ ق.
- ۹- نجم آبادی، محمود. تاریخ طب در ایران پس از اسلام، جلد ۲، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۵۲.
- ۱۰- حرعاملی، محمد بن حسن. وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، جلد ۱، قم: اسلامیه، ۱۴۱۴ ق.
- ۱۱- حرعاملی، محمد بن حسن. وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، جلد ۳، قم: اسلامیه، ۱۴۱۴ ق.
- ۱۲- خمینی، روح الله. ترجمه تحریر الوسیله، جلد ۱، چاپ چهارم، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۹۲.
- ۱۳- رفعی، عزیز. تک باخته شناسی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۳۰.
- ۱۴- طوسی، محمد بن حسن. المبسوط، جلد ۶، چاپ سوم، تهران: المکتبه المرتضویه لإحياء الآثار الجعفریه، ۱۳۸۷ ق.
- ۱۵- عمید، حسن. فرهنگ فارسی عمید، چاپ اول، تهران: مؤسسه انتشارات امیرکبیر، ۱۳۸۹.
- ۱۶- مجلسی، محمد باقر محمد بن محمد تقی. بحار الانوار، جلد ۶۲، چاپ پنجم، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۹۰ ق.
- ۱۷- مؤسسه اطلاعات. اطلاعات علمی، جلد ۱۷، تهران: مؤسسه اطلاعات، ۱۳۸۱.
- ۱۸- مولوی تبریزی، محمد علی. بهداشت همگانی، تهران: چاپ خانه هنر بخش، ۱۳۴۰.
- ۱۹- نجفی توانا، علی. جرم شناسی، چاپ چهاردهم، تهران: آموزش و سنجش، ۱۳۹۰.

ب) مقالات

- ۱- اسلامی راد، ز. (۱۳۹۷). توکسوکاریازیس: خطر بالقوه بهداشتی در جوامع شهری ایران، مجله دانشگاه علوم پزشکی اراک، ۲۱(۳)، ۴-۱.
- ۲- اکبری زردخانه، س. رستمی، ر. ممقانی، م. (۱۳۹۰). رابطه نگهداری انواع حیوانات خانگی با ویژگی های شخصیتی و سلامت روانی صاحبان حیوانات. تحقیقات دامپزشکی، ۶۶(۳)، ۲۷۱-۲۷۵.
- ۳- بایوردی، ا. کریمیان، ع. (۱۳۹۳). جهانی شدن فرهنگ و تاثیر آن بر هویت ملی ایران پژوهش نامه روابط بین الملل، ۷(۲۸)، ۱۰۱-۷۷.

- ۴- بنی هاشم نژاد، س. هاشمیان، ن. تیمورتاشلو، الف. (۱۳۹۸). ارائه مدل مفهومی برای بررسی اثرات نگهداری حیوان خانگی بر عملکرد فردی. چهارمین کنفرانس بین المللی پژوهش در روانشناسی، مشاوره و علوم تربیتی
- ۵- بهرامی، م. (۱۳۸۳). دین گریزی، عوامل و راه حل ها در پرتو قرآن. ویژه نامه قرآن و آسیب های اجتماعی، ش ۳۷ و ۳۸
- ۶- بیاتی، پ. (۱۴۰۰). واکاوی جامعه شناختی پیامدهای گرایش به سگ گردانی در سنجه جرم شناسی با تأکید بر نقش پلیس در برخورد با این پدیده. پژوهش های جرم شناختی پلیس، ۲(۴)، ۱۱۵-۱۳۲
- ۷- جمالی، م. ذوالفقارطلب، م. (۱۳۹۹). وضعیت فقهی نجاست و نگهداری از سگ در مذاهب اسلامی. مجله علمی-پژوهشی فقه پزشکی، ۱۲(۴۲)، ۱-۱۳
- ۸- چوبینه، ح. رستمی، ر. محمدی، ع. باهنر، ع. شیرانی، د. صفدری، د. قلیانچی، آ. نصرت آبادی، م. (۱۳۹۲) مطالعه رابطه نگهداری و تماس با انواع حیوانات با سلامت روانی و ویژگی های شخصیتی صاحبان و نگهدارندگان آنها. مجله دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران، ۱۷(۱)، ص ۲۱-۳۱
- ۹- حسین پور، ج. عبدالرحمانی، ر. علیزاده، ر. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر برنامه های شبکه های ماهواره ای فارسی زبان بر از هم گسیختگی خانواده (مورد مطالعه شهر تهران). پژوهش های برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، ۳۵، ۱۹۵-۱۵۸
- ۱۰- داستان، ز. (۱۳۸۹). بررسی مسئولیت کیفری مبتلایان به اختلالات روانی. حقوق پزشکی، ۱۵(۴)، ۱۶۱-۱۸۶
- ۱۱- دلاوری پورپاریزی، م.، صفورایی پاریزی، م. (۱۳۸۹). شیوه های تربیت فرزندان. طهرا، ۷، ۳۴-۱۵
- ۱۲- رادمرد، م. (۱۳۹۷). سبک زندگی اسلامی: رواج نگهداری سگ، در جامعه اسلامی ایرانی و بررسی ابعاد آن. فصلنامه سخن جامعه، ۱۶، ۷-۲۱
- ۱۳- شریف، م. (۱۳۸۴). جایگاه قانونی شورای عالی انقلاب فرهنگی و مرتبه مصوبات آن. پژوهش حقوق عمومی، ۱۵ و ۱۶، ۲۴۸-۲۱۳
- ۱۴- طالبیان، ح. (۱۳۹۷). اصول حاکم بر جرم یابی با نگاهی به آینده. پژوهش های اطلاعاتی و جنایی، ۱۳(۱)، ۹-۳۸
- ۱۵- عباس زاده، م. فاطمی، د. رحیمی، ع. سعادت، م. (۱۳۹۵). نقش خانواده در بزهکاری فرزندان. پژوهش های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، ۱۴(۳)، ۵۰-۳۵
- ۱۶- عباسی اقدم، ح. رضایی، ا. (۱۴۰۰). تحلیل جامعه شناختی تأثیر امنیت اجتماعی بر پیشگیری از آسیب های اجتماعی. فصلنامه مطالعات فرهنگی پلیس، ۸(۲)، ۵۵-۴۷
- ۱۷- کامل، ح. (۱۳۹۹). نقش و جایگاه وراثت و ژنتیک (زیست شناسی جنایی) در ارتکاب جرم از منظر جرم شناسی نوین و آموزه های دینی. قانون یار، ۴(۱۳)، ۳۳۲-۲۸۳
- ۱۸- کلهری، س. (۱۴۰۰). غم از دست دادن حیوان خانگی. مجله هیبرد، د ۶، ص ۱۵-۲۵
- ۱۹- گیوریان، ح. ذاکری، م. (۱۳۹۲). نقش رسانه ها بر فرهنگ سازی. مطالعات رسانه ای، ۸(۲۰)، ۱۲-۱

ج) مجلات

۱- انصار، ش. (۱۳۸۹). آسوده‌سازی روان، ماهنامه فرهنگی-اجتماعی زن. خانواده و سبک زندگی، ش ۲۵۵

د) روزنامه‌ها

۱- اسماعیلی، م. (۲۹ تیر ۱۴۰۰)، سرگردانی سگ گردانی، جام جم، برگرفته از magiran.com
۲- قیدر، ز. (۱۹ مرداد ۱۴۰۱)، نگهداری از حیوان خانگی و فاکتور سلامت روان، برگرفته از magiran.com

ه) منابع انگلیسی

- 1- De Greeff, (1957), Soclete Internationale de Criminalogie, p-228
- 2- Parslow, A. Jonn, A. Christensen, H. Rodgers, B. & Jacomb, P. (2005). Pet ownership and healthin older adults, Gerontology, 51 (1), 40-47.

و) سایت‌ها

- ۱- الوطن. (۱۴۴۲ق). <https://www.alwatannews.net>
- ۲- گروه حقوقی و قضایی خبرگزاری فارس. (۱۴۰۰). <http://www.farsnews.ir>
- ۳- سایت خبری تحلیلی حکیم مهر. (۱۳۹۰). پژوهش‌های عمومی، <https://www.hakimemehr.ir>
- ۴- خبرگزاری ایمننا. (۱۴۰۰). پارلمان شهری، <http://www.imna.ir>
- ۵- شهروند خبرنگار. (۱۴۰۰). پژوهش‌های علمی و فرهنگی، <https://www.iribnews.ir>
- ۶- خبرگزاری ایسنا. (۱۴۰۰). اخبار مجلس، <https://www.isna.ir>
- ۷- پایگاه خبری خزرنگار. (۱۴۰۰). پژوهش‌های اجتماعی، <http://www.khazarnegar.ir>
- ۸- مرکز مشاوره مشاورانه. (۱۳۹۸)، پژوهش‌های آسیب‌های عاطفی و روانی، <https://www.moshaveraneh.com>
- ۹- پرسمان. (۱۳۹۳). پژوهش‌های فلسفه احکام، <https://www.porseman.com>
- ۱۰- زمانی، علی. (۱۳۹۷). پژوهش‌های سبک زندگی، <https://www.rooziato.com>
- ۱۱- سایت خبری ساعد نیوز. (۱۳۹۸). اخبار عمومی، <https://www.saednews.com>
- ۱۲- خبرگزاری صبح توس. (۱۴۰۰). اخبار فرهنگی و اجتماعی، <https://www.sobhtoos.ir>
- ۱۳- تابناک. (۱۳۹۰). پژوهش‌های اجتماعی، <http://www.tabnak.ir>
- ۱۴- خبرگزاری تسنیم. (۱۴۰۰). اخبار محیط زیست، <https://www.tasnimnews.com>
- ۱۵- کوروش آلا‌دین. (۱۴۰۰). فرهنگ و زندگی، <https://ir.voanews.com>
- ۱۶- گروه روانشناسی ذهن آرا. (۱۴۰۰). پژوهش‌های روانشناسی، <https://zehnaraclinic.com>

Abstract

Phenomenon of keeping dog and dog walking, in our country and despite its description in Islam and in imitation of western countries, is increasing day by day and this animal has become like a companion, friend, decorative object and child. Indeed, factors including change in lifestyle, filling vacuity of loneliness, decrease of possibility of parenting in couples, change of structure of Iranian family from traditional to modernity and cultural gap has caused the entrance of symbiosis culture with an animal like dog in family privacy. One of the principles and laws of Islam religion is dog impureness. Although in recent years, various remarks have been propounded, but still, no strong and decisive law has been approved in this case. Last remark about this, is announcement of reception of plan for protection of public rights against harmful and dangerous animals in parliament that of course, still, this plan hasn't been approved and according to some members of parliament, hasn't been considered as a priority in work of parliament. This inattention from legislator and legal vacuity has caused keeping this impure animal to become an inevitable right for its supporters. While keeping this animal, is a kind of cruelty to animals and violation of animals rights and also violating rights of other individuals in society. This phenomenon can cause some damages including healthiness damages in terms of propagation and contagion of common diseases between human and animal and threat against public healthiness, psychological damages in terms of mental dependence of owner or keeper of dog and also depression resulting from loss of this animal and potential damages to animal in terms of eco-change. In current research, writer aims to find the status of this phenomenon in terms of its legal and criminology through library studies, field methods, talk to professionals and using their knowledge. Findings of this research show that existence of loss potential and necessity of its repulse, damages resulting from prevalence of this infelicitous and obscene phenomenon including healthiness, psychological damages and potential damages to animal, attendance to human values, providing life and mental safety of citizens in encountering this phenomenon and also correct confrontation and any imitation and cultural invasion; requires enactment of decisive and strong law about this. In this research, writer has considered aforementioned subjects in form of three chapters. In first chapter, theoretical bases and development of aforementioned phenomenon, in second chapter, legal dimensions of this phenomenon in terms of legislation about this from past to now, subject of different countries and also theological and religious attitude towards this phenomenon and in third chapter, dimension of criminology of this phenomenon in terms of creation factors and damages resulting from this phenomenon; have been expressed.

Key words: consideration, criminology, keeping dog, dog walking.

Shahrekord University
Faculty of Literature and Humanities
Department of law

The thesis of Mrs Maryam Shahriari for obtaining the degree of MSc in criminal law and criminology field with the title of legal review and cognitive crime of dog keeping and dog wolking
was evaluated with the presence of the following thesis committee and was finally ratified with Grade/Rank on

1. The supervisor of the thesis:

Dr Rashid Ghadiri Bahramabadi (Assistant Professor)

signature;

2. The advisor of the thesis:

Dr Saeid Safi Shalamzari (Assistant Professor)

signature;

3. The examiner/ examiners of the thesis:

Dr, (Assistant Professor)

signature;

Dr, (Assistant Professor)

signature;

Dr Mitra Shteri
Deputy of Research and Postgraduate Studies
Faculty of Literature and Humanities

Shahrekord University
Faculty of Literature and Humanities

**Title of thesis legal review and cognitive crime of dog
keeping and dog wolking**

M.Sc thesis of law

Full name
Mrs Maryam Shahriari

Supervisor;
Dr Rashid Ghadiri Bahramabadi

2023

